

ЧОМУ УКРАЇНСЬКА АРМІЯ ВТРАЧАЄ БОЄЗДАТНІСТЬ **СТОР 22**

80 ТИСЯЧ УКРАЇНЦІВ МОЖУТЬ ЗАЛИШИТИСЯ БЕЗ ЖИТЛА **СТОР 26**

НАВІЩО ЛУКАШЕНКО БАВИТЬСЯ В ДЕМОКРАТІЮ **СТОР 34**

Тиждень

український

ЗА ЩО МОЖУТЬ ПОСАДИТИ ТИМОШЕНКО **СТОР. 20**

№10(71) 13-19 БЕРЕЗНЯ 2009

Чим готовий поступитися Філарет заради єдиної помісної Церкви
Стор. 14

ОДКРОВЕННЯ ПАТРІАРХА

НОВИЙ
БЕЗ
ПАРАБЕНІВ

*Миттєве сяяння,
одним дотиком пензля*

Виноперфект маска для сяяння обличчя

CAUDALIE
PARIS

Ексклюзивний представник в Україні
ТОВ Глобаль Дистриб'юшн Україна
тел/факс 8 044 206 61 38
global.info@post.com.ua

Суддю-хабарника ловили всією країною. Чому саме його? Хіба сам Ігор Зварич живе не на зарплату? Хіба інші його колеги не їздять лексусами, не мешкають

на своїх лімузинах? Чи підписуватимуть вирок своїм золотим пером Cartier? Малюнок Олексія Кустовського.

у триповерхових маєтках і не гуляють у Бруквеллі? Цього ми, наймовірніше, не дізнаємося. Врахуймо, що так

складно зійти з цієї ситуації. «Остан Бендер потрапив вивив під коня». Питання в іншому: хто ж тепер судитиме суддю Зварича? Чи піджакажати їх до суду?

Тижень

Засновник ЕСЕМ Медіа ГМЕХ
Видавець ТОВ «Український Тижень»

Шеф-редактор Юрій Макаров
Головний редактор Сергій Литвиненко
Заступник головного редактора
НАТАЛІЯ ВАСЮТИН

Редактори Дмитро Губенко, В'ячеслав Дарпінянці
Ігор Кручик, Андрій Лаврик,
КАТЕРИНА ЛИПА, Вікторія Поліненко

Журналісти Анна Бабинець, Богдан Буткевич,
Василь Васютин, Сергій Гузь, Іна Загородня,
Роман Кабачій, Вероніка Кіфчак,
Олександра Киричук, Валентина Кузик,
НАТАЛІЯ ПЕТРИНСЬКА, Олена ЧЕКАН

Літературні редактори Олександр Григор'єв,
ЛАРИСА МІНЧЕНКО

Контент-редактор сайту ТАНЯ ОВЧАР

Генеральний директор Микола Шейко
Виконавчий директор Роман Чигрин
Фінансовий директор Андрій Решетник
Відповідальний секретар Віталій Столига
Дизайнери Юрій Довбах, Ганна Єрмакова,
Тимофій Молодчиков

Художники Андрій Єроменко, Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чеменьов, Валентина Бутенко
Фотографи Анатолій Белов, Андрій Ломакін
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Коректори Марина Петрова, Світлана Титаренко
Директор зі збуту Олександр Грищенко
Директор з реклами Світлана Єгорова,
(097) 962-55-42, e-mail: yes69@ut.net.ua
Відділ ПРОМО та PR НАТАЛІЯ САП'ЯН
Відділ маркетингу Ганна Кашеїда

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК»,
Київ, вул. Магнітогорська, 1
№ зам. 093624

Наклад 30 700
Адреса для листування
03067, Київ, а/с №2

E-mail: office@ut.net.ua
Телефон (044) 351 1300

Виходить щоп'ятниці
Розповсюджується
в роздрібній торгівлі
та за передплатою

Ціна договірна
Передплатний індекс 99319

Фанера над Європою

ЮРІЙ МАКАРОВ
шеф-редактор

Скандалом нас не здивуєш. Скандал – це ознака вільної країни, на відміну від якоїсь печерної диктатури, де все під контролем. Коротше кажучи, радіти треба, що в нас є скандали.

Настю Приходько зняли з дистанції. Молодій ефектній брюнетці з глибоким голосом у три октави відмовили у праві брати участь у відбірковому змаганні за честь представляти Україну на Євробаченні. Молодець дівчина, не змирилася – шоу-бізнес вимагає характеру. Вона а) збрала прес-конференцію, і поважні газети заступилися за ображений талант; б) подала позов до Шевченківського суду з вимогою провести повторний півфінал; с) написала скаргу особисто президентові; д) швиденько поїхала до Москви, де останнім часом працює, й домоглася включення до списку вже російського фінального конкурсу. Все закінчилося чудово, краще не буває: Настя виступатиме на європейському пісенному конкурсі від Росії, у Києві попусвали нерви, але таки провели свій фінал і навіть обрали молоду ефектну білявку Світлану Лободу.

У чому, власне, сенс історії, її «мораль», як казали в ті далекі часи, коли це слово ще не соромно було вживати? Почнімо з того, що насправді Євробачення не є подією ані в світовому, ані в європейському шоу-бізнесі. Окрім ансамблю ABBA далекого 1974-го, цей конкурс за 52 роки не зробив кар'єри практично жодному виконавцеві. Не хочу цим якось применшити заслуги Руслани, Андрія Данилка чи Тіни Кароль, але європейськими зірками вони так і не стали. А Мадонна, Елтон Джон,

Тіна Тьорнер на Євробачення не поїдуть. Поїде цього року Патрісія Каас, і французькі медіа вже винесли їй вирок: якщо їде, її зірка закотилася.

Навколо чого ж у такому разі баталії? Дуже просто: це не зовсім наші баталії. В Україні шоу-бізнесу як бізнесу досі немає, натомість він є в Росії, точніше в Москві. Щоправда, досить своєрідний. Типовий шлях західного музиканта: спочатку він виступає в маленьких клубах, потім записує перший альбом, потім потрапляє на телебачення, потім з'являється на обкладинках журналів, а потім збирає великі зали й продає десятки тисяч дисків. У Москві все навпаки: спочатку альбом, потім телебачення, а потім маленькі клуби, де проводять свої корпоративи Газпром, «РусАл», «Альфа», «Сібур» та інші господарі російського життя. Гонорар артиста залежно від ступеня його розкрутки коливається в межах кількадесят тисяч у. о. Тобто концерти, записи й виступи в телевізійних шоу є лише способом потрапити на закриту вечірку.

Звісно, перемога на Євробаченні суттєво підвищує капіталізацію такої «корпоративної» зірки, а загалом на цьому ринку крутяться мільйони готівкою без будь-яких податків. Є за що боротися. Але ж це в Москві. Для нас, як і раніше, значно більше значення має факт визнання українського артиста, зайве підтвердження підозри, що співучі українці в Європі не пасуть задніх. Хтось не пасе (та сама Руслана), а хтось і пасе... А хтось

тільки вдає, що працює тут, насправді ж годується в Москві. Боронь Боже когось засуджувати, годується – на здоров'ячко! Хочу тільки визначитися, де тут наша, а де не наша гра. У Києві інтереси Насті Приходько представляла її співпродюсер Олена Мозгова. Це вона подавала до суду, вона наступного дня, як стверджують безвідповідальні недобррозичливіці, намагалася керувати процесом безпосередньо з президентського кабінету. Ціною питання, між іншим, була сама участь, точніше, *не участь* України в Євробаченні. Плюс скандал, який мав би розголос на всю Європу значно більший, ніж будь-яка теоретично можлива перемога.

А чого соромитися, якщо поважні державні мужи не вагаються зробити Україну героєм скандальних новин. Не було в Європі такого телеканала, де сюжет про «маски-шоу» в Нафтогазі не поставили б новиною номер один. Європейці зайвий раз переконалися, що з такою країною не можна мати справу. Звісно, розвідник із манікюром запевняв, що він захищає закон на вимогу депутата – олімпійського чемпіона з вільної боротьби. Хтось за кордоном може навіть повірити, що в нас перед законом усі рівні.

Ось я й запитую себе: чи має бути в людини, яка вболіває за державу, якийсь запобіжник? Колись, ще за радянських часів, був у наших людей типовий комплекс: «А що подумують іноземці?». То, може, якщо інших критеріїв не залишилося, а зі слова «мораль» добре зачесані добродії сміються, подумати, що скаже про Україну CNN?

МАЛЮНОК: АНДРІЙ СРІЖОЛЕНКО

ФОТО: АНДРІЙ ПОМАКІ

38 ОСТАННІ ЗВАРИЧІ

Тиждень досліджував соляний промисел

ФОТО: АНАТОЛІЙ БЕЛОУ

22 ГРА В СОЛДАТИКИ

Коли українське військо стане контрактним

50 СЕКРЕТНА БУХТА

Чим живе демілітаризована Балаклава

ОБРАЗ

3 КАРИКАТУРА ТИЖНЯ

Малюнок Олексія Кустовського

ОСОБИСТА ДУМКА

4 Авторська колонка Юрія Макарова

НА ЧАСІ

6 ФОТО ТИЖНЯ

8 ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ

Роздача слонів

10 НАСПРАВДІ

Усе, що потрібно знати про СБУ

11 МАЙЖЕ СЕРІОЗНО

Цікаві досліді

ВПРИТУЛ

14 КИЇВСЬКА ПОПРАВКА

Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет про православ'я в сучасному світі та роль у ньому України

18 ПОЗАКОАЛІЦІЙНІ ЗВ'ЯЗКИ

Тиждень з'ясував, якими будуть їх наслідки

20 НАКАЗАНО ПРИТЯГНУТИ

Прем'єр-міністри шукають кримінальну відповідальність

26 ПРОЖЕКТОР ДОБУДОВИ

Чому державні 3 млрд грн не виведуть будівельну галузь із кризи

30 КАПІТАЛЬНИЙ ЗЛИВ

Тиждень з'ясував, що людневе падіння курсу гривні не останнє в цьому році

32 КРЕДИТНІ КАНІКУЛИ

Скільки коштує «кризова» позика

34 БАЦЬКА-ДЕМОКРАТ

Чому Європа підігрує Аляксандрові Лукашенку

36 КІНЕЦЬ ЗАРОЗУМІЛОСТІ

Навіщо США прагнуть поліпшити відносини з Китаєм та Росією

МИ

42 АБСОЛЮТНИЙ СЛУХ

Чому музична школа ім. Лисенка не може здобути статус Вищої мистецької

46 ВІЙНА ЗА ДОГОВОРОМ

Перше українське контрактне військо починав формувати ще Богдан Хмельницький

НАВІГАТОР

54 ЛЬОДОВЕ ПОБОЙЩЕ

Збірна України з фігурного катання відбула на Чемпіонат світу зі скрипом і скандалом

56 САЛОННІ ПРОЦЕДУРИ

Про архаїчні риси сучасної скульптури

60 АРТ & ФАКТ

Графічні аркуші Володимира Ісупова

62 ВІДГУКИ

Вистави, фільми, виставки, книжки, записи

64 АНОНСИ

Коротко про культурні події

НАШ ТИЖДЕНЬ

66 КІЛЬКА СЛІВ ВІД ЖУРНАЛІСТІВ **ТИЖНЯ**

خمسين

Початок весни на Аравійському півострові та його околицях – час хамсіна. Хамсін – це сухий гарячий вітер, що дме з пустелі й несе із собою хмари піску. Як і будь-яка стихія, за проектом Всевишнього, він, вочевидь, покликаний дати зрозуміти людині її справжній масштаб, як і масштаб її зусиль...

Рудий Хамсін в Єгипті розгулявся,
жагою палений, мчить у повітрі,
черкаючи пісок сухими крильми,
і дише густим полум'ям пекучим.
Якесь весілля дике! Мов сопілка,
співа пісок, зірвавшись зненацька
з важкої нерухомості своєї,
а камінці на бубнах приграють.
Хто ж там у жовтій та сліпучій млі
на честь Хамсінові таночки водить?
Щось віє покривалами тонкими,
так прудко-прудко крутячись у танці...
Якісь таємні вітряні дівчата,
веселі діти смутної пустині?
«Чужинко, не дивись! Засиплю очі!»
І заздро загорнув Хамсін полою
усіх своїх танечниць невидимих.
Ніхто не сміє бачить їх. Араб
серед пустині падає додолу,
як на молитві. «Вже ж! Молись, молись!...»

Леся Українка «Хамсін»

| НА ЧАСІ |

ФОТО: AP

ФОТО: АНТОНИО ГАССА

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

ІГОР ЗВАРИЧ
знайшовся на горищі

Екс-суддю Львівського апеляційного адміністративного суду, якого звинувачують у хабарництві, затримали на горищі одного з житлових будинків

Львова працівники спецвідділу СБУ «Альфа». На засіданні суду 11 березня Зварич сказав, що його викрали.

ВАЛЕРІЙ ХОРОШКОВСЬКИЙ
вивертав кишені на митниці

Першого заступника голови СБУ обшукали на митниці аеропорту «Бориспіль». Хорошковський заявив, що це була спланована провокація – обшук провели за сигналом одного з народних депутатів, але назвати його прізвище відмовився.

ДОНАЛЬД ТУСК
пропустив сесію в парламенті через футбол

Прем'єр-міністр Польщі публічно вибачився за те, що пропустив парламентську сесію через гру в футбол, і пообіцяв, що «таке більше не повториться». За пропуск голосування Туска оштрафували на 300 злотих (близько €64).

БЕРНАРД МЕДОФФ
йому висунуто 11 звинувачень

Федеральна прокуратура Південного округу Нью-Йорка офіційно висунула 70-річному фінансистові 11 звинувачень: у махінаціях із цінними паперами, відмиванні грошей, шахрайстві й неправдивих свідченнях. Загалом Медоффу загрожує вирок у 150 років ув'язнення.

ВОЛОДИМИР СТЕЛЬМАХ
нарешті вийшов із відпустки

Голова Нацбанку України 10 березня завершив свою відпустку, в якій перебував із середини січня, і повернувся до виконання своїх обов'язків. Обов'язки Стельмаха два місяці виконував його перший заступник Анатолій Шаповалов.

Температура по палаті

Ми ладні миритися зі статусом країни невідомих культурних героїв

Національна премія імені Тараса Шевченка та всеукраїнський рейтинг «Книжка року» – ці дві невідворотні події приносять щорік перший тиждень березня. І так само невідворотно дратується частина співвітчизників, небайдужих до стану української культури. Здавалося б, радіти й радіти, бо, поперше, обидві начебто пропагують ту саму культуру, а по-друге, вкотре впевнюєшся: попри все «мило» й дебільні «юморини» старшого брата, що їх уперто калькує вітчизняне ТБ, попри закриття бібліотек, жалюгідну цифру в рядку держбюджету і навіть Академію культури імені Поплавського, українська культура ще не вмерла. Гаплик не стався. Запас міцності, набутий у часи заборон, поки ще діє, а от чи витримає українська культура випробування свободою, питання й досі відкрите.

І все ж, що бентежить? Дуже прості речі: невизначеність, розмитість, недосконалість критеріїв, за якими визначають переможців, і те, що ми з цим уже майже змирилися. Тобто

добровільно дозволяємо вводити себе в оману.

Щодо «Книжки року». Численність критеріїв цього рейтингу – новизна твору/оригінальність проекту, художньо-технічний рівень видання, якість редагування і/або перекладу – роблять його, по суті, змаганням не текстів як таких, а видавництва. У нормальному ж книжковому світі параметрів лише два: якість літератури та обсяг продажів,

ОПИТУВАННЯ

Криза дратує

Усе більше українців готові вийти на мітинги проти зростання цін

Кожен другий мешканець України готовий вийти на вулицю з протестом. Готовність взяти участь в акціях громадської непокори проти зростання цін і зниження рівня життя висловили 46,7% респондентів. Згідно з аналогічними дослідженням Інституту Горшеніна, проведеним у грудні 2008 року, вийти на вулицю з протестом були готові лише 38%.

Станом на лютий цього року 56,4% наших співвітчизників зізналися, що поміж членів їхніх родин чи знайомих є ті, хто

втратив роботу внаслідок економічної кризи. 28,9% українців уже роблять продуктивні запаси на випадок, якщо ціни стрімко почнуть зростати.

Можна також констатувати погіршення психологічного клімату в українському суспільстві. Оцінюючи настрої оточення, дві третини респондентів – 64,7% – охарактеризували його як песимістичний, 25,3% – загалом як оптимістичний, 10% опитаних не змогли дати визначення настрою, який панує в суспільстві.

НА ЧАСІ

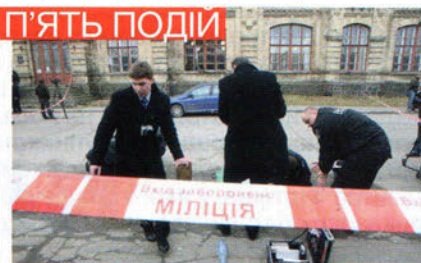
Шевченківська премія тим більше вводить у стан пафосного ступору. Бо найдавніша, національна, державно-суспільна та й узагалі головна в країні. То й виходить апріорі, що твори її лауреатів (найкращі з найкращих!) мають вважатися видатними досягненнями вітчизняної культури, — щось на кшталт цивілізаційних феноменів. І тут знову постає питання критеріїв. Плюс багаторічне нашарування заангажованості, плюс традиції політичного тиску та затятої боротьби всередині мистецьких кланів. І таке дитяче питання: як і де багатомільйонна українська спільнота може познайомитися з творами хоча б лауреатів Шевченківської премії? Років двадцять тому Іван Дзюба, до речі, один із колишніх очільників цієї премії, говорив про відсутність в нашій культурі цілих шарів, без яких неможливе нормальне європейське функціонування культурної системи. За роки незалежності таких шарів побільшало. Це й мізерні накладки книжок, і спотворена система їх продажу, і зруйнований кінопрокат, і зубожіння периферійних мистецьких закладів — перелік можна продовжити.

Тож якщо станеться таке диво, і в Україні з'явиться художній твір світового рівня, народ про це, може, й дізнається, але навряд чи його колись побачить.

Олена Чекан

і багаторічний досвід Європи довів вичерпність цих показників. З об'єктивною статистикою у нас важкувато: тікаючи від податків, видавці приховують справжні цифри накладів. З визначенням якості ще важче: за браком якогось зрозумілого гасла, спільного естетичного й світоглядного кредо сума голосів поважних, але дуже різних експертів здатна засвідчити хіба що середню температуру по палаті.

П'ЯТЬ ПОДІЙ

ВИБУХ. У будівлі СЕС залізничного вокзалу Київ-Пасажирський вибухнула граната. Семеро осіб дістали поранення.

ДАРУНОК. У Києві презентували 119 картин, подарованих Україні дружиною художника-діаспорянина Мирона Левицького.

НЕСТАЧА. Дефіцит коштів на проведення в Україні весняно-польових робіт становить майже 4 млрд грн.

ГЕТЬ! З Румунії вислано двох українських дипломатів. Начебто вони здійснювали розвідувальну діяльність в інтересах Росії.

ОБМЕЖЕННЯ. Пенсійний фонд припиняє виплати через проблемні банки, переводячи їх у відділення поштового зв'язку.

Політики вкотре намагаються використати СБУ для з'ясування стосунків між собою. Цього разу проурядові депутати вимагали від президента подати нарешті до парламенту кандидатуру голови СБУ, адже з грудня 2006 року экс-дипломат Валентин Наливайченко був лише виконуючим обов'язки. Врешті-решт Верховна Рада таки його затвердила на посаді голови Служби безпеки. Очевидна мета – натиснути на президента і розібратися з першим заступником голови СБУ Валерієм Хорошковським. Депутати звинувачують останнього у використанні Служби безпеки для захисту комерційних інтересів співвласника RosUkrEnergo Дмитра Фірташа, у якого уряд відібрав газ (детальніше про це – на стор. 20). Однак за лаштунками цих показових баталій залишається головне – необхідність справжнього реформування СБУ.

1 Що належить до компетенції СБУ?

Служба безпеки України – державний правоохоронний орган спеціального призначення. Вона підпорядкована президентові, але формально підконтрольна парламенту. Причини такого «шпагату» – бажання депутатів не допустити перетворення СБУ на аналог НКВС або КДБ. Стаття 6 закону про СБУ прямо забороняє «використання Служби безпеки України в партійних, групових чи особистих інтересах». На період служби в СБУ громадяни зобов'язані припинити членство в політичних партіях.

Основні завдання СБУ – протидія розвідувальній діяльності інших держав або груп чи окремих громадян, боротьба зі злочинами, що загрожують національній безпеці (зокрема, протидія корупції), захист суверенітету України, конституційного ладу та прав громадян. До компетенції СБУ належать питання територіальної цілісності, антитерористичної діяльності та боротьби з організованою злочинністю у сфері управління та економіки, охорони державної таємниці. Також СБУ займається захистом посольств України, наших дипломатів та урядових діячів як на території держави, так і під час їхніх закордонних візитів.

2 Хто призначає голову СБУ та його заступників, кому вони підпорядковуються і хто їх контролює?

Згідно з чинним законодавством голову СБУ призначає Верховна Рада за по-

УСЕ, ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ПРО

СБУ

данням президента. Складніше з контролем за його діяльністю, що водночас покладений і на президента, і на Верховну Раду. Організаційну структуру Служби безпеки України визначає президент України. Заступників голови СБУ, начальників служб і підрозділів призначає президент за поданням голови СБУ. Тому, наприклад, щоб затвердити першим заступником голови СБУ Валерія Хорошковського, Віктор Ющенко мав спершу домовитися про його

кандидатуру з Валентином Наливайченком, на той час в. о. голови СБУ.

3 Які зміни і хто хоче внести до закону про СБУ?

На сайті Верховної Ради України зареєстровано понад десяток проектів законів і постанов щодо діяльності СБУ. Останні з них ініційовані народними депутатами від БЮТ і стосуються повноважень СБУ та призначення керівництва спецслужбою. Приміром, пропонується по-

збавити Службу безпеки права займатися справами, пов'язаними з корупцією та організованою злочинністю у сфері управління та економіки, передати такі справи органам прокуратури та МВС.

Проте найрадикальніший законопроект вніс депутат пропрезидентської фракції НУ-НС, колишній мер Києва Олександр Омельченко. Він пропонує позбавити СБУ половини фінансування і негайно розпочати реформи в спецслужбі, а на цей період позбавити СБУ «правоохоронних обов'язків щодо досудового слідства, арешту та затримання людей».

4 Кого не влаштовує Наливайченко на посаді голови СБУ?

Депутати, незадоволені призначенням Наливайченка, швидше мають претензії не до нього особисто, а до спроб президента використати СБУ як інструмент політичного тиску чи переслідування деяких політиків. Наприклад, група бютівців закидає, що Наливайченко недостатньо протистояв використанню СБУ в конфлікті між НАК «Нафтогаз України» і компанією RosUkrEnergo. А депутати Партії регіонів мають претензії ще з позаминулого року, коли ледве не розгорілося силове протистояння між СБУ та МВС. Також у депутатів є запитання до першого заступника голови СБУ Валерія Хорошковського, який опосередковано має спільні бізнес-інтереси з Дмитром Фірташем, співвласником RosUkrEnergo.

МАЙЖЕ СЕРІОЗНО

Цікаві досліді

Суддя, який жив на даху, та інші незвичайні істоти

Неймовірно відкриття зробили українці у перші весняні дні. Наприклад, якщо раптом на ваш автомобіль упала шафа, це означає, що вас хочуть убити. Такого висновку дійшов київський юрист Василь Мірошніченко, коментуючи сплеск агресії мешканців столиці до засобів пересування. Медичний факт: навесні у людей загострюються душевні розлади. І це настільки поширена проблема, що з нею зіткнулися навіть елітні підрозділи Служби безпеки України.

Фахівці СБУ зробили дивовижне відкриття: виявляється, українські судді схильні до рідкісного сезонного розладу, який слід назвати синдромом Карлсона: вони вибираються жити на дахи.

Першою жертвою цього незвичайного недугу став відомий львівський слухач Феміди Ігор Зварич, герой аматорських порнофільмів Генпрокуратури. Щоб дістати хворого з даху, довелося залучити спецзагін «Альфа» і пожежну драбину. «Спротиву він не чинив, був напружений і дуже наляканий», — пише газета «Коммерсант-Україна» з посиланням на учасників операції з відлову рідкісного екземпляра.

Сам Ігор Зварич свою поведінку пояснює тим,

що його буцімто викрали синьо-блакитні чоловічки. «Вони були вдягнені у камуфляж синьо-блакитного кольору, — передає слова піддослідного газета «Сегодня». — Мене прикули наручниками до металевих ґрат, били по голові, зв'язали ноги, вимагали \$3 млн, а 8 березня викинули під Львовом». Також він додав, що членів його родини синьо-блакитні чоловічки «опромінювали психотропною зброєю».

Унікальність випадку судді Зварича збентежила навіть законодавців. «Помістити затриманого у спеціальну камеру, де він міг би перебувати під постійним контролем!» — вимагає депутат Верховної Ради від Партії регіонів Сергій Ківалов. Вочевидь, парламентарій побоюється, що Ігор Зварич заразний.

Лікарі радять: щоб самому не занедужати на якийсь весняний душевний розлад, слід добре харчуватися (адже весна — період авітамінозу), більше відпочивати, гуляти на свіжому повітрі й по-

чуватися щасливим. А найбільше щастя, як відомо, можна знайти лише у коханні.

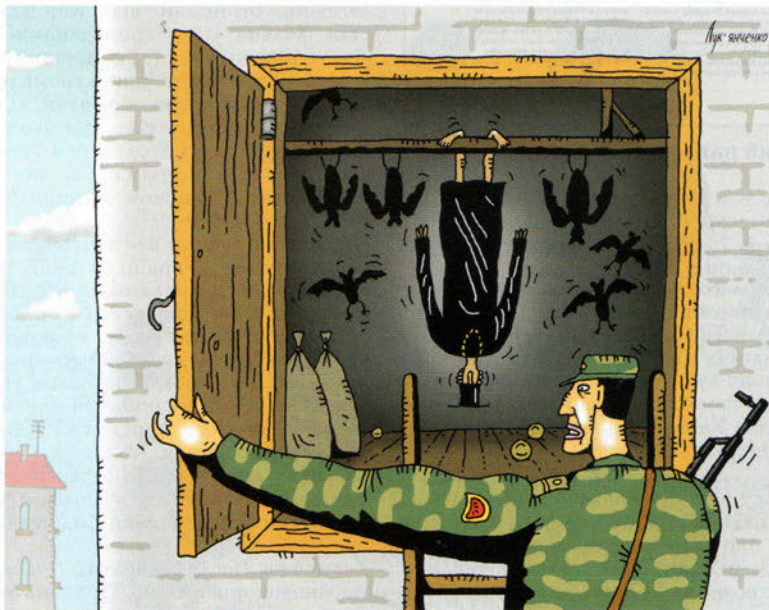
У пошуку своєї другої половинки не слід покладатися на архаїчні методи: компліменти, квіти, шампанське, шоколад. Потрібно використовувати останні наукові досягнення, інакше вам не домогтися взаємності, унаслідок чого ви станете глибоко нещасним, як Зварич. А сучасні дослідження спростовують стереотип, що хлопець перед побаченням має ретельно помитися, надушитися та причепуритися. Насправді жінкам більше подобається запах не Kenzo, а свіжого поту; щоб мати успіх у прекрасній статі, треба

бути брутальним, негосподарним і трохи розхристаним. Як, наприклад, російський секс-символ Анатолій Вассерман.

Цю теорію підтверджують дослідження, проведені на вітчизняних теренах. Як експеримент до прем'єр-міністра Юлії Тимошенко підпустили заступника голови СБУ Валерія Хорошковського, якого через дуже прискіпливе ставлення до власної зовнішності українські метросексуали назвали своїм флагманом. Його поява викликала у першій красуні української політики огиду. Вона назвала його «напома-

дженою істотою з манікюром, педикюром та бріоліном на волоссі». «Якщо Юлії Володимирівні подобаються немиті, брудні, з довгими нігтями чоловіки, то я у цьому сенсі їй нічим допомогти не можу», — засмутився Хорошковський, плюнув на все і полетів до Швейцарії. Кажуть, там жінки менш вибагливі, ніж в українському уряді.

Тож головне у сезон загострення душевних недомагань — не стримувати свій потяг до кохання. Відшили — шукайте іншу (іншого). Не замикайтеся в собі. Стримувати прекрасні пориви шкідливо, понад те, це може закінчитися украй сумно. Підтвердженням цього є трагедія, що сталася у селі Горностаївка Ленінського району Криму: бик затоптав пастуха, який не пускав тваринку на «побачення» до корівок.

Антон Лузер

63

НАВИГАТОР

ПОГЛЯД

Шенгенська інквізиція

Відкритий лист до посла Республіки Польща

Після того як тему шенгенських віз і «привітності» правдиві консулства до українців популяризує таємно особисто, як Микола Рибуш і Юрій Андрухович, а ще після того, як Тарасові Прокісавці у Львові відповіли у візі й вислали «довести, що він п'яницький», а ще після того, як на Рівненському прикордонному пункті польської митниці заклали на ньому в каталожку милому викладачу польської мови у Львівському університеті зі змученим виглядом у делікатному перетні бляшаного священного кордону, задалось, що хоч току в ешелонах польської авіації/аміс-ліється про те, що витратити сили на послатому промоції власної держави однією рукою й чинити ціном проти-лежно іншою буде не занадто доцільно. Що в мене на увазі? Чому і з за-татані: пане Яку Ключковський, для чого ви інтегрує українську мову? Щоб спілкуватися з представленою Юриком чи також щоб вте розуміти прокти українців? У консулстві РТ у Києві немає такого розуміння: пере-слонено українські зустрічі, приві-тливо на «обіди»/«вечері», висловлю-ючи милою «визначальні моло-дими» трене Карин, «дівчачі», «квіти» наступні на багатій мовою «страхливого громадянства» ка-дяться підтримати. Завжди, пане Яку, в мене на лобі не написано, що я з якогось дня отри-мує через якийсь радник запро-шення на зустрічі свідкувати Дні-про-Україну. Чи приїжджу в посольстві та нагоди кручення черво-них нагородах польсько-українського подорожжя, коли величезна із че-рвута імена Які Курин, Саш Галюш-ка та інші достойники - та ба в ко-жарі не приїжджує «подорожчик» з можливістю лише (!) одностороннього «їзди». Не написано на лобі й того, що я з якогось дня є членом Польсь-ко-

РОМАН КАБАЧІ
заступник голови редакції «Тижня»

Українського журналістського клубу, який популяризує нашу країну через ЗМІ й відстоює інтереси українців на польській території. Не казавши того, що іменем Республіки України видаю дитини РТ, з'являючись у фінансовому відомстві держави Польсько-українським консулом в Львові, чи створений для розвитку цього міждержавного «польсько-українського подорожжя». Також жодя соромно витягнути і розмазувати до-бродіями з іменем Ключковський чи Кшиштофом Заускі. А що залиша-ється? Сказати і довести, що ти як журналіст видаєш Таждива постійно меси контакти з Польщею і тому про-сиш багаторазову візу. Меншодого - на теренку «Дієчуча», звісно, не може взяти на себе таку страшну відпові-дальність і має віддатися в віде-консулство і тут нашікавати.

Шановний пане редакторе!

У зв'язку з відкритим листом pana Романа Кабачія, заступника редактора Відділу історії та науки видання «ТИЖДЕНЬ український» (№ 7, 20-26.02 ц.р.), користуюся, насамперед, цією нагодою, аби висловити подяку за діяльність Вашого видання на благо зближення народів України і Польщі. Мені приємно також відзначити, що у своїй журналістській діяльності Ваші колеги торкаються багатьох, дуже важливих для розвитку двостороннього взаємних проблем, висвітлюють питання культурної і історичної близькості наших суспільств. І тим більше мені прикро, що не здійснилось бажання pana Кабачія отримати піврічну багаторазову візу в Консульському відділі Посольства Польщі.

Згідно з інформацією, яку мені було надано керівництвом Консульського відділу, Ваш співробітник мав право отримати багаторазову візу, про яку клопотався, на піврічний, а навіть на довший період дії, проте умовою для одержання такої візи є представлення листа редакції, де містився б запис про те, що метою подорожей є виконання професійних обов'язків у сфері журналістської діяльності. Відповіддю до положень підписаної між Європейським Союзом і Україною Угоди про спрощену процедуру оформлення віз (ст. 4 пкт. 1 підпункт «е» та ст. 5 пкт. 1 підпункт «е») Угоди, у випадку клопотання журналіста про оформлення багаторазової візи, обов'язковою вимогою є пред-

ставити «...свідцтво або інший документ, виданий професійною організацією, який засвідчує, що відповідна особа є кваліфікованим журналістом, та документ, виданий його (її) працедавцем, який підтверджує, що метою подорожі є виконання професійних обов'язків журналіста». Вказане законодавче положення є обов'язковим для усіх українських громадян-журналістів, незалежно від їхнього професійного заангажування у розвиток польсько-українських взаємин.

За дотримання вказаних вимог особисто відповідальним є консул установи держави-члена ЄС, тому у Консульському відділі Посольства Польщі pana Кабачія було проінформовано про необхідність додати відповідного листа від редакції до представлених ним документів. Однак журналіст не погодився виконувати цю вимогу і тому одержав, згідно з наданими польської сторони документами, багаторазову короткострокову візу на період 21 лютого - 10 березня 2009 року, яка дозволяє йому вільно почуватися в ході конференції, що проходить, відповідно до запрошення, з 22.02 по 7.03.2009 р.

Шановний пане редакторе, в свою чергу дозвольте поцікавитися, чому у статті-листі під назвою «Шенгенська інквізиція» пан Роман Кабачій підносить на рівень порушення прав журналіста своє небажання виконати (для одержання довгострокової візи) вимогу міждержавної угоди, ратифікованої Україною - адже доповнити комплект документів пан Кабачій відмовився свідомо.

Одночасно хочу Вас поінформувати, що вже цього року польська сторона зробила чимало кроків, метою якої є полегшення отримання віз в Консульському відділі Посольства Польщі усіма громадянами України. Багаторазову візу - піврічну, річну і на довший строк - може отримати кожен журналіст та інший громадянин України, який, виконуючи професійні обов'язки, здійснює часті поїздки до Польщі та дотримується при цьому основних візових вимог, передбачених Угодою між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз (Угода ратифікована Законом України № 117-VI від 15.01.2008, ВВР, 2008, № 10, ст. 97).

Принадгдно прагну Вас запевнити, що Посольство Республіки Польща в Україні і я особисто дуже цінуємо активність громадян у налагодженні добрих зв'язків дружби та співпраці між Польщею і Україною. Польська сторона покладає особливу надію на поширення в Україні знань про Польщу та добрі практичні приклади функціонування сформованого у Польщі громадянського суспільства. Особливу місію у цій справі бачимо в ініціативах засобів масового переказу та діяльності позаурядових об'єднань громадян.

Розраховуючи на цікаві зустрічі з Вашим виданням у майбутньому, залишаюся з виразом поваги, Яцек Ключковський, Посол Республіки Польща в Україні.

Дякуючи п. Послу Республіки Польща за відповідь, хотів би уточнити: довідка від **Тижня** в мене була. Але мені було запропоновано принести додатково довідку про те, що мої УСІ піврічні подорожі будуть пов'язані з професійною діяльністю. Як було зазначено у моєму Відкритому листі, крім професійних подорожей до Польщі я здійснюю наукові та приватні поїздки. Тож така довідка від **Тижня** була б відкритою неправдою. В очікуванні наступних «багаторазових» в'їздів на 18 днів, Роман Кабачій.

Орфографія дописувачів зберігається

Свої зауваги та коментарі до статей Ви можете залишити в блозі **Тижня** - ut-magazine.livejournal.com та на нашому сайті www.ut.net.ua

Редакційна рада: Кирило Галушко, Юрій Макаров, Лідія Смола, Олексій Сокирко, Роман Цуприк (голова)

Редакція залишає за собою право на літредування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються. За зміст рекламних матеріалів та листів, надісланих читачами, редакція відповідальності не несе

НА ЧАСІ | ТИЖЕНЬ №10 (71), 13-19 БЕРЕЗНЯ 2009

для фізичних осіб депозитний вклад
“Весняний пролісок”

на 3 місяці

24%

річних у грн

13,5%

річних у дол. США та євро

Додаткові умови:

Клієнти, які переукладають депозитний вклад по закінченню строку дії депозитного договору на новий вклад «Весняний пролісок», додатково отримують + 0,5% річних.

Банк **Київська Русь**

Увесь перелік депозитних програм дивіться на сайті банку

www.kruss.kiev.ua

8 800 500-54-60

(дзвінки безкоштовні зі стаціонарних телефонів у межах України)

Київська поправка

СПІЛКУВАЛИСЯ:

Віктор Єленський, Олена Чекан

ФОТО: Андрій Ломакін,
Олександр Чекменьов

Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет про православ'я в сучасному світі та роль у ньому України

Якщо майбутній історик спробує викласти всю історію православ'я в Україні на одній-єдиній сторінці, то майже напевно і тоді на ній знайдеться місце для Па-

тріарха Філарета. Його кленуть і славлять, демонізують і героїзують. Інколи навіть важко усвідомити, що така постать — наш сучасник.

У. Т.: Ваша Святосте, у вас у приймальні багато людей. Із чим вони приходять?

— Просять допомогти збудувати церкву — Київська патріархія торік виділила п'ять мільйонів гривень на храмобудівництво. Приходять єпископи, священники, миряни... По розлучення приходять — щотижня близько десяти людей. Менше — по дозвіл відспівати самогубців. І все ж самогубців багато. Причина — люди не вірять у вічне життя. Розчавлені проблемами, безсилі їх вирішити, вони хочуть покінчити з ними разом із життям. Але тим самим прирікають себе на вічні муки...

У. Т.: Ви священнослужитель уже майже шістьдесят років. Як міняється ваша паства, наприклад, порівняно з радянськими часами?

— І тоді віруючих було чимало. Але часом це були анонімні християни, які не наважувалися відвідувати храми. Зараз таємні стали явними, але не вони становлять більшість парафіян. До віри прийшла величезна кількість людей: і вчорашні комуністи, й інтелігенція, й дуже багато молоді. Ці нові вірні і є основною частиною Київського патріархату. Люди приходять молитися родинами, це вже зовсім нове покоління, яке хоче свідомо вчитися віри.

У. Т.: Але скидається на те, що більшість людей, які заповнюють храми, йдуть туди, бо модно, йдуть по ритуал, а не по віру...

валося б, віджили, встояла і пережила радянські часи.

У. Т.: А духовенство змінилося за часи незалежності?

— За радянських часів духовенство було непохитніше у своїх християнських ідеалах. Тоді у священство потрапляли через випробування: це боротьба з владою, партією і комсомолом, які наполягали, щоб молода людина не йшла в священники. Нині — свобода. У духовенство інколи приходять люди не з такою міцною вірою. Йдуть по матеріальні блага, кар'єру, благополуччя. Не хочуть сказати так про всіх, бо є багато ідейних священників. Саме завдяки їм зводять храми. Зараз по Україні православних храмів збудовано вже більше трьох тисяч. Причому будують не лише в містах, а й у маленьких селах, де є активні священники.

У. Т.: Ваша Святосте, ви вже майже два десятиріччя боретеся за єдину помісну православну церкву в Україні. В якому стані, на ваш погляд, ця справа нині?

— У наближенні до такої церкви. Є позитивні зрушення і в Українській автокефальній православній церкві, і в Українській православній церкві Московського патріархату. Очевидно, що в Московському патріархаті значна частина духовенства і єпископату бачить своє майбутнє в єдиній помісній церкві. Треба тільки зважати на те, що новий Патріарх Московський рішучіше відстоюватиме інтереси Російської і церкви, і держави.

У. Т.: Ви добре знаєте новообраного Патріарха Кирила. Якої ви думки про нього?

— Він людина розумна, вольова, інтелігентна, але не духовна. Це означає, що питання істини, віри для нього другорядні. Його основні питання земні, церковні, організаційні. Тому всі свої здібності він буде докладати до того, щоб зберегти Українську церкву за Москвою. Але я впевнений, що ми переможемо. Тому що істина, правда завжди перемагає. Чому розвалилася величезна наддержавна СРСР? Ніхто й гадки не мав, що вона може зникнути, але ж зникла. Тому що зводилася на неправді. Коли я почув слова Рейгана, що СРСР — імперія зла, спочатку ►

БІОГРАФІЧНА НОТА

Патріарх Філарет
Предстоятель Української
православної церкви
Київського патріархату
(Михайло Антонович Денисенко)

23.01.1929 р. народився в селі Благодатне Амвросієвського р-ну Донецької області.

1946–1952 рр. навчався у Одеській духовній семінарії та в Московській духовній академії.

01.01.1950 р. пострижений у ченці з ім'ям Філарет.

1950–1966 рр. — шлях від ієродиякона до єпископа. Викладав у Московській духовній семінарії, був керуючим справами Українського екзархату, настоятелем подвір'я РПЦ при Александрійському патріархаті (Єгипет), управляючим Ризької єпархії, управляючим Середньоевропейського екзархату, єпископом Віденським і Австрійським, єпископом Дмитровським, вікарієм Московської єпархії та ректором Московської духовної академії та семінарії.

3 14 травня 1966 р. — архієпископ Київський і Галицький, екзарх України і постійний член Священного Синоду.

1968 р. зведений у сан митрополита. **Травень 1990 р.** — місцеблюститель Московського патріаршого престолу. **27 жовтня 1990 р.** став предстоятелем Української православної церкви з титулом «митрополит Київський і всієї України».

У листопаді 1991 р. від імені Помісного собору УПЦ звернувся з проханням про дарування повної канонічної незалежності Українській православній церкві.

У 1992 р. був усунутий від керівництва Української православної церкви Московського патріархату й позбавлений усіх ступенів священства. Рішення Собору РПЦ не визнав і очолив процес об'єднання Української автокефальної православної церкви з частиною Української православної церкви Московського патріархату в Українську православну церкву Київського патріархату. Був заступником патріархів Мстислава (Скрипника) та Володимира (Романюка).

20 жовтня 1995р. Помісним Собором УПЦ Київського патріархату обраний її предстоятелем з титулом Патріарха Київського і всієї Руси-України.

1997 р. — анафемствуваний Архієрейським собором Руської православної церкви.

Нагороджений радянськими орденами Трудового Червоного Прапора та Дружби народів. Кавалер ордена Свободи та Ярослава Мудрого I–V ступенів.

— Що ж, справді, більшість іде до храмів, коли треба щось освятити — на Водохреще, Великдень, Трійцю, Спас... Але дедалі більше тих, хто йде молитися й брати участь у літургії. І це здебільшого молодь.

У. Т.: Після падіння комунізму багато йшлося про потребу реформ у православ'ї. Зараз ці розмови вщухли. Що це означає?

— Це означає, що всі ці так звані реформи не можуть бути реалізовані.

У. Т.: Чому?

— Тому, що віра для багатьох втілюється в традиції. І зміни вони сприймають як замах на віру. Пам'ятаєте, як радикально заходилися після 1917 року реформувати все і вся: хотіли прибрати іконостаси, поставити пристіл на середину храму, дозволити єпископам одружуватися? І чим закінчила та так звана Жива церква? Повним крахом! А церква з традиціями, які, зда-

обурився. Але згодом зрозумів, що Рейган мав на увазі атеїзм, безбожжя, яке є злом саме в собі. І ми переможемо, бо ми праві. Ми хочемо жити з росіянами в мирі й злагоді, як рідні, але — незалежні. Хай вони будуть великими, але великими без нас. А те, що Україна не має автокефальної церкви, це величезна історична несправедливість. Україна дала християнство Росії. Державність і віра пішли з Києва, а Україна не мала до останніх часів ні державності, ні своєї церкви.

У. Т.: А якою може бути насправді реальна модель отримання автокефалії для православної церкви в Україні?

— Об'єднання.

У. Т.: З Українською автокефальною?

— Ні. З нашою автокефальною — це вже майже вирішено, попри волю деяких єпископів. Я кажу про Українську церкву Московського патріархату. Коли ми об'єднаємося, автокефалія сама собою прийде.

У. Т.: Від чого залежить процес об'єднання? Які вирішальні чинники?

— Предстоятель. Якщо він хоче, щоб в Україні була одна помісна церква, то повинен відокремитися від Москви.

У. Т.: Але в цій церкві дуже відмінні погляди на необхідність автокефалії. Її предстоятель не може на це не зважати...

Люди приходять молитися родинами, це вже зовсім нове покоління, яке хоче свідомо вчитися віри

— Це московська методика боротьби. Вони завжди кажуть: «Не всі хочуть». Так, не всі хочуть. А от, коли обирали Кирила, всі хотіли? Ні. Але він став Патріархом. Так чому ж одна мірка до обрання патріарха, а інша — до утворення єдиної помісної церкви в Україні?

У. Т.: Але тоді б, наприклад, Кримська єпархія відколосалася й пішла би безпосередньо під омофор Московського патріархату.

— Краще одна єпархія відійде, але українська церква буде єдиною,

сильною і визнаною. Тоді в Україні припиниться ворожнеча між Київським і Московським патріархатами. І суспільство буде консолідоване, бо за нинішніх політичних умов тільки православна церква може консолідувати суспільство. До речі, в Криму є і Українська православна церква Київського патріархату.

У. Т.: Ваша Святосте, повернімося в літо 2008 року, до візиту в Київ Вселенського Патріарха Варфоломія. Тоді всі очікували, що от-от Варфоломій прийме під свій омофор Українську православну церкву Київського патріархату й Українську автокефальну православну церкву. Чому цього не сталося?

— Бо в нас і у Вселенського Патріарха була різна мета. Наша — увійти на короткий термін до Константинопольського патріархату і вийти звідти автокефальною церквою. Його — зробити Київський патріархат частиною Константинопольської церкви й таким чином зміцнити її. А автокефалію нам дати в майбутньому, коли — невідомо. Та нам немає різниці — бути в Московському патріархаті чи в Константинопольському. Тобто вийшли з одного ярма, потрапили — в інше.

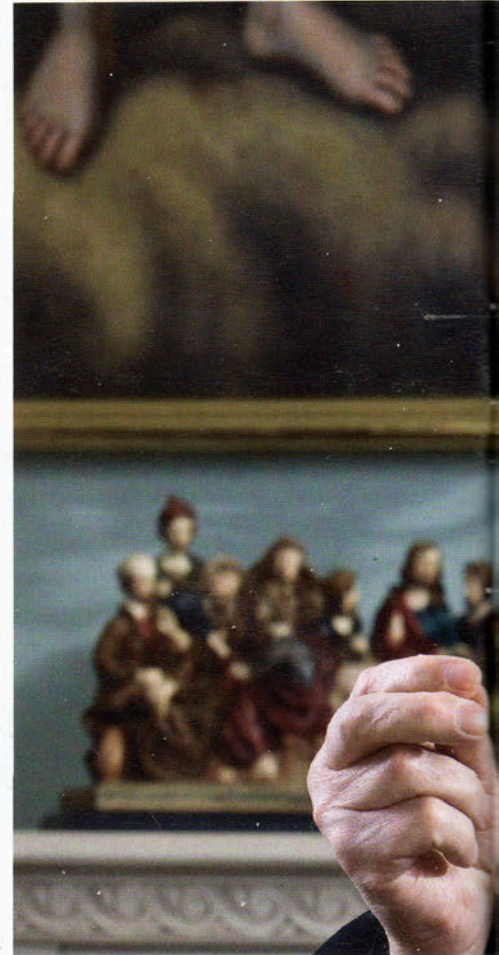
У. Т.: А якими були попередні домовленості й що означає «увійти на короткий термін»?

— Попередні домовленості були такі, що Українська церква від Константинопольського патріарха-

ту отримає томос (*грецьк. — постанова, визначення — Рег.*) про автокефалію Української церкви. Не від Московського патріархату, а від Константинопольського. А нам сказали: «Ви входьте, а потім ми вам дамо томос».

У. Т.: А хіба можна отримати томос без того, щоб увійти в Константинопольський патріархат?

— Польська православна церква не входила, але отримала (*у 1924 р. — Рег.*). Нам кажуть, — ви входьте, а потім отримаєте. Ми питаємо,

коли? Відповідають, — може, за рік, може, за п'ять, а може, за десять. Тоді постає питання, а може, через сто років?

У. Т.: У якому статусі вони пропонували вам увійти?

— По-перше, я повинен був зректися патріаршества. Наша церква вже не називалась би патріархатом, а просто митрополією Константинопольського патріархату. Ми мали б обрати трьох кандидатів на Київський престол, а з них патріарх би вже обирав предстоятеля. До Синоду ми б пропонували трьох кандидатів на одне місце, а він із трьох обирав би одного. Тож умови для нашої церкви у складі Константинопольського патріархату були б гіршими, ніж для УПЦ у складі патріархату Московського.

У. Т.: А хто формулював ці умови? Сам Патріарх Варфоломій?

— Митрополит Галльський Емануїл (*представник Вселенського*

патріархату в Європейському Союзі – Рег.) та генеральний секретар Синоду Константинопольської церкви архимандрит Елпідифор. Вони нам поставили ці умови, коли прийшли.

У. Т.: Це було для вас несподіванкою?

– Так. Коли я прочитав ці умови, то сказав – ні. Ми можемо ввійти на умовах Київської митрополії XVII сторіччя, коли вона була у складі Константинопольського патріархату, але в усьому була незалежна. Тоді єпископи й козацтво самі обирали митрополита, самі ставили його і повідомляли про це Константинопольського патріарха, а той потім надсилав грамоту, що згодний на це.

У. Т.: Але все одно це була б митрополія. І ви б мали зректися патріаршества. Ви були готові на це?

– Я був готовий відмовитися, щоб отримати автокефалію. Я ста-

вив такі умови: протягом 2009 року ми повинні увійти до Константинопольського патріархату і в цей же рік вийти як визнана автокефальна церква.

У. Т.: А вже потім вибори патріарха...

– Так, саме так.

У. Т.: Яку роль у переговорах відіграв президентський Секретаріат?

– Вони сприяли входженню.

У. Т.: Тобто вони підтримували константинопольську модель?

– Вони її не знали. Коли була зустріч президента з єпископатом, ми пояснили, як ми все це бачимо.

У. Т.: І як він до цього поставився?

– Нормально. Не наполягає...

У. Т.: А хто в Секретаріаті головний архітектор схеми зі Вселенським патріархатом?

– Хто там архітектор, я не знаю. А до Вселенського Патріарха ми літали з Віктором Балоюю.

У. Т.: Які там були домовленості?

– Загальні. А потім вони привезли свої умови. Якщо ви хочете знати всю глибину... Між Москвою і Константинополем точиться боротьба за першість у світовому православ'ї. Москва хоче посісти перше місце як найбільша церква. А Константинополь хоче цьому завадити. Для Московської церкви дуже важливо, щоб Українська церква була в складі Московського патріархату, тоді вона одна більша за всі разом узяті. Константинопольський патріархат – перший за честю і ця першість ґрунтується на історії. Святі отці, вся культура – це все пов'язане з Константинополем. Для того, щоб утриматися в такому стані, йому необхідно мати реальну силу. Ось він і намагається зараз усю діаспору підпорядкувати собі – незалежно від того, чи то російська, українська, румунська, сербська чи болгарська церкви. Щоб усі православні церкви, які перебувають у діаспорі, належали Константинопольському патріархату як Вселенському. І в цьому протистоянні дуже важливу роль відіграє Українська церква. Якщо вона буде з Москвою, то перевага буде на боці Москви. Якщо з Константинополем – перевага на боці Константинополя. Тому Константинопольський патріарх і хоче, щоб Українська церква відокремилася від Москви. Це його мрія – послабити Російську церкву. Тому він і бореться за Українську. Хочє її взяти собі, а коли відпустить – невідомо.

У. Т.: Ви кажете про постійну боротьбу між Московським і Вселенським патріархатами. Скажіть, а влітку 2008 року хто переміг?

– Я думаю, що ніхто з них не переміг. У якихось питаннях перемогла Україна. По-перше, весь православний світ звернув увагу на стан в Україні, і це є біль усього православ'я. По-друге, Україна нагадала, що хрещення було в Києві, а не в Москві. Бо попередній ювілей, тисячоліття, проходив за московським сценарієм, а тепер Київ вніс поправку. І в цьому Київ також виграв. ■

Позакоаліційні зв'язки

АВТОР: Анна Бабінець

Партнери по коаліції дозволили один одному «ходити на сторону». Тиждень з'ясовував, якими будуть наслідки

Відставка міністра МЗС пана Огрізка спричинила чергову хвилю розмов про розкол у коаліції. Частина бютівців назвали зрадниками 49 своїх колег по фракції, які допомогли опозиціонерам звільнити міністра. Нашоукраїнці сказали, що БЮТ ось-ось об'єднається у коаліцію з ПР. Сопратники Литвина вирішили не виступати і пересідати сварку між «дорослими». Далі була спільна заява коаліціантів, у якій вони «засудили неузгодження голосування деяких народних депутатів». Фактично бютівці, нашоукраїнці та литвинівці зафіксували статус-кво, за якого кожен із партнерів у разі неузгоджених дій отримає свою порцію засудження. Але надалі всі вдаватимуть, ніби нічого не сталося. Образно кажучи, у шлюбному

контракті з'явився новий пункт: «Вільне кохання дозволено».

Скидається на те, що у Верховній Раді знову правитиме бал ситуативна більшість. Представники кожної з трьох найбільших фракцій — ПР, БЮТ на НУ-НС — не раз об'єднувалися у тандеми задля законодавчого вирішення спільних політичних та бізнесових питань. Найближчим часом їх вабитиме одне до одного можливість вирішити насамперед кадрові питання.

ПР + БЮТ: МОЖЛИВО ВСЕ

Разом ці фракції набирають 331 депутата. Це конституційна більшість, якій ніщо не завадить внести зміни до Основного Закону. Саме тому розмови про таку коаліцію є улюбленою парламентською страшилкою всіх без винятку політичних сил.

Апогеєм відносин фракцій Юлії Тимошенко та Віктора Януковича був вересень минулого року. Тоді за кілька днів БЮТ і ПР ухвалили низку законів, що істотно змінювали правила гри у політикумі. Після відновлення відносин між БЮТ та НУ-НС (із залученням Блоку Литвина) більшість цих рішень було скасовано.

Проте нещодавно бютівці поновили законотворчу співпрацю з регіоналами. Вони спільно подолали президентське вето на закон про тимчасові слідчі комісії, що виписує

процедуру імпічменту. Фактично за домовленостями між Тимошенко та Януковичем було усунуто міністра Огрізку, скасовано позачергові вибори до Тернопільської облради (БЮТ ініціював скасування виборів, коли підрахував, що отримає вдвічі менше голосів тернопільчан, аніж на попередніх виборах).

Усе це засмучує законних партнерів по коаліції — нашоукраїнців. Проте вони визнаються, що цього разу не виходитимуть із більшості, щоб не дати БЮТ зеленого світла для закріплення повноцінного союзу з регіоналами. Як свідчать висловлені та потаємні бажання представників обох політсил, а також зареєстровані законопроекти, тандем ПР і БЮТ має величезні плани на майбутнє. Наприклад, підвищити прохідний бар'єр на парламентських виборах до 5% (озвучувалися також 7 і 10%). Найближчим часом можна очікувати і появи законопроекту, що передбачає вибори президента парламентом. Тимошенко і Янукович можуть поділити між собою посади прем'єра і президента, домовитися про повноваження та процедури обрання.

Регіонали та бютівці також матимуть спільні інтереси у вирішенні кадрових питань. Наприклад, така кандидатура, як Сергій Тігіпко, на посаді міністра фінансів цілком може влаштувати бютівців та регіоналів, і Тимошенко не доведеться погоджувати її

СФЕРА СПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ

БЮТ – НУ-НС

Призначення міністрів, інших посадовців
Гуманітарні питання
Закони зовнішньополітичного спрямування

БЮТ – ПР

Зміни до Конституції
Розширення повноважень парламенту
Подолання президентського вето

з президентом Ющенком та його розпорошеною фракцією.

БЮТ + НУ-НС: ЩАСЛИВІ РАЗОМ

Законні партнери по коаліції вже давно не зважають на пафос та історизм, якими колись були сповнені створення та існування помаранчевої більшості. Вони часто сваряться, проте все одно мають спільні інтереси.

У шлюбному контракті коаліціантів з'явився новий пункт: «Вільне кохання дозволено»

Залучивши фракцію блоку Литвина, БЮТ та НУ-НС призначили уряд і спромоглися проголосувати деякі антикризові закони. Останнім часом усі конфлікти, а також спільні голосування відбуваються навколо кадрових питань (передбачено одним із пунктів коаліційної угоди).

До останніх спільних перемог можна зарахувати голосування у першому читанні законопроекту щодо перепідпорядкування СБУ. Згідно з цим документом парламент отримає більше повноважень у призначенні голови СБУ. Зважаючи на розшарованість лав НУ-НС, проект підтримали лише половина депутатів фракції. Для успішного голосування бютівцям довелося залучити комуністів. Проте більшість нашоукраїнців погоджуються з тим, що цей закон потрібний.

Днями до справ повернувся голова Нацбанку Володимир Стельмах. Це також означає, що Ющенко і Тимошенко досягли певних домов-

леностей: він залишається на своїй посаді, а голова уряду змінює риторику у висловлюваннях на його адресу, принаймні на певний час.

Однак БЮТ і НУ-НС мають визначитися щодо інших призначень та звільнень. Зокрема, кандидатуру міністра закордонних справ президент обіцяв подати вже наступного вівторка. Коаліція сватає Бориса Тарасюка. Вакантним залишається

місце міністра фінансів. Можливо, за домовленостей між президентом та прем'єром усунуть міністра МВС Юрія Луценка — таким чином буде поставлено крапку в конфлікті між Ющенком і Жванією, креатурою якого і є пан Луценко.

«Зараз БЮТ, зокрема його лідерка Юлія Тимошенко, намагається зайняти компромісну позицію, йде на діалог із президентом. Можна очікувати такої поведінки і в міністерських питаннях», — каже директор Школи політичної аналітики НаУКМА Олексій Гарань.

Отже, шанси знайти точки дотику в кадрових питаннях у коаліціантів досить високі, проте є й інші зацікавлені сторони.

НУ-НС + ПР: ТАЄМНІ БАЖАННЯ

Після конфлікту всередині ПР (група Бориса Колесникова, налаштована на співпрацю з БЮТ, посунула прибічників дружби з президентом) та

виключення зі схеми газових поставок компанії RosUkrEnergo відносини між НУ-НС і ПР трохи охололи. Проте можливості для співпраці у парламенті лишаються.

Не виключено, що вже наступного вівторка пропрезидентська фракція демонструватиме БЮТ, що також має позакоаліційні зв'язки.

Як розповів **Тижню** один із депутатів від НУ-НС, Віктор Ющенко на посаду міністра МЗС подасть кандидатуру Костянтина Грищенка. Він був головним із зовнішніх зв'язків в уряді Януковича, а зараз є послом України у Росії. Гриценка пов'язують із так званою групою Фірташа всередині ПР. З боку Ющенка це буде однозначний реверанс на адресу ПР, тому в останній момент він може відмовитися від висунення Гриценка. Проте у президента є величезна спокуса мати міністра МЗС, який дуже добре розуміється на Росії. Це дало б Ющенкові можливість зміцнити власні позиції у Кремлі, а також відчутно підірвати російські позиції Тимошенко.

Якщо Ющенко висуне Гриценка на посаду міністра, він може розраховувати на підтримку фракцій ПР, КПУ і, звісно, своєї. До речі, призначення завзятої регіоналки Раїси Богатирьової головою РНБО також спочатку виглядало дивним, але згодом усі звикли. Ющенко усвідомлює стратегічні наслідки співпраці з ПР (розчарування виборців), проте з тактичного погляду контакти з людьми Януковича можуть йому допомогти. ■

Наказано притягнути

ПІДСЛІДНІ ПРЕМ'ЄРИ І ПРЕЗИДЕНТИ

ВІКТОР ЮЩЕНКО

У 2000 році фігурував у кримінальній справі про махінації з грошима Національного банку

ЛЕОНІД КУЧМА

У 2005 році колишній голова Фонду держмайна Михайло Чечетов дав свідчення про участь экс-президента України в незаконній приватизації Криворіжсталі та інших промислових гігантів

ЮЛІЯ ТИМОШЕНКО

віце-прем'єр в уряді Віктора Ющенка періоду 1999–2001 рр. Неодноразово перебувала під слідством за підозрою у фінансових злочинах, двічі побувала в СІЗО

ПАВЛО ЛАЗАРЕНКО

перший прем'єр при президентові Кучмі. З 1997 року не зняті звинувачення в розкраданнях, зловживаннях і організації убивств

ЄФИМ ЗВЯГІЛЬСЬКИЙ

Екс-прем'єр-міністр України. У 1994 році звинувачений у перевищенні службових повноважень

АВТОРИ: Андрій Лаврик, Богдан Буткевич

Прем'єр-міністрів шукають кримінальну відповідальність

Скандал навколо НАК «Нафтогаз України» може отримати ще гучніше продовження — кримінальне переслідування перших осіб держави. Учасники процесу воліють не говорити про це вголос, однак перед Юлією Тимошенко окреслилася перспектива побувати в СІЗО втретє.

ПІД ГРИФОМ «ТАЄМНО»

Дії Валерія Хорошковського на посаді першого заступника голови СБУ стали такою ж несподіванкою, як і саме його призначення (див. **Тиждень** № 5, 2009). Щойно за вказівкою прем'єр-міністра Юлії Тимо-

шенко 11 млрд м³ природного газу, які до цього належали скандальній компанії RosUkrEnergo (RUE), почали переводити на баланс Нафтогазу, Служба безпеки порушила кримінальну справу за фактом протиправного заволодіння чужим майном в особливо великих розмірах. До процесуальних дій залучили еліту спецслужби — загін «Альфа», що спеціалізується на боротьбі з тероризмом і оргзлочинністю — 4 березня «командос» допомагали слідчому вилучити документи в НАК «Нафтогаз». На заводі стали парламентські соратники Юлії Тимошенко, й «Альфа» пішла ні з чим.

У січні Нафтогаз викупив у Газпрому за рахунок \$1,7 млрд авансу за транзит російського газу до Європи боргові зобов'язання RUE. Саме таку суму винна російській монополії швейцарська компанія українця Дмитра Фірташа за 11 млрд м³ газу, закачані в підземні сховища України. Претензії СБУ (наразі вірній президентові) полягають у тому, що газ був переданий на баланс НАК без згоди

RUE чи відповідного судового рішення. «Це не порушення, а злочин, і полягає він у тому, що в газу безпідставно змінився власник», — заявив у інтерв'ю «Українській правді» Валерій Хорошковський.

Натомість його звинувачують у тому, що він відстоює бізнесові інтереси власника RUE Дмитра Фірташа. «Зараз іде відчайдушна боротьба з боку компанії RUE за можливість отримати газ, який знаходиться в українських газосховищах і належить українському ж народові, — пафосно заявив **Тижню** народний депутат від БЮТ Валерій Писаренко. — Боротьба ця ведеться за допомогою Секретаріату президента й СБУ, що йому підконтрольна».

Із ним погоджується Юрій Якименко, директор політико-правових програм Центру Разумкова: «Головні мотиви атаки СБУ на Нафтогаз уже озвучені — це конфлікт за газ, адже привид RosUkrEnergo тепер постійно присутній в українській політиці. Ну, й звичайно, особистий конфлікт між президентом та Юлією

Тимошенко, в якому кожен по максимуму використовує всі підконтрольні органи державної влади».

Водночас не є зрозумілою позиція уряду, який відмовляється надати СБУ документи, що цікавлять слідство. «Перевірки Нафтогазу тривають ледь не безперервно, — розповів **Тижню** колишній працівник НАК. — Його перевіряє то СБУ, то Контрольно-ревізійне управління, то якісь інші органи, і завжди документи про діяльність компанії надаються». «Для мене особисто досі залишається загадкою, чому для Юлії Тимошенко ці документи мають якийсь особливо секретний характер, — дивується Михайло Бесараб, керівник Центру прикладної політики «Знак». — Чому громадськість не може подивитися на них?»

БЛАГОРОДНІ МОТИВИ

«Засекречені» від Служби безпеки документи, за даними джерел **Тижня**, справді компрометують високопосадових урядовців. За їхніми словами, всі схеми з постачання російського газу тією чи іншою мірою корупційні. І це стосується контрактів Газпрому не лише з Україною, а й із країнами Західної Європи. Нечисті схеми нав'язують із Кремля. Тому майже зі стовідсотковою впевненістю можна говорити про те, що обладка з 11 млрд м³ газу RUE народилася в Москві, а не в Києві.

Урядові Тимошенко нічого не лишалося, як погодитися на таку операцію. Оскільки в I кварталі, за контрактом з Газпромом, Україна сплачувала \$360 за 1000 м³. Щоб забезпечити обіцяну середньорічну ціну \$230 — 250, урядові конче потрібен газ RUE, який коштує трошки більше \$150 за 1000 м³.

Не виключено також, що уряд не може забезпечити транзит газу до країн Євросоюзу в обсягах, який декларує Газпром. «Насправді, те, що відбулось <...>, означає, що вони шукають зниклий транзитний газ, — заявив народний депутат від Партії регіонів, экс-голова НАК «Нафтогаз» Юрій Бойко. — Це ж, своєю чергою, означає, що цього газу немає в сховищах і його не вистачає на транзит. Це підтверджує лист прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко до голови Єврокомісії Емануеля Баррозу з проханням виділити 4,5 млрд м³ для транспортування газу нашою територією».

Відбираючи в RUE 11 млрд кубів газу, Кабінет Міністрів і Нафтогаз керуються, швидше, благородними мотивами. Однак вони потрапили в пастку. Враховуючи, що RUE отримала газ значно дешевше, ніж він коштує на європейському ринку, Дмитрові Фірташу вигідніше продати його на Захід, віддати борг Нафтогазу грошима, заробивши при цьому щонайменше \$1 млрд. Але Україні потрібні не \$1,7 млрд, а 11 млрд м³ газу вартістю \$150 за 1000 кубів. Якщо врахувати, що від початку RosUkrEnergo створювали заклад для обслуговування фінансових інтересів кремлівської верхівки, його «непокірливість» зараз також диктується з Москви.

«Звісно, події навколо Нафтогазу є результатом протистояння двох політичних груп, — підсумовує директор Інституту стратегічної політики Андрій Мішин. — Але одночасно в них простежується і зовнішній вплив. Причому, і Державного

Враховуючи, що вказівку забрати газ у RUE публічно давала Юлія Тимошенко, вона також може опинитися на лаві підсудних

департаменту США, і ЄС, і, природно, Росії. Взагалі-то, події, що сталися в будинку НАК, не вписуються в політичне життя України — все-таки, захоплення спецслужбою державного органу є рідкістю. Але вони цілком вписуються в реалії холодної енергетичної війни між супердержавами. І де Україна є локальним полем бою».

ПОЛЮВАННЯ НА ВІДЬОМ

З правового погляду, дії уряду стосовно спірного газу виглядають не достатньо прозорими. Водночас вельми сумнівно, що порушення Службою безпеки кримінальної справи викликане виключно встановленням законності. Ці події відбуваються на тлі жорсткого протистояння по лінії «прем'єр — президент». Скандалу навколо НАК передувала відставка з поста міністра закордонних справ Володимира Огризка та подолання Верховною Радою вето Віктора Ющенка на Закон «Про слідчі комісії», що спрощує процедуру імпичменту президента. І не в останню чергу заслуга в цьому — Блоку Юлії Тимошенко. Тож, швидше за все, «га-

зова справа» — відповідь Секретаріату президента на недружні дії Юлії Володимирівни.

Інше питання, як далеко дійде ця справа. У разі, коли закиди СБУ не безпідставні, учасники й організатори «привласнення чужого майна в особливо великих розмірах» ризикують втратити свободу на термін до 12 років. Враховуючи, що вказівку забрати газ у RUE публічно давала Юлія Тимошенко, вона також може опинитися на лаві підсудних.

«Якщо справді доведуть (скоєння злочину — Авт.), то справа може піти далі, — вважає екс-суддя Апеляційного суду Києва Юрій Василенко. — Але все одно, реальну відповідальність можуть понести хіба безпосередні виконавці, але ніяк не сама Юлія Володимирівна. Звичайно, гіпотетично до відповідальності можна притягнути будь-яку особу в державі, окрім президента, але я не думаю, що Юлія

Тимошенко має серйозні шанси втретє відвідати СІЗО». «Я впевнений, що Тимошенко не підписувала ніяких документів стосовно того газу», — додає Михайло Бесараб.

«Варіант із кримінальним переслідуванням Юлії Тимошенко можливий тільки тоді, коли по позиціях БЮТ буде завдано дуже відчутний удар, — упевнений Віталій Кулик, директор Центру досліджень проблем громадянського суспільства. — З гри має також бути виведений Верховний Суд (його голова Василь Онопенко — соратник Тимошенко. — Рег.). Не забуваймо й про Генеральну прокуратуру, яка має ухвалити відповідне рішення. Що досить малоймовірно, якщо згадати про конфлікт СБУ із заступником генпрокурора Ренатом Кузьміним».

Утім, зараз важко спрогнозувати, який розклад сил на політичній арені буде завтра. А враховуючи зменшення симпатій до чинного уряду на тлі зростання безробіття й зубожіння населення, кримінальне переслідування Юлії Тимошенко електорат зустрине з ентузіазмом. Навіть якщо вона насправді не порушувала закону. ■

Гра в солдатики

АВТОР: Сергій Згурець, Defense Express, інформаційно-консалтингова компанія

Українське військо не будуть скорочувати. Зниження обороноздатності України наші високі стратеги спробують компенсувати зростанням кількості вояків

Які настрої панують у війську?

Найбільш свідомий професіонал у армії, який обрав військову дорогу свідомо й надовго – це офіцер. У березні були опрацьовані дані анкетування-опитування офіцерського складу Західного оперативного командування Сухопутних військ ЗС України. Власне, їх можна вважати репрезентативними і в масштабі всіх Збройних сил. Що ж непокоїть нині офіцерів?

Це настрої тих, хто є головним професійним хребтом українського війська. Від контрактника за нинішніх реалій не можна вимагати й очікувати більше, ніж від офіцера. Її ставлення його до праці за 800 грн буде навряд чи зразково-відповідальним

Плани щодо відмови від призову й цілковитого переведення армії на контрактну основу відсуваються десь на 2015 рік. Говорячи жорстко, наші генерали і чиновники вирішили зробити ставку на гарматне м'ясо. Такі висновки читаються між рядками оприлюдненої Міноборони «Білої книги. Оборонна політика України», а також з огляду на реалії української армії.

ВЕРХИ НЕ МОЖУТЬ

Власне, вже нині українське військо мало би формуватися лише на контрактній основі, а призов повинні були скасувати повністю. Принаймні, про це у вересні 2008-го заявляла прем'єр-міністр Юлія Тимошенко. Вона тоді розраховувала, що Верховна Рада ухвалить закон про перехід на контрактну армію з 1 січня 2009 року, а Міністерство фінансів, за її словами, мало передбачити в державному бюджеті необхідні для цього витрати. Швидко відмову від призову Блок Юлії Тимошенко обіцяв ще під час виборчих баталій — уже з 2008 року і зарплату кожному контрактнику в еквіваленті десь \$800.

За часів міністра оборони Анатолія Гриценка було вирішено і підтримано президентом — Верховним головнокомандувачем, що насправді

цілком реально перейти на контрактний принцип комплектування армії до кінця 2010 року. Що й було закріплено Державною програмою розвитку Збройних сил України на 2006–2011 рр. Нинішній міністр оборони Юрій Єхануров навіть розробив окремих трирічний Перспективний план переходу ЗСУ на контрактну основу.

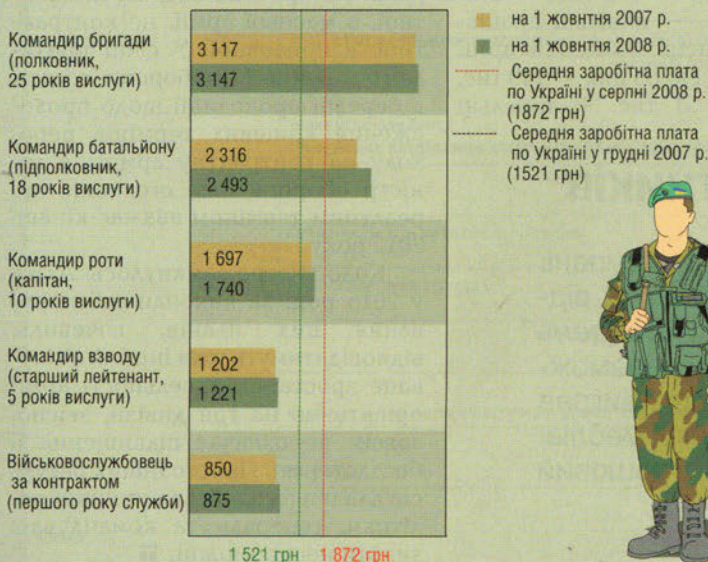
Передбачалося, що в 2010 році війську буде потрібно 80 тис. контрактників. Аби домогтися цього, план передбачав добрати 7500 найманців упродовж 2008 року, 10 500 осіб — у 2009-му та 11 900 осіб — у 2010-му. Для успішного виконання запланованого, за оцінками Міноборони та Генштабу, армії потрібно 49,6 млрд грн: у 2008 році — 11 млрд грн, у 2009-му — 18 млрд грн, у 2010-му — 20,6 млрд грн. Це без урахування власне загальних витрат на оборону. Та на практиці все виглядає менш оптимістично, ніж у цифрах. У 2008 році оборонний бюджет України становив близько 8,9 млрд грн. А на цей рік — ще менше. Гарантовано йдеться лише про 7,4 млрд грн. Це менше ніж \$1 млрд для війська чисельністю 200 тис. Для порівняння: сусідня Польща внаслідок економічної кризи також скоротила оборонні витрати — з \$9,5 млрд до \$7,5 млрд. Там грудневий призов-2008 став останнім, по-

заяк армія Польщі має стати повністю контрактною вже 2010 року. При цьому чисельність збройних сил наших сусідів становитиме 120 тис. Нині у польському війську нараховується 124 тис. осіб, із яких 76 тис. служать на постійній основі, решта — призовники. На реформу призовної системи Польща спрямувала 3,72 млрд злотих (\$1,6 млрд).

В Україні армію «реформують» інакше. «Здається, прем'єр-міністр казала, що у 2009 році в нас буде контрактна армія. Я хочу вам сказати, що контрактної армії не буде ні через два, ні через три, ні через чотири роки, тому що такого фінансування, як влаштувала прем'єр-міністр, українська армія вже не бачила багато років. Якщо це вважається піклуванням про українську оборонну політику, то це неправда», — зауважив із цього приводу Верховний головнокомандувач Віктор Ющенко, проте він чомусь не став ветоувати закон про держбюджет-2009, який руйнує всі плани щодо розвитку, модернізації і, звісно, професіоналізації війська. Міноборони в лютому виступило із заявою, що 7,4 млрд грн вистачить лише на зарплату військовим, оплату харчів та комунальних послуг. І попередило про загрозу скорочення вдвічі кількості боєдатних частин та масових звільнень із війська. ▀

Скільки платять захистникам Вітчизни

Розміри грошового забезпечення військовослужбовців за основними типовими посадами. Порівняльна характеристика з середньою заробітною платою по Україні, грн

Рівень грошового забезпечення військовослужбовців за контрактом в регіонах України, грн

НИЗИ НЕ ХОЧУТЬ

Без урахування цивільних, українська армія нині нараховує 63 тис. офіцерів, 30 тис. юнаків строкової служби, 51826 контрактників на посадах рядового, сержантського та старшинського складу. Торік вдалося вмовити 4462 військових підписати контракт, але за цей час звільнилися 3251 інших вояків, яких перспектива служби в армії не гріла. За статистикою, з 2005-го плінність професіоналів у війську перевищує 30%. Що не дивно. У 2007 році зарплата контрактника-початківця становила приблизно 450 грн. У 2008-му її збільшили до 850 грн. Плює перспектива жити в казармі, виконувати завдання, безпосередньо не пов'язані з професійними обов'язками, а також низький рівень організації бойової підготовки і ненормований робочий день. На таку роботу-службу часом зголошуються від безвиході. Водночас «якість» контрактників як за здоров'ям, так і за освітою часом навіть гірша, ніж у строковиків, що було особливо помітно під час минулорічного осіннього призову. Бо сьогодні на строкову службу є можливість відібрати одного з 8–10 юнаків. А серед контрактників конкурсу не було і немає. Чи стає від цього армія сильнішою? Запитання риторичне.

Та навіть якби ці професіонали були найкращими з найкращих, армія нині просто не готова перейти на новий рівень боєготовності та ефективності. Бо 55% бойових літаків в Україні вичерпали термін експлуатації. Зношеність зенітно-ракетних комплексів становить 85%, бойових кораблів – 84%, ракетноартилерійського озброєння – 83%, бронетанкового озброєння – 51%, автомобільного транспорту – 61%. Це переважно застарілі типи озброєння, іноді

Розмір місячного грошового забезпечення осіб рядового, сержантського та старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, за основними типовими посадами

Категорії військовослужбовців	Розмір, грн
Старший технік (прапорщик, 12 років вислуги)	1611,0
Старший інструктор (старшина, 9 років вислуги)	1465,9
Начальник пункту (ст. сержант, 6 т. р., 5 років вислуги)	1390,5
Командир відділення (мол. сержант, 4 т. р., 3 роки вислуги)	1102,3
Стрілець (рядовий, 2 т. р., першого року служби)	875

– просто металобрухт. Тому процеси професіоналізації війська і його технічного переоснащення повинні йти паралельно й узгоджено. Такої узгодженості немає. Зрештою, про професіоналізацію і переоснащення війська наразі не йдеться.

СТАВКА НА КІЛЬКІСТЬ

В умовах економічного занепаду військово керівництво країни вимушене буде обрати чи, точніше, вже обрало екстенсивний варіант підтримки боєготовності. Тобто вирішило протистояти загрозам не якістю бойової підготовки та ефективністю озброєнь, яких фактично немає, а кількістю вояків – уже без форсування планів «контрактизації» і зі збереженням призову. З «Білої книги-2008» стало відомо, що вже з 2009 року чисельність українського війська зросте й буде утримуватися до 2011-го на рівні 212 тис. (з них – 162 тис. – військові, 50 тис. – цивільні працівники). На кінець 2008-го в армії було 200 тис. осіб (із них – 149 тис. – військові, 51 тис. – цивільні

працівники). Її чисельність не зростала від часів проголошення незалежності

До цього часу легітимні показники чисельності українського війська – тобто ті, які означені в ухваленій Державній програмі реформування Збройних сил України на 2006–2011 рр. – були іншими. На кінець 2008 року у складі армії мало залишитися 191 тис. осіб. А далі – скорочення військових до 148 тис. на межі 2011-го.

Щодо кількості контрактників, то Генеральний штаб наприкінці минулого року оголосив, що оборонне відомство збирається синхронізувати процес переходу на контрактний спосіб комплектування з процесом вступу України до НАТО. Проте членство в Альянсі найближчим часом нам не світить. Це означає, що без парасольки безпеки НАТО українські генерали, швидше, на боці не компактної, а масової армії, не контрактної, а призовної. У січні президент доручив Міноборони подати в березні пропозиції щодо продовження кінцевих термінів переходу на контрактну армію, а міністр оборони вже оголосив, що реальним терміном вважає кінець 2015 року.

Коло вкотре замкнулось. Адже у 2015 році за виконання/ігнорування цих планів, вочевидь, відповідатимуть уже інші. А очікуване зростання чисельності армії орієнтовно на три дивізії, звісно, зовсім не означає підвищення її боєздатності. Просто інших ресурсів для нашого війська нинішні політики, генерали та командувачі знайти неспроможні. ■

До уваги передплатників

Один із переможців передплатної кампанії 2008 року Дмитро Пустойт з Чернігова відмовився від призу. У зв'язку з цим **Тиждень** провів перерозіграш. Вітаємо нового переможця, ним став Павло Берест із Києва, що виграв сертифікат від Центрального будинку меблів. Нагадуємо, що за правилами акції грошовий еквівалент призу не відшкодовується.

ПЕРЕДПЛАТНА КАМПАНІЯ 2009 РОКУ

Оформити передплату ви можете:

Тиждень

український www.ut.net.ua

1. У редакції:

- заповніть квитанцію;
- оплатіть її у будь-якому найближчому відділенні банку;
- розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон;
- відправте заповнений бланк замовлення (квитанцію про оплату):
 - факсом: (044) 351-13-01
 - поштою: ТОВ «Український тиждень», м. Київ, 03067 а/с №2;

Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень»:

- 9 місяців - 126 грн;
- 6 місяців - 84 грн;
- 3 місяці - 42 грн;
- 1 місяць - 14 грн.

2. У будь-якому відділенні зв'язку «Укрпошта».

Передплатний індекс - 99319

3. У передплатних агенціях:

- АТЗТ «САММІТ» (м. Київ) (044) 254-50-50 (багатоканальний)
- ДП «САММІТ-Крим» (м. Сімферополь) (0652) 51-63-55, 51-63-56
- Філія ДП «САММІТ-Крим» (м. Ялта) (0654) 32-41-35

ТОВ НВП «Ідея» (м. Донецьк) (062) 304-20-22

«САММІТ-Харків» (0572) 14-22-60, 14-22-61

«САММІТ-Кременчук» (0536(6) 3-21-88, 79-61-89

ДП «САММІТ-Дніпропетровськ» (056) 370-44-23, 370-45-12

ТОВ «ПресЦентр»: (м. Київ) (044) 536-11-75, 536-11-80 (м. Запоріжжя) (0612) 62-45-39

ТОВ «Фірма Періодика» (м. Київ) (044) 278-00-24 www.epodpiska.com

ТОВ Агенція передплати «Меркурій»: (м. Київ) (044) 248-88-08, 249-98-88 (м. Кременчук) (0536) 70-03-84

ТОВ фірма «Меркурій»: (м. Дніпропетровськ) (056) 721-93-93, 721-93-94 (м. Новомосковськ) (05693) 6-00-93 (м. Павлоград) (05632) 6-00-93

ТОВ «Донбасс-Інформ» (м. Донецьк) (062) 345-15-92, 345-15-94

ТОВ «Медіа-Прінт» (м. Черкаси) (0472) 45-31-13, 45-25-10

ПП «Медіа-Новости» (м. Полтава) (0532) 50-90-75

ТОВ «ВПА» (м. Київ) (044) 502-02-22

ЗАТ «Передплатна агенція "KSS"» (м. Київ) (044) 585-80-80

Агентство передплати та доставки «Бліц-Преса» (м. Київ) (044) 205-51-16, 205-51-50

ДП «Фактор-Преса» (м. Харків) (057) 738-75-33

повідомлення	отримувач платежу		
	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
	поточний рахунок отримувача		код отримувача
	назва установи банку		
	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	322012	МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»		
	період:		
	касир	платник (підпис)	

квитанція	отримувач платежу		
	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
	поточний рахунок отримувача		код отримувача
	назва установи банку		
	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	322012	МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»		
	період:		
	касир	платник (підпис)	

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044)351-13-00 менеджер з передплати Каріна Семяновська K.Sem@ut.net.ua

Прожектор добудови

АВТОР: Ірина Перевозченко

У 2009 році Кабмін виділить будівельній галузі 3 млрд грн держдопомоги. Цих грошей вистачить, щоб добудувати щонайбільше 200 з 2700 об'єктів. Щонайменше 80 тис. інвесторів можуть залишитися без квартир

Шього тижня на рахунок Державної іпотечної установи перерахують перші гроші для завершення будівництва житла, готового більше ніж на 70%. За даними міністра регіонального розвитку та будівництва Василя Куйбіди, до кінця року буде надано 1 млрд грн іпотечних кредитів під 14% річних тим, хто потребує поліпшення житлових умов **Ідетально див. «Квартирний ліміт»**. Ще по 1 млрд грн від уряду отримають Укрексімбанк і Ощадбанк, що роз-

поділять кошти у формі пільгових кредитів між забудовниками, відібраними Мінрегіонбудом.

За підрахунками гравців ринку, 3 млрд грн державної допомоги вистачить на добудову 2009 року 200 багатоквартирних об'єктів, готових на 80–90%. Це лише 8% будівництв, заморожених під час кризи.

СУМНА АРИФМЕТИКА

За даними Мінрегіонбуду, кількість недобудованих житлових об'єктів на початку 2009 року перевищила 2700, для своєчасного введення їх в

експлуатацію потрібно близько 200 млрд грн. Щоб не допустити історії «Еліта-Центру» в масштабах країни, але вкластися у 3 млрд грн, Кабмін розробив програму ступінчастого фінансування. Механізм поетапної добудови регламентований Законом «Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі», а також десятком проектів урядових постанов. Згідно з документами в 2009 році за рахунок держкоштів мають добудувати об'єкти, готові більше ніж на 70%, у 2010-му – більше ніж на 50% і т. д.

Проте, як виявилось, в Україні понад 750 об'єктів, недобудованих на третину. За підрахунками Василя Куйбіди, орієнтовний кошторис будівельних робіт на них становить близько 14 млрд грн. Утім, по держдопомогу звернулися не всі власники проблемних новобудов – до березня профільне міністерство отримало заявки на фінансування добудування 415-ти житлових об'єктів на суму 6,7 млрд грн **Ідив. «Карта**

недобудов»1. Такої суми в держбюджеті немає.

Є низка умов надання держдопомоги. Перша — ступінь готовності об'єкта (що ближче будівля до введення в експлуатацію, то більше шансів отримати гроші з держбюджету). Друга — гранична вартість квадратного метра. За рішенням уряду, ціна 1 м² нерухомості забудовників, які претендують на держдопомогу, в Києві не має перевищувати 8 тис. грн, в обласних центрах — 6 тис. грн, у решті міст — 5 тис. грн. Нарешті, третя умова — на держбюджетну підтримку можуть розраховувати лише компанії, в яких кошторисна вартість виконаних будівельних робіт на об'єкті не менша суми, отриманої від приватних інвесторів.

Найімовірніше, профінансувавши введення в експлуатацію близько 2 млн м² житла (тобто 200

335-ти об'єктів, які могли, але не звернулися по держдопомогу. Це підвищить загальну площу новобудов у 2009-му ще на 3–3,5 млн м². Таким чином за підсумками року в експлуатацію буде введено 5–5,5 млн квадратів, що майже вдвічі менше, ніж у 2008-му. Проте надалі ситуація в будівельній галузі лише погіршуватиметься.

ГРОШЕЙ НЕМАЄ

За даними забудовників, до березня 2009 року в Україні заморожено будівництво 80% житлових об'єктів. Фактично це означає, що будівельні роботи тривали тільки на 500–550 з 2700 розпочатих будівництв. Навіть якщо Кабмін у повному обсязі профінансує програму держпідтримки, а самі забудовники, які не припинили роботи, доведуть справу до кінця, на початок 2010-го в країні залишиться

Рішення про надання допомоги будівельній галузі є результатом лобіювання з боку великих забудовників

об'єктів, на добудову яких вистачить 3 млрд грн), Кабмін зможе запобігти масовому банкрутству забудовників у 2009 році. Приблизно в півтора раза більше житлоплощі самостійно добудують компанії, що залишилися на плаву, — власники

близько 2000 недобудов. Причому ні в будівельних компаній, ні в держави не буде грошей на завершення робіт на цих об'єктах.

Найімовірніше, виділені Кабміном 3 млрд грн стануть останньою великою сумою держдопомоги за-

КВАРТИРНИЙ ЛІМІТ

Відповідно до Постанови уряду №127 «Деякі питання іпотечного кредитування» (від 11 лютого 2009 року) першочергове право на отримання іпотечного кредиту за ставкою 14% (облікова ставка НБУ + 2%) мають громадяни, які потребують поліпшення житлових умов і перебувають на квартирному обліку. Кредит може бути наданий на купівлю житлової площі, виходячи з норми 21 м² на кожного члена сім'ї плюс 10,5 м² на сім'ю. Перевищення нормативної житлоплощі позичальник має оплатити з власної кишені.

будовникам. Економічна ситуація в Україні поки що погіршується: у січні зниження промислового виробництва сягнуло 34,1% рік до року, податкові надходження становили 70% плану і надалі знижуються. Сподіватися на фінансову допомогу від держави будівельникам у цій ситуації не слід — до кінця року грошей не вистачатиме на виплату пенсій і зарплат бюджетникам.

Немає грошей і в самих забудовників. Житлове будівництво

В СВІТІ МЕБЛІВ Є ОСНОВА - МАГАЗИНИ ЛІГАНОВА

стіл TVE4590RH 90x90(+90) - 2277 грн.
стілець CB2434ubh - 783 грн.

Комплект (стіл + 4 стільці)
DS27003A 120x80

Комплект (стіл + 4 стільці)
DS1005 114x70

Київ: опт, б/г розрахунок: /044/ 461-98-98 (багатоканальний), ф.: 461-98-40, www.liganova.kiev.ua, info@liganova.kiev.ua
роздріб: Салон-магазин „Крісла Стільці Столи”: пр. Голосіївський, 70, тел.: /044/ 461-98-38
Салон-магазин „Крісла Стільці Столи”: б-р Лесі Українки, 34, тел.: /044/ 461-91-91
Салон-магазин „Крісла та Стільці”: Харківське шосе, 55, тел.: /044/ 562-60-30

ТОЧКА ЗОРУ

Олексій БУТЕНКО

Президент компанії «Східна інвестиційна група»

Рішення про надання допомоги будівельній галузі є результатом лобювання з боку великих забудовників, а тендер з вибору об'єктів до завершення не був прозорим. З млрд грн – це незначна допомога для галузі загалом, натомість для окремих компаній підтримка є значною. Як на мене, допомоги потребують передусім невеликі компанії, що займаються зведенням одного-двох об'єктів. Я переконаний, що ні дотації, ні послаблення податкового тиску не принесуть стільки позитивних зрушень у галузі, як спрощення режиму придбання землі та цивілізований механізм узгодження проектної документації.

Дмитро ШОСТЯ

Начальник відділу продажу ЗАТ «Національна будівельна компанія»

Щоб стимулювати будівельну галузь, потрібно значно більше ніж 3 млрд грн – у формі довготермінових кредитів для забудовників та недорогої іпотеки для громадян. Було б непогано, якби держава просто викупила певний відсоток житлової площі у майже добудованих будинках і надала квартири тим, хто стоїть у черзі. Цей антикризовий захід поширений у всьому світі, але в Україні його чомусь проігнорували. Крім того, слід спростити бюрократичні процедури, на які забудовники зазвичай витрачають близько третини (!) акумульованих коштів. Іноді компанія, спорудивши будинок і цілковито виконавши свої зобов'язання перед інвесторами, не може ввести об'єкт в експлуатацію, тому що, приміром, водопостачання залежить від інших організацій.

Клавдія БОНДАРЕВА

Директор фінансово-будівельної компанії «Пагода»

З млрд грн недостатньо, щоб завершити будівництво усіх об'єктів зі ступенем готовності понад 70%, що занесені до списку інвентаризації. Оцінювати ефективність програми підтримки поки що зарано, адже незрозуміла схема, за якою кредитуватимуться забудовники. Хотіла б звернути увагу на те, що вартість будівництва, визначальний чинник під час відбору об'єктів, може призвести до того, що держава підтримуватиме власників недобудов трирічної давнини, коли вартість робіт і суми відрахування місту були набагато нижчими за теперішні.

Юрій КАРПЕНКО

Гендиректор компанії «Основа-Солсіф»

Схема розподілення 3 млрд грн держпідтримки, звичайно, – нова сплука для чиновників. На мою думку, уникнути спекуляцій не вдасться. Проте фінансування, безумовно, необхідне, позаяк воно допоможе принаймні завершити ті проекти, що в роботі, а також започаткувати нові, а це додаткові робочі місця. В багатьох випадках забудовники – лише замовники будівництва, вони знімають «вершки» і, судячи з усього, отримують ще й держпідтримку. На мою думку, держдопомога в першу чергу необхідна безпосередньо вітчизняним виробникам, а не лише посередникам. Для будівельних компаній, таких як моя, державне фінансування – нагода отримати підряди, що не можна не оцінювати позитивно, оскільки це робочі місця та стимул розвитку галузі загалом.

Олексій ГОВОРУН

Заступник гендиректора зі стратегічного розвитку та маркетингу компанії «ТММ»

Держава не може і, мабуть, не має підтримувати абсолютно всі будівельні компанії. З млрд грн держпідтримки можуть сприяти не лише добудові окремих об'єктів, а й стабілізації галузі загалом. Будівельним компаніям, які хотіли б одержати підтримку, висунуті жорсткі вимоги щодо вартості квадратного метра житлової площі, що може вкрай негативно вплинути на якість об'єктів нерухомості.

в Україні на 80% фінансували фізособи-інвестори, які купували квартири у ще не збудованих об'єктах. Причому в дев'яти випадках із десяти кошти на придбання житла бралися в кредит. За даними Української національної іпотечної асоціації, починаючи з травня 2008-го обсяг видаваних кредитів різко зменшується. І хоча в січні 2009 року сукупний іпотечний портфель банків збільшився до 102,37 млрд грн – на 44,7% рік до року, це пояснюється не активізацією кредитування, а різкою девальвацією гривні. 87% загального обсягу іпотечних кредитів видано в доларах США і євро. Після того як до України докотилася світова криза ліквідності, цей грошовий потік вичерпався.

Ситуація ускладнюється тим, що, отримуючи надприбутки в 2006–2008 роках, будівельні компанії вкладали вільні гроші в земельні ділянки і нові проекти, продати які зараз практично неможливо. Щоправда, за оцінками експертів, до осені собівартість будівництва може знизитися на 35–50%. Імовірно, незначній частині забудовників, які мають у своєму розпорядженні мінімум коштів, вдасться вийти зі становища, дочекавшись зниження цін на будматеріали і вартості найманої праці. Але скористатися цим шансом і добудувати (нехай із затримкою) розпочаті об'єкти зможуть лічені компанії – значну частину з 2000 недобудов не буде завершено.

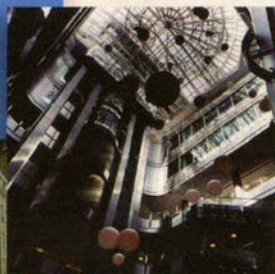
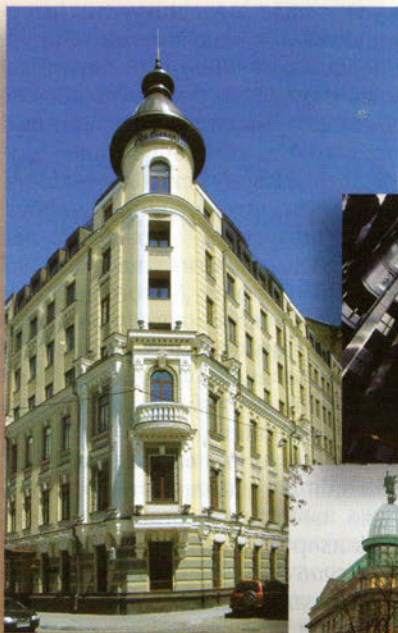
ПЕРЕХІД НА ОСОБИСТОСТІ

У 2007–2008 роках квартири у більшості споруджуваних будинків розпродавали задовго до здачі їх в експлуатацію. Третина покупців заходили в проект на стадії зведення коробки, третина – на початку внутрішніх робіт, до завершення будівництва мешканці розкупували близько 90% площі. З огляду на те, що в сучасному багатоквартирному будинку близько 120-ти квартир (у деяких 300 і більше), 2000 заморожених будівництв зі ступенем готовності від 0 до 70% – це щонайменше 80 тис. інвесторів, які ризикують залишитися без квартири. ■

ОСНОВА - СОЛСИФ

українсько-французьке спільне підприємство

Спільне українсько-французьке підприємство «Основа-Солсиф» – це широковідома будівельна організація, яка цього року святкує 15-річчя своєї діяльності, спеціалізується на повному комплексі будівельних робіт (ліцензія АВ № 313188 від 26.01.2007 р. МБАЖКГУ), кваліфіковано виконує будівельно-монтажні та проектні роботи із застосуванням новітніх технологій не тільки на території України, а й за її межами, а також на перевезенні будівельних матеріалів, конструкцій, обладнання та великогазових і негабаритних вантажів (ліцензія АВ № 042176 від 04.03.2006 р. МТЗУ).

Основна спеціалізація СП «Основа-Солсиф» – повний комплекс робіт із влаштування основи та всіх типів фундаментів під будівлю, гідротехнічні спорудження, бетонні роботи та його виробництво, а також виконання повного циклу будівельних робіт будь-якої складності "під ключ" у стислі терміни з гарантією якості.

Сучасні технічні можливості та кваліфікований персонал дають СП «Основа-Солсиф» можливість ефективно працювати у таких напрямках:

- інженерно-геологічні дослідження;
- проектування промислових та цивільних об'єктів;
- проектування основ і фундаментів усіх типів;
- будівництво «стіни в ґрунті» та підтримуючої стіни;
- спорудження заглиблених будівель, підземних паркінгів за будь-якого типу якості ґрунту;
- оздоблювальні роботи;
- будівництво гідротехнічних споруд;
- ремонт, відновлення та зміцнення наявних фундаментів;
- виготовлення металоконструкцій.

адреса: 03150, м. Київ, вул. Ковпака, 17

Тел.: +38 044 569-45-91

Факс: +38 044 569-45-80

e-mail : office@osnova-solsif.kiev.ua

http://www.osnova-solsif.com

**ЗАМОВНИК СТАВИТЬ ЗАВДАННЯ,
СП "ОСНОВА - СОЛСИФ" ЙОГО РЕАЛІЗУЄ.
З КРАЩИХ ОБЕРІТЬ НАЙКРАЩОГО**

Капітальний злив

АВТОР: Артем Зеленський

Тиждень з'ясував, що лютневе падіння курсу гривні до долара США не останнє в цьому році

Є прикмета — якщо чиновники активно коментують «імовірно зміцнення гривні», варто чекати на черговий стрибок курсу долара. Приблизно так і сталося в лютому. В середині місяця заступник голови НБУ Олександр Савченко повідомив про наявність інструментів для зменшення вартості долара до 7 UAH/USD, і вже за тиждень курс гривні підскочив з 8 UAH/USD до 9,35 UAH/USD на міжбанківському ринку, а в пунктах обміну валют — до 10 UAH/USD. До березня курс відкотився до 8,2-8,5 UAH/USD, але ймовірність подальшої девальвації гривні залишається дуже високою.

ПРИВІД І ПОПИТ

Приводом останнього стрибка курсу гривні стало активне поширення в ЗМІ інформації про те, що Міжнародний валютний фонд відклав надання Україні кредиту розміром \$1,9 млрд — другої частини позики на загальну суму \$16,4 млрд. Необережні заяви чиновників призвели до того, що національна грошова одиниця певною мірою припинила виконувати одну з головних функ-

цій — бути засобом заощадження. В. о. голови Нацбанку Анатолій Шаповалов повідомив, що з початку року населення купило валюти на \$3 млрд, у той час як продало лише на \$1,3 млрд. «Якщо в приватних осіб або компаній з'являються долари чи євро, то їх не поспішають міняти на гривню», — констатує Андрій Пархоменко, економіст інвестиційної компанії «Конкорд Капітал».

Водночас підвищений попит на валюту з боку громадян зумовлений і іншим чинником — за даними НБУ, з 275,69 млрд грн кредитів, наданих банками домашнім господарствам, 189,61 млрд грн, або 68,7% номіновані в доларах США, ще 4,9 млрд грн, або 1,7% — в євро. Таким чином, виконання кредитних зобов'язань населенням ще довго підтримуватиме високий попит на іноземну валюту. Аби частково його задовольнити та зняти напругу, Нацбанк надав можливість клієнтам банків за пільговим курсом купувати долари для поточних платежів та погашення простроченої кредитної заборгованості (*докладніше про механізм цільових валютних аукціонів — у минулому числі Тижня*). Реалізація цього заходу коштуватиме Нацбанку в середньому \$50-60 млн щотижня, що, безумовно, створить додаткове навантаження на міжнародні резерви НБУ.

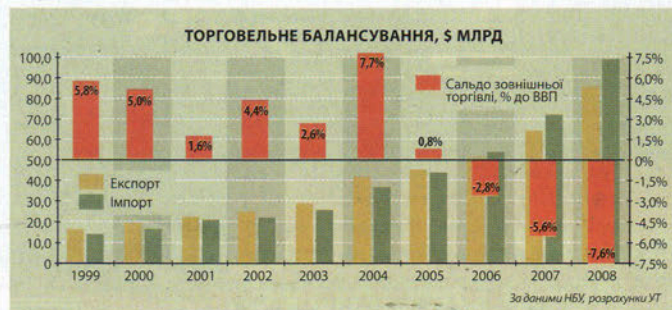
Попит на валюту на міжбанківському ринку також стабільно високий. У січні 2009 року обсяг приватного зовнішнього боргу скоротився на \$1,5 млрд — до \$87,7 млрд. При цьому короткотермінова заборгованість українських банків, за даними НБУ, становить \$8,7 млрд. У середньому Нацбанк щодня витрачає на

підтримку гривні близько \$85 млн і без позики МВФ регулятору буде вкрай важко продовжувати інтервенції на міжбанківському ринку в теперішньому обсязі — золотовалютні резерви не безмежні. «Все це чудово розуміє корпоративний сектор. Банки та компанії активно купують долари, оскільки чекають, що обсяги інтервенцій у майбутньому знизяться», — зазначає пан Сальников, аналітик інвестиційної компанії «Сократ». До того ж, бізнес побоюється можливого прискорення роботи друкарського верстата, за допомогою якого уряд може вирішити проблему браку коштів у державній скарбниці.

Утім, на думку високопосадовців, нинішній курс долара є макроекономічно необґрунтованим. Зокрема, вони звертають увагу на той факт, що в січні 2009-го сальдо зовнішньоторговельного балансу було позитивним уперше за останні чотири роки: обсяги закупівлі зарубіжної продукції різко скоротились, і експорт товарів та послуг перевищив імпорт на \$396 млн. Але це не вся правда — вартість національної валюти залежить і від інших чинників.

РОБЛЯТЬ НОГИ

Крім торговельного балансу, курс гривні залежить від балансу надходження та відпливу капіталів з України. Саме цей чинник дозволив Україні мати стабільний валютний курс упродовж 2005—2008 рр., коли імпорт товарів перевищував експорт. Наприклад, із січня по серпень минулого року негативне сальдо балансу зовнішньої торгівлі товарами досягло \$12,5 млрд. Однак дефіцит валюти для закупівлі зарубіжної

продукції був покритий за рахунок надходження кредитів та інвестицій з-за кордону. Доларів та євро було так багато, що протягом перших восьми місяців 2008-го Нацбанку вдалося навіть збільшити свої резерви на \$5,6 млрд (до \$38,1 млрд станом на 1 вересня). Восени ситуація докорінно змінилася: через світову фінансову кризу надходження позикової валюти та інвестицій не просто скоротилося, а перетворилося на відплив. Утеча капіталів не припини-

Приплив валюти в країну для фінансування президентських виборів стримає падіння курсу гривні

лася до цього часу. За оцінкою НБУ, в січні сальдо фінансового рахунку платіжного балансу залишалося від'ємним, а дефіцит валюти становив \$2,3 млрд, збільшившись на \$0,57 млрд порівняно з груднем.

За словами економістів, основною причиною втечі грошей з країни є повернення раніше взятих кредитів. На 1 жовтня минулого року загальний зовнішній борг українських банків, компаній та державного сектору досяг величезної суми — \$105 млрд. Це 90% річного ВВП України — вартості всіх вироблених протягом року товарів та послуг. «Сума позик приватного сектору, які треба повернути протягом цього року, сягає \$40 млрд. Але фактичне повернення, ймовірно, буде меншим, оскільки частину кредитів вдасться рефінансувати. Наприклад, іноземні банки, швидше за все, пролонгують позики, надані дочірнім фінустановам», — вважає Андрій Пархоменко. Вітчизняним банкам та компаніям отримати гроші з-за кордону для рефінансування кредитів майже неможливо — іноземні інвестори вважають, що чимало банків та компаній перебувають на межі дефолту.

Подальша динаміка платіжного балансу не в останню чергу залежатиме від поведінки великих компаній, які в умовах кризи не повертають валютну виручку в Україну, а також переводять кошти з вітчизняних банків до західних фінустанов. Дещо згладити наслідки цієї тенденції, за словами Михайла Сальникова, зможе значний приплив валюти в країну наприкінці другого кварталу для фінансування президентських виборів.

ВАЛЮТНА БУЛЬБАШКА

Таким чином, вартість гривні буде знижуватися до того часу, поки довіра до національної валюти не відновиться — як з боку закордонних інвесторів, так і з боку українських компаній та громадян. Прогнози щодо курсу на цей рік дуже різняться. За минулорічною оцінкою МВФ, середньорічний курс гривні у 2009 році становитиме 8,6 UAH/USD. Михайло Сальников вважає, що до кінця першого кварталу гривня може девальвувати до

12 UAH/USD, а в подальшому подешевшати навіть до 15 UAH/USD. Та зробити однозначний прогноз неможливо — курс залежить від багатьох чинників, які важко передбачити. Насамперед — від обсягу емісії національної валюти. Зараз одним із основних інструментів, за допомогою яких НБУ стримує подорожчання долара, є зменшення кількості гривень в обігу. Протягом січня грошова маса скоротилася на 4,6% — до 491,8 млрд грн. Проте штучно створений дефіцит гривні погано впливає на еконо-

міку. В умовах відтоку вкладів банки швидко втрачають платоспроможність — на 2 березня призначені Нацбанком тимчасові адміністратори керували вже дев'ятьма банками, в тому числі трьома — з групи найбільших (Промінвестбанк, Надра й Укрпромбанк). Можливо, рано чи пізно НБУ та уряд будуть змушені збільшити рефінансування банків, і випущена в обіг додаткова гривня штовхне долар угору. Причиною емісії з-поміж іншого може стати необхідність покрити дефіцит держбюджету.

Крім цього, курс залежить від темпів зростання експортної виручки металургійних та хімічних комбінатів, яка зараз потроху збільшується після більш ніж дворазового падіння в листопаді-грудні минулого року. А також від того, чи вдасться підприємцям та чиновникам залучити зовнішнє фінансування, зокрема чергові транші МВФ та позику від Росії. Проте рано чи пізно валютна бульбашка лусне — з відновленням економіки бізнесмени конвертуватимуть заощаджені долари в гривню, щоб вкладати гроші в Україні, і національна валюта почне зміцнюватись. Але до того, як це станеться, гривня девальвуватиме. ■

ГРИВНЯ НАЙНЕСТАБІЛЬНІША

З-ПОМІЖ ВАЛЮТ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

зміна курсу національних валют щодо долара, %

УКРАЇНА (гривня)

-45,01

-5,04

ПОЛЬЩА (злотий)

-37,63 -19,88

РОСІЯ (рубль)

-30,63 -18,24

МЕКСИКА (песо)

-30,5 -7,02

УГОРЩИНА (форинт)

-30,45 -19,81

БРАЗИЛІЯ (реал)

-30,02 -1,19

ТУРЕЧЧИНА (нова ліра)

-29,74 -8,78

РУМУНІЯ (лей)

-28,1 -14,23

ПІВДЕННА КОРЕЯ (вон)

-26,07 -16,48

БОЛГАРІЯ (лев)

-12,99 -9,3

ІНДІЯ (рупія)

-12,49 -3,37

ІСЛАНДІЯ (крона)

-25,02 7,95

ТАЇЛАНД (бат)

-4,59 -3,23

ЧЕХІЯ (крона)

-23,22 -13,55

ПАР (ренд)

-21,29 -4,96

КИТАЙ (юань)

-0,21 -0,24

зміна курсу з 01.09.2008 р.

зміна курсу з 01.01.2009 р.

За даними Bloomberg, Dragon Capital

Кредитні канікули

АВТОР: Олексій Воронич

Банки пропонують дедалі жорсткіші умови кредитування та планують відмовитися від надання цієї послуги, аж поки не відновиться економічне зростання

У січні – лютому шість із двадцяти найбільших банків тимчасово призупинили кредитування. Втім, попри напівпритомний стан фінансової системи, більшість опитаних банкірів запевнили, що розглянуть заявки фізосіб, які мають намір взяти гроші в борг. Але після того, як Нацбанк суттєво збільшив нор-

мативи резервування під валютні кредити, позичають тільки гривню під захмарні відсотки (споживчі кредити зараз коштують 40–60% річних) та вимагають перший внесок у розмірі 30–80% суми кредиту. Банки стали значно перебірливішими стосовно потенційних боржників: навіть за наявності кількох поручителів та переконливої довідки про офіційну зарплату

чекати рішення про кредит можна до трьох місяців.

ЧОМУ НІ

За даними Асоціації українських банків, протягом січня поточного року українці вивели з банківської системи 21 млрд грн. Цей відтік і поглибив кризу ліквідності, безпосереднім наслідком якої є згортання кредитних програм. Олександр Ільчук, директор Європейського агентства з повернення боргів називає ще два кризові фактори: зростання обсягу проблемних кредитів, наданих фізособам (з 25 млрд грн у жовтні – листопаді 2008 р. до 36–40 млрд грн у січні 2009 р.), і банківська необхідність погашати єврооблігації та синдіковані кредити.

«Досі невизначені ринкові ціни на нерухомість, цінові коливання під час оформлення реальних угод, сягають 50%. У зв'язку з цим ринок іпотечного кредитування поступово завмер, лише окремі гравці час від часу пропонують свої послуги» – коментує ситуацію Антон Тютюн, заступник голови правління «БТА Банку». А начальник Департаменту розробки продуктів роздрібного бізнесу «VAB Банку» Антон Шаперенков звертає увагу на те, що кредитування обмежує нестабільний курс гривні та високі ризики неплатоспроможності позичальників (рівень безробіття в Україні невпинно зростає).

КРЕДИТНИЙ ПРОФІЛЬ

Кредитні ставки і далі зростають. «На початку 2008 року середня ставка за іпотечними кредитами становила 16,23% річних у гривні, а наприкінці року – 25,56%, середня доларова ставка зросла з 13,36% до 18,18%, кредити в євро подорожчали з 12,26% до 18,18% річних», – відзначає Олександр Седих, аналітик компанії «Простобанк Консалтинг». Зараз іпотечні кредити майже не надають. За даними компанії «Простобанк Консалтинг», якщо на початку вересня минулого року іпотечні кредити

В січні з банківської системи вивели 21 млрд грн

ФОТО: АНАТОЛІЙ БЕЛІОВ

КРЕДИТНІ РОЗКЛАДИ*

Домашнім господарствам – 275,69 млрд грн

Інші 2,2%

Нефінансовим корпораціям – 436,77 млрд грн
Іншим резидентам – 10,09 млрд грн

*Обсяги наданих кредитів, за даними НБУ

пропонували 29 банків, то в жовтні їх кількість скоротилася до 19, а в січні 2009-го – до 2 фінустанов. А номінальні ставки споживчих гривневих кредитів перевищують 30%. Так, скажімо, «Кредобанк» надає позики під 40,5% річних у гривні, «ОТР Банк» – під 36% тощо. Суттєво зросли й разові та щомісячні комісії.

«Кредити з високими відсотковими ставками (навіть у нацвалюті) нецікаві потенційному позичальникові, – розмірковує Олександр Ільчук. – Проте кредиторі необхідно перекрити вартість коштів, які він отримав. Вкладників зараз немає, їх приваблюють надвисокими відсотками за депозитами, що автоматично спричиняє подорожчання кредитів».

Деякі банки, рекламуючи позики для придбання житла на первинному ринку, насправді пропонують кредити лише на певні об'єкти – йдеться переважно про нерухомість, зведення якої ці банки профінансували раніше. Такі програми мають «Кредитпромбанк» та «Київська Русь». Те саме можна

БАНКІВСЬКЕ
ЗВІДНИЦТВО

У Києві запрацювала Українська депозитна біржа, на якій боржник банку має змогу з дисконтом придбати депозит у тій самій фінустанові, аби через взаємозалік погасити кредитні зобов'язання. За даними відкритих джерел, дисконт при купівлі «завислого» депозиту в банку «Надра» сягає 41%, в «Укрпромбанку» – 35%, в банку «Київ» – 31%.

сказати і про надання споживчих кредитів на придбання техніки виключно в певному магазині – «УкрСиббанк», наприклад, реалізує спільну програму з інтернет-трейдером www.rozetka.com.ua.

Окремі ж фінансові установи вирізняються винятковою оригінальністю, пропонуючи взяти кредит під заставу... депозиту в цьому ж банку. За «скромні» 20% річних у гривні та 15% у доларах таку послугу надає банк «Південний».

КОМУ ГАРЯЧЕНОГО

Попит на кредити зараз зіставний із пропозицією. «Тепер люди навряд чи братимуть кредити, адже ЗМІ активно поширюють інформацію про позичальників, постраждалих внаслідок валютних коливань, – зауважує Олександр Ільчук. – Більшість із тих, хто звик жити в борг, явно переоцінили свої фінансові можливості та навряд чи найближчим часом купуватимуть щось у кредит».

Незначний попит на кредитні кошти з боку фізосіб у період кризи – явище цілком закономірне. Олександр Седих не рекомендує лізти в борги: «Банки пропонують непривабливі умови (високі ставки, короткі терміни, багаторазові комісії тощо). А з урахуванням того, що дна кризи варто очікувати не раніше осені, навряд чи можна бути упевненим у власній фінансовій стабільності».

Відновлення банками кредитних програм оптимісти прогнозують з осені 2009-го, песимісти – через два роки. Ігор Шевченко, директор департаменту організації продажу продуктів роздрібного бізнесу банку «Фінанси та кредит» узагалі не наважується назвати конкретні терміни, але переконаний у тому, що до обсягів 2008 року кредитування відновиться тільки за 9–12 місяців після початку стабілізації економіки. А пан Седих упевнений, що ренесанс кредитування фізосіб настане вже цієї весни, населення позичатиме гроші у невеликих банків з іноземним капіталом. Водночас великі комерційні банки розвиватимуть програми кредитування під купівлю конфіскованих авто та нерухомості, що перебували в заставі: зокрема, відповідні послуги вже пропонують «Фінанси та кредит» і «ПриватБанк». ■

НАЙПРИВАБЛИВІШІ
АВТОКРЕДИТИТермін – 3 РОКИ. Сума – ВІД 100 000 ГРН
Валюта – ГРИВНЯ

ВТБ Банк

21,79 20,49 2,00 30

Астра Банк

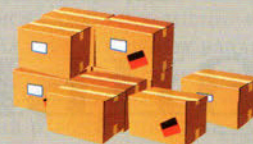
23,39 21,77 2,50 50

Індекс-банк

28,52 26,90 2,50 25

Ефективна ставка, % Разова комісія, %
Ставка, % Перший внесок, %

Дані банків, компанії «Простобанк Консалтинг»

НАЙПРИВАБЛИВІШІ
СПОЖИВЧІ КРЕДИТИТермін – 1 РОКИ. Сума – ВІД 5000 ГРН
Валюта – ГРИВНЯ

Кредобанк

Програма кредитування: «ДРУЖНИЙ»

54,81 40,50 разова 7,75

Індекс-банк

Програма кредитування: «СВОБОДА»

55,69 28,00 щомісячна 1,25

КредитЄвропаБанк

Програма кредитування: «ЛЕГКИЙ КРЕДИТ»

57,94 52,40 3

Ефективна ставка, % Комісія, %
Ставка, %

Дані банків, компанії «Простобанк Консалтинг»

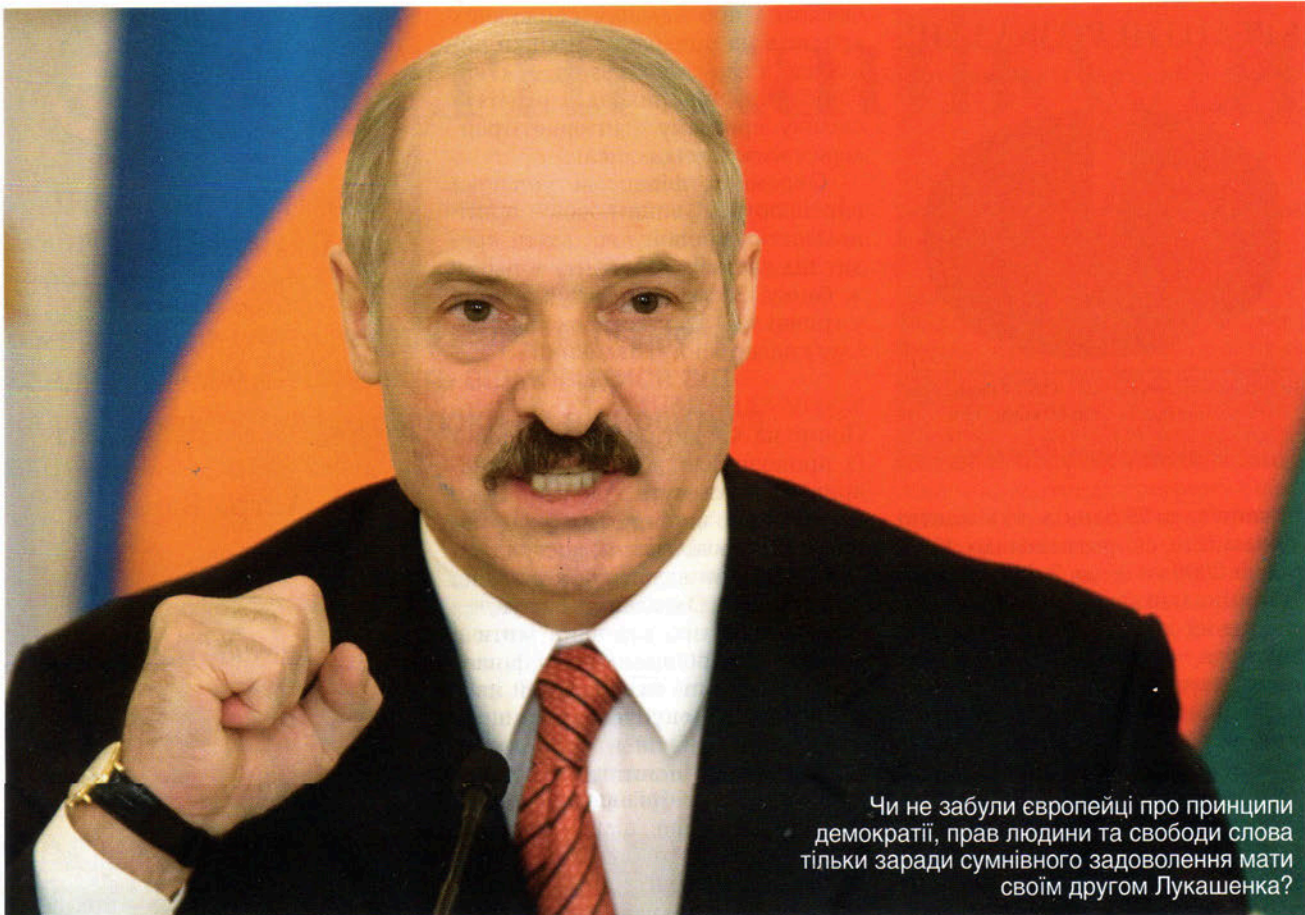

PHOTO: REUTERS

Чи не забули європейці про принципи демократії, прав людини та свободи слова тільки заради сумнівного задоволення мати своїм другом Лукашенка?

Бацька-демократ

АВТОР: Зміцер Крамчук, спеціально для *Тижня* з Мінська

На угоду ЄС Лукашенко намагається показати, що він не диктатор. Європа чомусь йому вірить

У травні в Празі відбудеться саміт, що має стати відправною точкою на шляху реалізації програми Східного партнерства, яку Європейський Союз запропонував своїм східним сусідам — Україні, Молдові, Грузії, Вірменії та Азер-

байджану. Але є ще одна країна, участь котрої у Східному партнерстві цілком імовірна, — Білорусь.

З одного боку, Європі дуже хочеться бачити президента Аляксандра Лукашенка в Празі, бо економічні та політичні вигоди від входження Білорусі до буферної зони між ЄС і Росією очевидні. Але ж існують і певні умови участі у Східному партнерстві. І навіть якщо Білорусь підпише з іншими країнами всі необхідні угоди про участь у цій програмі, залишається відкритим питання, чи не забули європейці про принципи демократії, прав людини та свободи слова тільки заради сумнівного задоволення мати своїм другом Лукашенка? Чи виконав білоруський режим хоча б ті п'ять умов, які ЄС визнав обов'язковими для налагодження відносин із Білоруссю: відсутність політичних в'язнів, захист

прав людини, свобода ЗМІ, акредитація закордонних журналістів, лібералізація економіки.

ЗНОВУ ЗА СТАРЕ

Перший аргумент ЄС на користь того, що Білорусь може стати країною — членом Східного партнерства, полягає в тому, що Лукашенко визволив із тюрем політв'язнів. Голова Об'єднаної громадянської партії Анатоль Лябедзька з цим не згоден. «Країна залишилася такою самою, якою була й учора. Є певні елементи, які влада намагається подати як лібералізацію, але ми можемо казати тільки про кількісні показники, а не якісні. Перед початком останньої президентської кампанії в країні були три політичні в'язні. Їх звільнили. Але сьогодні у тюрмі знову п'ять осіб, яких можна назвати політичними в'язнями», — каже він.

Найгучнішим став арешт 8 лютого бізнесменів із Вовковиська Гродненської області, лідерів місцевого підприємницького руху Мікалая Автуховіча, Юрія Лявонова та Уладзіміра Асіпенка. Офіційно їх підозрюють у підпалі будинку колишнього начальника районного відділення міліції та гаража співробітника податкової інспекції у 2004–2005 рр. Але самі жертви жодних претензій до заарештованих не висували, ба більше, за ці злочини вже засуджені та відбувають покарання інші люди. На думку правозахисника Алега Вовчака, колишнього воїна-афганця Автуховіча та його друзів заарештували за намір створити незалежний союз ветеранів «гарячих точок».

КУЛЬТУРОЛОГИ-ЕКСТРЕМІСТИ

Другий аргумент європейців на користь білоруського режиму — влада дозволила друкувати в Білорусі та розповсюджувати через систему «Саюздруку» й через передплату «Белпошти» дві незалежні громадсько-політичні газети — «Народная воля» та «Наша ніва». Цей факт у Брюсселі подають як показник лібе-

«Сьогодні у тюрмі знову п'ять осіб, яких можна назвати політичними в'язнями»

ралізації у сфері свободи ЗМІ. Заступник голови громадського об'єднання «Білоруська асоціація журналістів» (БАЖ), юрист Андрей Бастуець має інший погляд: «Білоруські чиновники постійно кажуть, що наш інформаційний простір динамічно розвивається. На підтвердження цієї тези вони наводять той факт, що з 1300 зареєстрованих у нашій країні видань дві третини є недержавними. Проте забувають додати, що тільки не більше 30 з них — громадсько-політичні. Решта — рекламні, розважальні, збірники кросвордів тощо».

За його словами, з цих 30 видань 13 сьогодні не мають можливості потрапити до читачів ані через кіоски «Саюздруку», ані через передплату «Белпошти». Таку можливість надали лише двом газетам, що жодним чином не впливає на загальну ситуацію. Крім того, незалежну пресу з політичних міркувань переслідує КДБ — у Бресті, наприклад, районний суд визнав екстремістськими два номери культурологіч-

ного журналу «ARCHE-Пачатак». Екстремізм знайшли у вирваних із контексту фразах на кшталт: «Чекіст і гестапівець схилилися над мапою Європи».

А 5 березня міжнародна правозахисна організація «Репортери без кордонів» звернулася до міністра закордонних справ Білорусі з відкритим листом, в якому висловила заклопотаність умовами праці закордонних журналістів у Білорусі. «Репортери» звертають увагу на те, що впродовж трьох місяців міністерство систематично відмовляється акредитувати журналістів закордонних ЗМІ.

ПРИМУСОВІ ВІДБИТКИ

Від часу свого приходу до влади Лукашенко не перестає повторювати, що буде в Білорусі соціально орієнтовану модель суспільства. Втім, на думку юриста і правозахисника, члена Білоруського Гельсінського комітету Гарі Паганяйла, ця модель не передбачає захисту прав людини. Як приклад він наводить ситуацію з будівництвом нових станцій метро в центрі Мінська. Коли на шляху метробудівців стають при-

ватні будинки, то їх господарям пропонують не рівнозначне житло, нові ділянки у центрі міста для будівництва чи повноцінну компенсацію, а незрівнянно менші квартири в панельних будинках на околиці міста. Незадоволених виселили через суд, а одного господаря будинку навіть притягнули до кримінальної відповідальності за опір судовим виконавцям.

Ще в Білорусі зараз відбувається примусова загальна дактилоскопія чоловіків. Тих, хто відмовляється здавати відбитки пальців, міліціонери заносять у «чорні списки» та починають їх «розробку». «Згідно з Законом «Про дактилоскопію», кожен громадянин у цій ситуації може від неї відмовитися. БГК звернувся до суду на підставі скарг тисяч громадян, яких змушували пройти дактилоскопічну експертизу, і вимагав притягнути до відповідальності за порушення закону міністра внутрішніх справ Білорусі Наумова. Суд відмовився розпочинати справу на тій підставі, що це начебто не в

його компетенції», — ілюструє ситуацію з правами людини в Білорусі Паганяйла.

НАДІЯ НА ДИВО

Східне партнерство — передусім програма економічного співробітництва ЄС із сусідами. Кілька місяців тому Лукашенко заявив, що білоруська економіка — слідом за політикою, свободою слова та правами людини — взяла курс на лібералізацію. Економіст Яраслав Раманчук вважає, що невід'ємною ознакою білоруської номенклатури стала надія на диво, яка межує з божевільям. «Коли експорт падає на 40%, коли валютна виручка падає, ринок Росії тримається з останніх сил, кажуть, за місяць може обвалитися, а білоруси думають, що хтось і далі купуватиме там їхні трактори? Ми 52 квартали поспіль зростаємо, і є якась містична віра в Лукашенка — мовляв, він із усіма домовиться. Цього разу домовленостей не буде, і треба готуватися до найгіршого», — каже він.

Антикризові заходи запізнилися, до того ж, уряд зробив кілька помилок. Зокрема, він заборонив індивідуальним підприємцям наймати на роботу людей якраз тоді, коли державний сектор праці може втратити 300 тисяч робочих місць. «Головна біда Білорусі в органах влади, які, як на мене, поводяться некомпетентно і непрофесійно. Як той страус, що заховав голову в пісок та думає, що його пронесе», — вважає Раманчук. На його думку, Східне партнерство — це правильний напрямок розвитку, адже Білорусі потрібні європейські норми та стандарти. Країні необхідно будувати політичні інститути, інститути права, свободи економіки та торгівлі.

Довготермінова програма партнерства з ЄС може стати складовою білоруського антикризового плану, але не вирішить болючих питань сьогодення. Участь у програмі може дати €150–200 млн на рік для інвестицій в інфраструктуру. Уряд у Мінську натомість розраховує на дотації та дешеві кредити, щоб закрити ними дірки. «Якщо в нас немає вільних цін, то тут ніяке Східне партнерство не допоможе. Ми стільки років робили помилки в економіці, що сподіватися на те, ніби Європа прийде і дасть п'ять мільярдів на бідність, марно», — підсумовує економіст. ■

Кінець зарозумілості

АВТОР: Габор Штайнгатт,
Der Spiegel

Обама привносить у зовнішню політику жорсткість і стриманість

Змучена рецесією, єдина у світі наддержавна відновлює «реальну політику» і шукає шляхів поліпшення відносин з іншими країнами, особливо із суперниками — Китаєм та Росією. Але Вашингтон усе ще планує перейти до жорсткого підходу до Талібану та Аль-Каїди і в Афганістані, і в Пакистані.

Якщо є щось спільне у провідних гравців демократичної та республіканської зовнішньої політики, то це синці під очима державних секретарів. Мадлен Олбрайт носила їх як знак пошани, так само робила й Кондоліза Райс. Разом із офіційним «Боїнгом-757» від державного департаменту синці тепер перейшли до Гіллари Клінтон.

Лише місяць на посаді, а Клінтон виглядає виснаженою. Вона зараз відповідає за зовнішню політику Вашингтона і стан моралі у світі. Її відмінність від попередньої адміністрації очевидна у тому, що вона не каже. Вона не ставить собі за мету давати настанови або читати лекції. Вона називає тільки одну країну, від якої очікує значних зусиль у дотриманні прав людини: власну.

Америка повертається до «реальної політики». Вона є демократією, але експорт цього принципу до віддалених частин світу більше не є її першочерговим завданням. Роки зарозумілості позаду. У промові від 27 лютого Обама закликав до «нової ери зобов'язань і дипломатії» та унікав терміна «війна з тероризмом». Як одного разу сказав Франклін Рузвельт, «єдиний спосіб мати друга — бути ним».

США зараз наново вивчають світ і визначають власні інтереси. Зовнішня політика Обама тільки набуває форми — такої, де за можливості

У Женеві Гіллари Клінтон подарувала своєму російському колезі Сергію Лаврову червону кнопку «Reset» — «Перезавантаження»

поєднається жорсткість із залагодженням суперечок. Це не кожному подобається. «М'яка сила» означає спілкуватися, вести переговори, заручитися підтримкою та погрожувати. Військову силу не прибирають зі столу, але у ній вбачають останню надію. Обама усвідомлює, що світ складається не з добра і зла, а з країн із різними інтересами та цінностями. Розумна зовнішня політика намагається створити баланс.

Однак старій структурі влади у Вашингтоні важко прийняти цей новий підхід. Коли сьогодні американські військові з'являються на публіці, здається, що вони проходять курс перевиховання. Голові Об'єднаного комітету начальників штабів адміралові Майку Муллену нелегко приховати свій неспокій. «Небезпека реальна і серйозна», — каже він знервовано. Його мундир, укритий військовими відзнаками, ніби тіснішає, коли він говорить. Потім додає, що армія,

звісно, «не відповідь на всі проблеми». Його колеги в Європі, Китаї та Росії усвідомили це давним-давно.

Корекція курсу нової адміністрації особливо вплинула на стратегічних суперників США. Добрі відносини з Китаєм «незамінні», заявила Клінтон, вирушаючи на зустріч із китайським президентом Ху Дзіньтао у Пекіні. Права людини, звісно, важливі, сказала вона, але потім додала потрібне зауваження: зважаючи на світову економічну кризу, глобальні кліматичні зміни та кризові явища у галузі безпеки, необмежена співпраця важливіша, ніж будь-коли. «Ми натискаємо на кнопку з назвою «Новий початок», — сказав віцепрезидент США Джо Байден, звертаючись до Москви.

НОВИЙ ПОЧАТОК

Зустріч Клінтон із російським міністром закордонних справ Сергієм Лавровим у Женеві була нагодою

застосувати нову стратегію. Строч Телбот, колишній заступник держсекретаря, а тепер радник Клінтон, підготував концепцію, яка має зацікавити Москву. США хочуть запропонувати Росії підтримку в її намаганнях інтегруватися до західної економічної системи. Йдеться про зняття торговельних бар'єрів і, можливо, російську заявку на вступ до Світової організації торгівлі (СОТ) приймуть швидше.

Адміністрація Обами не акцентує на системі протиракетної оборони у Польщі та Чехії. Ідея в тому, що Москва потім буде більш схильною до допомоги США перешкодити Ірану в розробці ядерної зброї. Америці було б краще «додати Росію замість виключати чи стримувати», радить Телбот.

Росія приймає ці пропозиції. Навіть прем'єр-міністр Володимир Путін припинив свої сумнозвісні випадки на адресу США, НАТО чи Заходу загалом. Економічна криза прирєкла можновладців російської енергетичної імперії на скромність. Урядовий бюджет ґрунтується на ціні нафти у \$41 за барель, ВВП знижується, інфляція сягнула 13%.

Корекція американського курсу – це не результат тимчасової примхи, а Обама не добродійник. Несприятлива реальність вимагає від Вашингтона партнерства у галузі безпеки з Росією, надійного альянсу з Китаєм і принаймні якогось урегулювання ворожих відносин з Іраном та Північною Кореєю:

- Америка більше не може дозволити собі агресивну зовнішню політику. Окупація Іраку та війна в Афганістані вже обійшлися їй у щонайменше трильйон доларів;

- вербування нових солдатів, коли вже є понад 4900 загиблих, практично припинилося. Уперше після В'єтнамської війни виснажена армія змушена вербувати іммігрантів з обмеженим дозволом на перебування в країні;

- економічна криза вимагає тісної співпраці цілого світу. Американські пакети економічного стимулювання запрацюють тільки тоді, коли інші провідні економічні потуги – Японія, Китай, Росія та Німеччина – візьмуть приклад із США.

Обама знає, хто є корисним у часи кризи. Японський прем'єр-міністр Таро Асо був першим інозем-

ним лідером, якого запросили в Білий дім. Перша і друга найбільші економіки світу мають тісніше співпрацювати, сказав Обама.

Звісно, все це не прості жести – йдеться про гроші. Адміністрація Обами оплачує свої пакети допомоги банкам та автопромисловості суто позиченими коштами. У перші три місяці 2008 року Міністерство фінансів США випустило векселів на суму \$569 млрд. У першому кварталі 2009-го очікується, що уряд позичить ще \$493 млрд. Дотепер найбільшими покупцями були японці та китайці.

ОБАМА НЕ ПАЦИФІСТ

Американська зовнішня політика орієнтована передусім на мирне врегулювання конфліктів. Але президент Обама не пацифіст. Він протягає світові одну руку, водночас другу тримає стисненою в кулак. «Завдяки нашій готовності до переговорів навіть легше вести жорстку політику», – каже Денніс Росс, спеціальний координатор близькосхідної політики в адміністрації Білла Клінтона, радник Гіллари Клін-

Обама протягає світові одну руку, водночас другу тримає стисненою в кулак

тон. У випадку з Іраном «відкриті всі варіанти», як не раз наголошував президент Обама. Це не заперечує у теорії й нападу на іранські ядерні дослідні центри в Натанзі та Ісфагані.

Обама дав наказ відрядити до Афганістану додатково 17 тис. американських вояків, ще 13 тис. можуть до них приєднатися. Навіть після часткового виведення американських військ з Іраку в серпні 2010 року в країні, ймовірно, залишаться 50 тис. солдатів США.

Новий президент США займе жорстку позицію і щодо Пакистану. Американські військові безплатні апарати практично щодня вилітають на завдання у прикордонному регіоні між Пакистаном та Афганістаном, де скидають свій смертоносний вантаж на будинки, що, як вважають США, належать талібам. Унаслідок цих бомбардувань загинуло кілька сот осіб, включаючи цивільних.

Уряд Пакистану засуджує бомбардування, називаючи їх жахливим порушенням суверенітету. Але

Обама звертає мало уваги на пакистанського президента Асіфа Алі Зардари, який хоч і обраний демократично, проте має низьку підтримку. «Це війна, яку ми мусимо виграти», – сказав Обама під час передвиборчої кампанії.

Конфронтація несе ризики. Вона збільшує популярність Талібану в Пакистані. Однією з втрат може стати слабка пакистанська демократія. «Якщо Пакистан стане державою, що не вдалася, – попередив Вашингтон афганський міністр закордонних справ Рангін Дадфар Спанта, – це буде серйозною загрозою для вас, для нас і для цілого регіону». І тоді кошмар 11 вересня може повторитися, тільки терористи будуть з ядерною зброєю – пакистанською.

Але США невисокої думки про кабульський уряд президента Гаміда Карзая. Директорові американської національної розвідки Денні Блеру навіть дозволили публічно висловити те, що Білий дім тепер думає про афганського президента, який ще недавно мав симпатії Заходу. За його словами, Кабул не здатен до розбу-

дови ефективних державних інституцій.

Коли Спанта оув у Вашингтоні, то намагався врятувати те, що вже неможливо врятувати. Виступаючи у Центрі американського прогресу, він говорив про прогрес у своїй країні. Зараз в Афганістані, сказав Спанта, 20 приватних телестанцій – якщо це не свобода слова, то що? З вирошуванням наркотиків покінчено у 25-ти провінціях із 34-х – хіба не вражас? Спанта переконував американських слухачів не махати рукою на демократію в Афганістані й казав: «Нам потрібен час».

Уряди не грюкають дверима, коли розривають відносини. Натомість починається тихий період. Президент Обама скасував регулярні відеоконференції, які його попередник проводив із президентом Карзасем. У світі політики скромність і жорсткість часом є двома словами на позначення однієї речі. ■

Останні зваричі

Це досягнення, напевно, не зафіксоване у вітчизняній Книзі рекордів, але Дрогобицька солеварня (нині АТ «Галка-Дрогобич») безперервно працює ще з часів Галицько-Волинського князівства. Зображення дев'яти діжок із сіллю і сьогодні прикрашає міський герб, бо солеваріння здавна було основою добробуту міста. Соляні промисли відобразилися і в топоніміці Дрогобича. Вулиці тут мають назви, якимось чином пов'язані з сіллю: Солоний Ставок, Зварицька, Жупна (жупа — архаїчна назва солеварні, а зваричі — ті, хто добуває сіль).

НАД МОРЕМ РОЗСОЛУ

«Наше підприємство має паспорт, у якому датою його заснування зазначений 1250 рік, — каже інженер Микола Юрчик. — Але ще у Києво-Печерському патерику згадується про те, що «не бисть солі по руській землі» після того, як у 1097-му її перестали підвозити з Галичини.

Пан Микола, окрім свого основного фаху зварича, має виданий міським Товариством охорони пам'яток диплом екскурсовода по солеварні. Клопоту це додає небагато, хоча сказати, що солеварня не притягує поціновувачів усілякого технічного «індастріалу», також не можна. Ми

спілкуємося в робочому кабінеті, загромадженому великою кількістю різноманітних колб, аптекарських терезів зі старим помаранчевим плакатом «Так!» на стіні. Колись, пояснує він, подумки занурюючись у геологічні епохи, на місці цього офісу плескалося море... Ні, океан, а навколо майбутньої Говерли плавали велетенські акули. Потім піднялися Карпати, а океан, відрізаний від великого моря, перетворився на велику калюжу. Отже, вона пересихала, але підземні соленосні породи розчинялися прісними водами, що просочувалися з поверхні. Ось цей розсіл і викачують дрогобицькі солеварі.

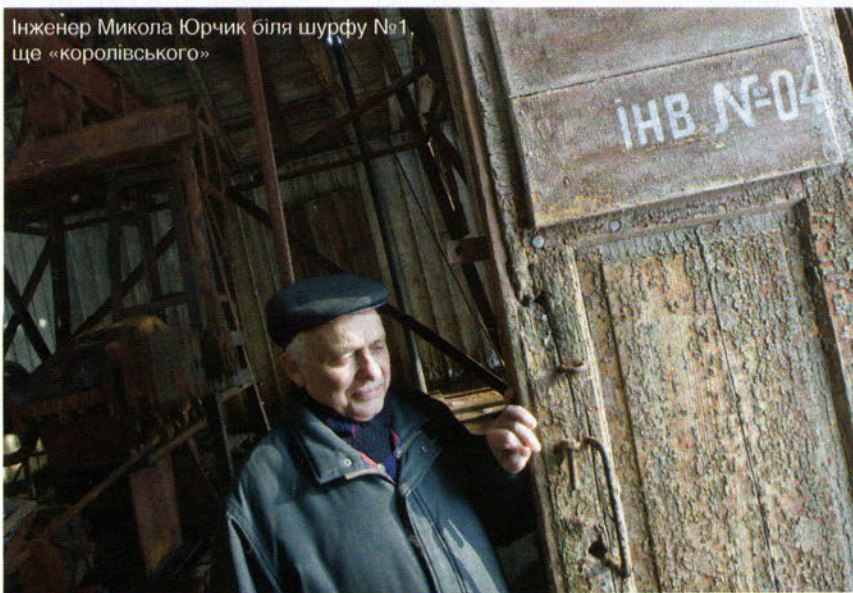
АВТОР: Костянтин Раковський
ФОТО: Андрій Ломакін

Перебої з сіллю, що виникли у деяких регіонах, спонукали *Тиждень* дослідити соляний промисел. У Дрогобичі сіль видобувають уже сотні років. Жодна війна чи революція не змогла зупинити місцеву солеварню. Нині ж підприємство здає позиції

Солеварний цех XXI століття

Інженер Микола Юрчик біля шурфу №1, ще «королівського»

Кожна історична доба, ніби річні кільця на дереві, залишила свій слід у солеваринні. У 1339 році Дрогобич відійшов до Польської корони, і сіль стала власністю королів, які, своєю чергою, віддавали жупу в оренду багатим італійським купцям, а ті вже розвозили продукт по Європі.

У 1491-му тут брали ропу **Ідив. словничокі** з двох криниць: одна з них належала баронові Гартенбергу, друга — королю Казимиру IV і мала відповідну польську назву szub Krolewski. Нині це просто «шурф №1», що вже понад 500 років живить підземними розсолами солеварню. Саме над цією криницею

завглибшки 40 м стоїмо з моїм гідом. Соляний розсіл піднімає на поверхню качалка, приблизно така сама, як на нафтових промислах. Вона повільно рухається вгору-вниз, і маленькі фонтанчики рідини з кожним таким рухом вихлюпуються з труб. Я куштую ропу й одразу ж випльовую. Це абсолютно не схоже на морську воду: здається, солі тут набагато більше.

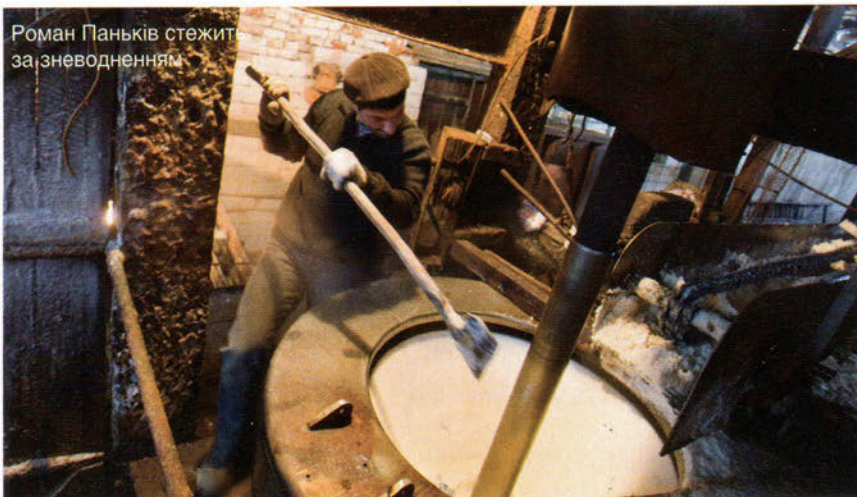
ГАРЯЧИЙ ЦЕХ

«Мінералізація 290 грамів солі на літр, — уточнює пан Микола. — Відкрили ще родовище кам'яних солей на 25 млн тонн, воно могло б експлуа-

туватися 50 років, але зараз на його освоєння просто немає коштів.

З шахти солоня вода йде до розсолотбірника, потім подається на черені — великі металеві ємності, що підігріваються знизу газовими печами. Тут, майже як у лазні, пара і сіль. Вона осідає на стінах кристалами. Зі сходів звисають сталактити. Помітно, що у випарувальному цеху залізо взялося корозією: метал не витримує. На відміну від зваричів-солеварів, які виглядають нівроку. Зараз їхня професія називається дещо буденно: «майстер-випарувальник». Вони чимось схожі на металургів: на них грубі спе- ▶

Роман Паньків стежить за зневодненням

Ця газова топка підігріває металеві черені з розсолем

цівки, в руках довгі металеві пробої, у цеху пахнуть розжарене повітря. Тільки що перед ними не метал кипить-парує, а смності з розсолем. Тут навіть даху немає як такого: у стелі встановлені спеціальні паровитяжки — такі собі квадратні дірки. Тай й самі зваричі буквально бігають по вогню, адже під їхніми ногами палають газові топки, температура в яких сягає тисячі градусів. Це вам не чайник закип'ятити, хоча принцип роботи солеварні практично такий самий. Солеварам регулярно доводиться зупиняти виробництво, щоб ломами і відбійними молотками збивати з їхніх стін соляний накіп. Але й він іде в хід: із нього готують камені-«лизунці» для тваринництва.

Старший майстер-випарювальник Василь Стефанишин, молода людина з козацькими вусами та свіжим

числом місцевого часопису в кишені, пояснює методу роботи всього агрегату: «В міру випаровування води кристали солі осідають, їх вигрібає скребковий механізм і викидає на стрічку транспортера. Сіль ще волога, тому вона фугуватиметься **Ідив. словничок** у центрифугі».

«Вимога міжнародних організацій з охорони здоров'я — поліпшення солі йодоватокислим калієм, — пояснює Микола Юрчик. — Вважається, що таким чином можна проводити профілактику захворювань шитоподібної залози. Деякий час йод ми навіть отримували безплатно як гуманітарну допомогу. Таку сіль краще вживати з їжею. А ось маринади, квасіння я робив би зі звичайної».

НЕ ЦУКОР

Ми йдемо вздовж довгого конвеєра, яким сіль доправляється до сушиль-

СЛОВНИЧОК

Жупа — стара народна назва солеварні.

Зварич — солевар.

Рупа, роп — солоня вода.

Фугування — зневоднення солі в центрифугі.

Черені — металеві смності, в яких випарюється розсіл

ного барабана. Тут уже остаточно за температури 300 градусів відбувається перекристалізація солі, її грудки стають дрібнішими. Сушильник Роман Паньків пояснює, що первісно цей барабан був призначений для цукроварні, причому цукор у ньому мав охолоджуватися. Але народна мудрість пристосувала його для діаметрально протилежних потреб: із солодкого — на солоне, з охолодження — на випаровування.

Тут багато що потребує переборки і вдосконалення. Корпуси Дрогобицької солеварні дерев'яні, старі, розташовані ж вони у неймовірно мальовничому місці, де історії хоч ложкою їж. Поряд Музей під відкритим небом із шедеврами народної дерев'яної архітектури, зокрема церквою Святого Юра XVII ст. з одного боку і на сто років старшою церквою Чесного Хреста. Та що там казати, якщо навіть на території сусідньої пожежної частини розміщена середньовічна дерев'яна вежа? Тож не дивно, що свого часу з'явилася ідея об'єднати у єдиному музейному комплексі дерев'яні шедеври з іншими дрогобицькими цікавинками.

«Але тільки якщо при цьому підприємство працюватиме! Цехові традиції і є родзинкою дрогобицьких зваричів, — уважає пан Микола Юрчик. — До 2003 року ми були стратегічним підприємством і в такому статусі навіть не підлягали приватизації. А що? Припустімо, стихійне лихо чи війна: промисловість зупиниться, а сіль людям будь-коли потрібна. Жодна війна солеваріння не змогла зупинити».

ЖЕРТВИ ГАЗОВИХ ВІЙН І ДЕМПІНГУ

Навіть неозброєним оком видно, що солеварне виробництво у Дрогобичі занепадає. З колишніх п'яти черенів залишилися тільки два, порожнім стоїть і потроху розвалюється будинок колишньої, ще австрійської, соляної контори — архітектурний шедевр по-

заминулого сторіччя. Якихось ремонтів та переоснащення тут не проводилося давно. Причину цього мені пояснюють працівники пакувального цеху:

«Як будете в Києві бачити Тимошенко, — чомусь дуже багато дрогобичан починають розмову з журналістом саме із цієї фрази, — скажіть їй, щоб заборонила завозити у Львівську область донецьку кам'яну сіль. Артемівці просто душать нас нижчою ціною, адже там собівартість видобутку значно менша. До того ж іще постійне зростання витрат на газ. Хоч починай, як у старовину, палити дровами».

У радянську добу адміністративно забороняли ввозити на Львівщину дешевший артемівський продукт. Тепер, в епоху СОТ і глобалізації, про таке годі мріяти.

Ще зваричі побоюються, що в разі чергового подорожчання газу доведеться продавати тільки розсіл. Для технічних потреб харчової промисловості, зокрема хлібопекарень, він цілком придатний. Однак що ж тоді робити виварювальникам?

За минулий рік солеварня дала близько трьох тонн солі — дешиця, це навіть не покриває потреб однієї тільки Львівської області.

На кожному пакеті — печатка:
«Традиції з XIII сторіччя»

Зараз на АТ «Галка-Дрогобич» працюють близько 50 солеварів. Але для Дрогобича, що потерпає від масового безробіття, і це вже щось.

Так, як у Дрогобичі, сіль, напевно, не виварюють уже ніде. Та й купити дрогобичьку сіль десь за межами міста важкувато. Місцеві запевняють, що за їхньою вивареною сіллю

спеціально приїздять навіть зі столиці. Хто ці «чумаки», **Тиждень** так і не довідався. Зате сама сіль є фірмовим дрогобичьким сувеніром, її пакети прикрашені унікальною печаткою «Традиції з XIII сторіччя» — ну де таке ще побачиш? Хоча, звісно, одні тільки сувеніри підприємство навряд чи піднімуть. ■

14:45:21

03:32:02

НОВИНИ 24 на добу
ГОДИНИ

Ірина Барінова (ліворуч) викладає найпопулярнішу дисципліну – фортепіано

АБСОЛЮТНИЙ СЛУХ

АВТОР: Тетяна Оробець **ФОТО:** Андрій Ломакін

Київська середня спеціалізована музична школа-інтернат ім. Миколи Лисенка за 75 років вивела на траєкторії визнання стільки народних, заслужених і широковідомих митців, що давно заслуговує на те, аби здобути статус Вищої мистецької

Ідучи до «Лисенки», **Тиждень** пригадував мелодії, відомі геть усім: «Червону руту», гімн столиці «Як тебе не любити, Києве мій»... Їх би не було без школи

ім. Лисенка, бо створили ці шедеври композитори Володимир Івасюк та, відповідно, Ігор Шамо, які в різні роки навчались у цьому київському «інкубаторі геніїв».

ХОРОВИКИ, ДУХОВИКИ І К^О

Зовнішність сірої триповерхової будівлі в Сирецькому парку, яку мешканці району називають «музикалка», дещо оманлива. Всередині вирує яскраве життя. Мелодійне, інколи пафосно симфонічне, а подекуди й какофонічне.

Галасливі коридори. Звичайнісінька школа. Лишень із кожного другого класу долинають звуки то меланхолійного піаніно, то енергійної труби.

«У нас зараз заняття хорового співу. Тут першачки і другокласники. Це груповий урок, дітки ж навчаються в класах за різними фахами. Вчителька їм акомпанує, вони поки голоси налаштовують, — пояснює, проводячи **Тиждень** приміщенням школи, заступниця з навчально-виховної роботи спеці-

ального циклу Ольга Савицька. — У нас — середня освіта на додаток до музичної, тож два атестати. Діти з різних куточків країни навчаються, тому ми є інтернатом».

Хлопчики й дівчатка стоять в рядок на дерев'яних лавицях, уважно прислухаються до мелодії. Побачивши «чужого», чомно в унісон вітаються. Чують пояснення про різні класи, починають із гордістю вигуквати: «Я духовик!», «Я піаніст!», «А я на скрипці граю!».

«Бачите, ідентифікують себе за інструментами», — тішиться пані Ольга. З ранку до самісінького вечора фізкультура чергується з музичною літературою, гармонія з фізикою, а сольфеджіо перетікає в алгебру. Завершується це все індивідуальними заняттями зі своїм викладачем.

11-річна Віолетта Фіалка — у четвертому класі. Батьки спеціально переїхали з Вишневого до Києва, коли дівчинка почала тут навчатися. Вона грає на фортепіано — поки що двічі на тиждень. Якщо в планах Ві-

Саксофон – родом із Бельгії, школярка – наша

Скрипаль потрібен

олетти не просто гра «для себе», а майстерність та віртуозність, то у випускному класі навантаження зростає до 7–8 годин на день. Це попри решту уроків.

Спеціалізованих шкіл для обдарованих дітей в Україні чотири. Окрім Києва, є ще у Львові, Харкові та Одесі. «Ми центральні, що не кажіть, – пишається Валентин Шерстюк, директор «Лисенки». – Вже чверть віку директорую тут. Але найповажніша дата – нашої школі виповнюється 75 років».

ОСОБЛИВО ОБДАРОВАНІ

Тут вчать діти з Криму, Волині, Луганщини, Галичини. Пані Савицька каже, ще років п'ять тому хлопців було більше. Нині у відсотковому співвідношенні переважають дівчата. «Інструментальні» ж тенденції майже не змінилися. У фаворі – фортепіано та скрипка. На духові, як і кілька десятиріч тому, йдуть зазвичай юнаки.

Особливістю «Лисенки» як творчого закладу є ще й те, що на одного вчителя загального циклу припадає аж три спеціального. Всього ж працюють близько 250-ти педагогів. Надія Стефанюк, заступниця директора з загальноосвітнього напрямку, запевняє: «Ми особливо не потураємо учням, але ставимось до них із розумінням. Все ж творчі діти».

Олена Лавриненко викладає музичну класику в старшокласників. «Доводиться декілька разів переслухати матеріал, аналізувати. Правильне сприймання – це коли захотілося виконати цей твір, відчуття його, так би мовити, на дотик, викликати в аудиторії ті почуття, на які розраховував творець», – каже

маємо можливості піклуватися. А так – проживанням і триразовим харчуванням на день забезпечуємо. Про рівень освіти хай свідчать досягнення наших учнів у численних конкурсах по Європах, Азії та Америках».

Краще програти на престижних змаганнях, аніж перемогти на посе-

Мелодій, відомих геть усім: «Червоної рути» або «Як тебе не любити, Києве мій» – не було б без школи ім. Лисенка

пані Олена. Її завдання – допомогти зрозуміти задум автора, виховати професійне бачення музичного твору.

Викладачі справді добірні. «У нас працюють два члени-кореспонденти Академії мистецтв, один лауреат Шевченківської премії, 3 народних та 16 заслужених артистів, 4 заслужені діячі мистецтв, 2 заслужені працівники культури, 12 професорів, 10 доцентів, 4 доктори наук, 3 кандидати наук, – перераховує заступник з навчально-виховної роботи спеціального циклу Ольга Савицька. – Де ви ще таке бачили не у виші, а в середній школі, власне, якою ми і є за статусом? Навчання, зрозуміло, в нас безкоштовне. Дітей із інших міст приймаємо у 4-й або 5-й класи, оскільки про зовсім маленьких не

редніх – неписане правило школи. Звідси і «Премія Паганіні» на змаганнях скрипалів у Генуї, і перемоги на Міжнародному конкурсі молодих піаністів пам'яті Володимира Горовиця.

Тиждень спілкується з десятикласницею Фьоклою Конюховою, котра грає в Міжнародному оркестрі європейської ініціативи, до складу якого входять найталановитіші діти з 17-ти країн Старого світу. Україну вперше запросили туди у 2006-му. Два роки поспіль дівчинка виступала разом із оркестром, торік Фьокла соло зіграла концерт Мендельсона у Берлінській філармонії. «Повна зала в очікуванні твого виходу, неймовірно хвилювання, доторк до струн, полон звуків, потім – овації... Дух переходить», – ділиться учениця. ▀

Це натхнення залишається надовго, не забувається й перша альма матір. Народний артист України Тарас Петриненко – випускник 1971 року. «Я починав навчатися в «Лисенці», коли вона ще була на Львівській площі», – згадує він.

Композитор Олександр Злотник за фахом був баяністом. Полюбував плавати, ходив у басейн. Він пригадує це як порушення режиму, бо музикантам додаткові навантаження шкідливі: «Повертався в інтернат, а там хлопці залізо тягають. Володя Івасюк також культуризмом захоплювався. Потім після вправ треба було дві години відновлюватися, щоб знову за інструмент взятися».

ЕЛІТА МУЗИЧНА

Ольга Савицька розповідає, що свого часу набирали учнів-іноземців, зокрема, з Китаю та Південної Кореї. «Про школу дізнаються на різноманітних конкурсах, фестивалях завдяки нашим вихованцям. Понад 2000 переможців підготували все ж! Із 500 дітей, які зараз навча-

ються у нас, не всі стануть супервіртуозами. Проте 15 геніальних – не побоюся цього слова! – назбирається, – хвалиться Савицька. – А от з іноземцями не склалося. За Конституцією, середня освіта в Україні безкоштовна, брати гроші за знання не маємо права».

«Аби вирішити цю дилему, – каже Савицька, – хочемо стати Вищою мистецькою школою II або III рівня акредитації. Тоді стільки можливостей відкриється!»

Директор Валентин Шерстюк питанням реорганізації займається вже не перший рік. Говорить, що всі пороги пооббивав, а користі поки що – нуль. Про плюси ж такої реформи розповідати не втомлюється. Це і ширші перспективи для випускників, бо отримували б диплом бакалавра, могли б уже і викладати. Для школи – можливість стати фінансово незалежнішими: на контрактну форму навчання потягнуться заможні іноземці.

«Скільки грошей витрачається на пісенні конкурси, де співають «Я

Віталік, ти Віталік!»! І наша політична еліта сидить, слухає, ще й аплодує виконавцям. А тут з останнього пнешся, щоб якось зберегти цей острівець класичного мистецтва», – зітхає пан Валентин.

А от еліта музична народжується тут. Серед випускників школи ім. Лисенка – диригент Національної опери Володимир Кожухар, піаніст Юрій Кот, керівник ансамблю ударних інструментів «Парад віртуозів» Олександр Бінов, скрипалі Ольга Рівняк, Дмитро Ткаченко. Останній є засновником та художнім керівником престижного Міжнародного скрипкового конкурсу ім. Бенджамена Бриттена в Лондоні та щорічного Київського фестивалю. Живе на дві країни – Велику Британію та Україну. Серед його гучних ангажементів – виступ на 60-літньому ювілеї ООН у Нью-Йорку.

ДЛЯ ДУШІ

Одинадятикласниця Любов Процюк приїхала до Києва з Нової Ка-

Першокласник Олізе Генрі – щирий «лисєнкївець»

ховки цілеспрямовано. Про «Лисенку» дізналася від своєї першої музичної вчительки — у тієї обидві доньки закінчували саме цей столичний заклад. Люба в столиці живе і вчиться третій рік — з 8-го класу. Де здобути вищу освіту, для себе вирішила давно. «Я хотіла навчатися тут і навчаюся. Попереду, безперечно, консерваторія, тобто музична академія», — впевнена дівчина.

Однак бачать себе професійними музикантами не всі інтернатівці. Однокласниця Люби Анастасія Березюк мріє про адвокатську кар'єру, тому вступатиме не в Національну музичну академію ім. Петра Чайковського, як майже кожний випускник «Лисенки», а на юридичний факультет Університету ім. Тараса Шевченка. «Я не впевнена, що повністю зможу реалізувати себе в музиці», — має сумнів вона. Хай так, але навчання в цій школі дає багато для розвитку будь-якої особистості. Бо тут — люди з абсолютним слухом на життя й творчість. ■

Валентин Шерстюк чверть віку у тандемі з Миколою Лисенком

ХТО ДИВИТЬСЯ ТВ-РЕКЛАМУ?

ВДОМА Ж НІКОГО НЕМАЄ!

ПрессКом® ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор

www.presscom.ua

Війна за договором

АВТОР: Олексій Сокирко, кандидат історичних наук, Центр ім. В. Липинського

Першу українську контрактну армію починав формувати ще Богдан Хмельницький

Сьогоднішні дебати довкола розбудови в Україні боєздатної та професійної армії часто сприймаються лише як одна з нав'язливих політиканських болячок, якими країну так рясно лихоманить протягом останніх кількох років. Насправді ж не все так просто і зациклено лише на наших внутрішніх проблемах, адже йдеться про стару як світ суперечку щодо того, яка армія краща: масова, що поповнюється за рахунок примусового призову тих, хто має служити (практично всього чоловічого населення, здатного тримати зброю в руках), чи професійна, заснована на службі добровольців, які хочуть і можуть служити в обмін на певну грошову винагороду.

ШЛЯХЕТНІ ОПОЛЧЕНЦІ

Ефективні професійні армії, комплектовані найманцями, дуже часто з'являлися там, де основою збройних сил були загальні ополчення громадян — мешканців країни, регіону чи навіть окремого міста. З часом такі ополчення починали втрачати свої бойові якості (ім заважали нехиті обивателів до служби, бідність, брак професіоналізму) і зрештою поступалися професійним войкам. Хоча й не кожне професійне військо при цьому могло бути найманим за своєю природою. Так, за часів середньовіччя суспільна структура практично кожної європейської країни передбачала мілітарну спеціалізацію окремих соціальних груп, найчастіше лицарства (бояр, кабальєро, шляхти). За тодішнім «соціальним договором», на ньому лежав обов'язок захищати свою землю й короля, навзамен чого воно отримувало чималі привілеї, починаючи від доступу до

Товариш
Компанійського
полку
Іллі Новицького,
1674–1678 рр.
Реконструкція
О. Сокирка

політичного олімпу, що визначав спосіб життя держави, й закінчуючи звільненням від податків, правом носити певний одяг і ще безліччю приємних дрібниць.

Паралельно з такою «класичною» військовою організацією вистачало й інших вояків-професіоналів, радше навіть військових заробітчан, найвідомішими з яких були вікінги (варяги, нормани). Варязькі найманці були й при дворах київських князів: Ярослав Володимирович, відпускаючи до Новгороду у 1116 р. норманську дружину, яка допомогла йому посісти київський престол, за літописною легендою, дав їй спеціальну «Правду» (ту саму, яку згодом іменуватимуть «Руською правдою»), що мала обмежити сваволу чужоземних дружинників у стосунках із місцевим людом.

Та й шляхетні лицарі, особливо з числа не надто родовитих і заможних, не гребували найманою службою: лицарська служба, згідно з тогочасними нормами, була сезонною, тому решту часу для продовження воєнної кампанії володар мав оплачувати васалам із власної кишені. У 1103 р. Генріх I Англійський ук-

лав із графом Робертом Фландрським угоду, відповідно до якої останній зобов'язувався за відповідну плату виставляти щороку 1000 трикінних рицарів. Під час їхнього перебування в Англії король мав давати їм продовольство, фураж і навіть задовольняти всі їхні бажання нарівні з власним почтом.

ЛИЦАРІ НА ЗАРПЛАТІ

Поступово втрачаючи своє воєнне значення, лицарство передало у спадок майбутнім епохам одну з найцінніших рис європейської суспільної традиції — договірність військової служби. Простолюд, який линув до європейських армій на зміну шляхетним баронам, вже не покладався на чесне слово королів, воліючи

таким чином і донині існуючу військову традицію. Пожвавлення товарно-грошових відносин разом із підвищенням соціальної та географічної мобільності населення послужило добрим катализатором для розвитку професійного «контрактного» війська. Роблячи на нього ставку, королі, які прагнули централізації влади й розширення свого впливу, вирішували одразу кілька політичних проблем: отримували боєздатне й професійне військо і водночас позбувалися опіки з боку своїх феодалів, які часто володіли приватними гвардіями, чисельнішими за королівські. Це був шлях до цілком державного війська, яке вербувалося і служило в інтересах спочатку правлячої династії, а згодом і всієї країни.

Родоначальниками сучасних контрактників можна вважати італійських кондот'єрів, які з'явилися у XIV ст.

укладати з ними писані угоди про військову службу. Монархи ж, підписуючи з найманими вояками такі контракти, змушували їх присягати на їхньому дотриманні, породивши

Родоначальниками сучасних контрактників можна вважати італійських кондот'єрів, які з'явилися у XIV ст. Їхня назва походить від слова *condotta* — договір, контракт, що

15 березня
2009 року

Jazz
in Kiev

Створимо програму разом!
Голосуйте на сайті
www.jazzinkiev.com

початок о 19:00
Великий зал Національної
музичної академії України
ім. П.І. Чайковського

Замовлення квитків:
тел.: +38 095 111 55 77
jazzinkiev@gmail.com

ПАРТНЕРИ ПРОЕКТУ

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАРТНЕР

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА

укладався між наймачем і командиром озброєного загону, який запрошували на службу. Аналогом кондотьєрів були їхні сусіди — вояки швейцарських кантонів. Попервах це військо було звичайним ополченням вільних сільських обцинників, однак надалі у їхньому середовищі стала поширюватися служба за наймом, а першими замовниками наприкінці XIV ст. стали італійські князі, а згодом Франція, Іспанія та німецькі держави.

РЕЕСТРОВЦІ-КОНТРАКТНИКИ

Попри те що в Україні-Русі традиційне рицарське ополчення утрималося в боєздатному стані дещо довше, ніж його західні сусіди, військові заробітки за кордоном тутешнього боярства (а згодом шляхти) були звичайним заняттям. Про це свідчить участь руських князів і боярства в гуситських війнах, воєнних кампаніях Габсбургів і навіть вербування ірландськими колоніями в Криму руських рицарів для оборони Кафи від турків у XV ст. Одну з найяскравіших сторінок до літопису контрактної служби згодом вписало українське козацтво, служба якого, на відміну від шляхетської, від початку трактувалася як волонтерська, добровільна. Відштовхуючись від цього, свої угоди про козацьку службу будували держава і місцева влада, зобов'язуючись у той чи інший спосіб компенсувати степовим лицарям пролиту кров. Згідно з грамотами, виданими у 1570–1572 рр. польським королем Стефаном Баторієм, козаків уперше було прийнято на організовану державну службу й переписано у спеціальний реєстр.

Створивши в середині XVII ст. власну державу, козаки подбали не лише про утвердження в ній свого станового війська, а й про формування професійної армії з числа найманців. Перші вербування іноземних і українських найманців почав провадити ще Богдан Хмельницький, а вже за його наступника Івана Виговського спеціальні пункти Гадяцької унії 1658 р. передбачали створення 10-тисячного професійного війська. За кілька років гетьмани об'єднали строкаті наймані полки в «охотницьке» (тобто добровільне, волонтерське) військо, утримуване коштом скарбниці. Структурно цей зародок регулярної армії складався із сердюцьких (піхотних) та компа-

Св. Євстафій у трактуванні А. Дюрера перетворився на ландскнехта XVI ст.

нійських (кавалерійських) полків, які держава забезпечувала грошовою платою, одягом, зброєю та боеприпасами. Хронічною проблемою контрактної армії був брак грошей — далекому від суворой статистики та бухгалтерського обліку державному господарству було вкрай важко збирати потрібні кошти. В умовах хронічного дефіциту готівки гетьмани дбали про те, щоб їхні жовніри справно підживлювалися воєнними трофеями й ситно харчувалися. Добовий раціон пересічного українського найманця складався з пшеничного, житнього і гречаного борошна, пшона, сухарів, цибулі, в'яленої риби і, звісно, сала. За всієї одноманітності цих продуктів він був досить ситним — вояк отримував від 3875 до 8572 ккал на добу, що більш ніж достатньо навіть для су-

часного солдата, не кажучи вже про мізерність тогочасного європейського харчування.

Однак лише сухарів і сала для розбудови контрактної армії було замало — не впоравшись із фінансовим утриманням охотницького війська, Іван Мазепа виявився безсилим спостерігачем у двобої Швеції та Росії, оснащених потужнішими арміями. У XVIII ст. що далі Козацька держава втрачала на своєму війську, то примарнішими ставали її шанси на виживання в оточенні войовничих і амбітних сусідів. Щоправда, після Великої французької революції, що проголосила принцип «кожен француз є солдатом і несе обов'язок захисту вітчизни», долю воєнних конфліктів знову почали вирішувати масові армії. Кожен громадянин країни незалежно від соціального статусу мав відслужити певний час у лавах збройних сил, створюючи таким чином військовий резерв своєї країни. Саме масові армії вели найкривавіші війни модерної доби — Першу та Другу світові.

СУЧАСНІ КОНДОТЬЄРИ

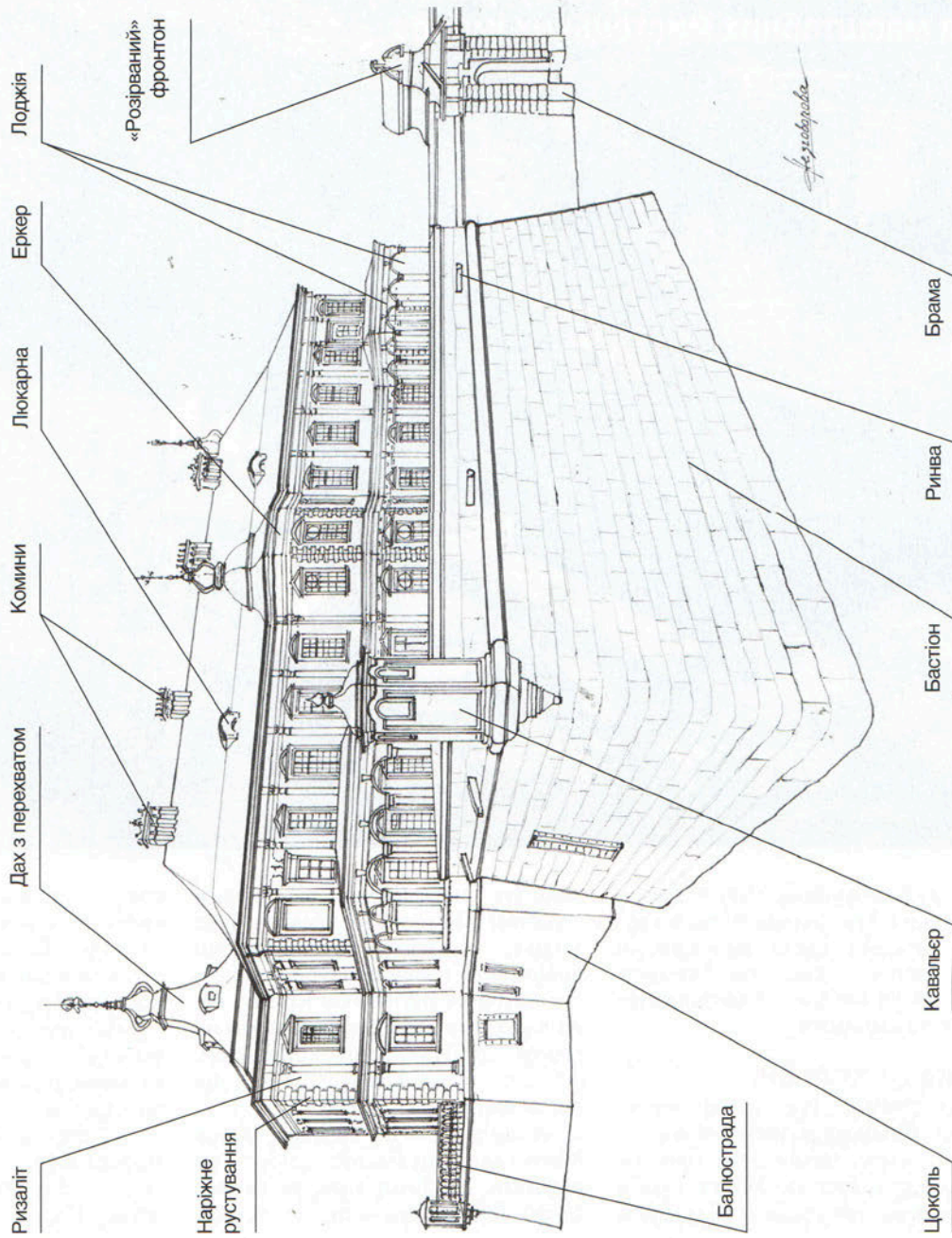
Попри зручність загальної військової повинності для держави, що мала у своєму розпорядженні гарантоване поповнення армії, в демократичних суспільствах дедалі частіше починали лунати голоси проти цього «узакононого військового рабства». Під час Громадянської війни у США 1863 р. в Нью-Йорку спалахнули виступи проти оголошеного в той час призову. Нерідко гострі протести виникали у випадках, коли призовників відправляли на війни, що точилися за кордоном і безпосередньо не були пов'язані з національною безпекою, як-от у 1917 р. в Канаді, Австралії та Новій Зеландії, які брали участь у Першій світовій війні. Аналогічні виступи мали місце в США та інших країнах не так вже й давно — у 1960-х роках під час горезвісної війни у В'єтнамі. Так чи інакше, але навіть у періоди пікової популярності моделі масового призову найдосвідченішу та найфаховішу частину війська все ж таки становили не вчорашні студенти, клерки й крамарі, а вояки, для яких укладені контракти аж ніяк не зменшували почуття патріотизму й відповідальності за долю своєї країни. ■

Замок у Підгірцях (Львівська обл.), 1635–1640, 1779 роки

ТЕКСТ: Катерина Липа **РИСУНОК:** Олена Незговорова

Один із найвідоміших та наймальовничіших замків України було споруджено на місці більш давніх, але менш витончених укріплень. Замовником став Великий Коронний гетьман Станіслав Конецьпольський, якому належали ці землі. Підгірці — це не замок у прямому сенсі, а модний на той час тип багатого житла — villa castello (укріплена вілла). Італійська ідея доби Ренесансу — сполучення розкішного житла з бастіонними укріпленнями — швидко поширювалася Європою. Тож за взірцем для Підгірців сагував укріплений палац королів Франції Шаго Неф у Сен-Жермен-ан-Ле. Відомо, що закордонну ідею втілювали двоє іноземців — придворний фортифікатор Конецьпольського француз Гійом Левассер де Боплан та італієць-будівничий Андреа дель Аква. Оскільки земляк будівлі-перозразка прославився переважно проєктуванням укріплень (Бар, Броди, Кодак в Україні, Дьєп у Франції, Картагена в Колумбії), наймовірнішим автором вишуканого палацу, що спирався на утворений бастіонами цоколь, був Андреа дель Аква.

Конецьпольський був не останнім власником Підгірців — замок переходив із рук до рук представників різних магнатських родів. І кожен наступний власник намагався додати розкоші інтер'єрам та багатства колекції творів мистецтва, яку збирали кілька поколінь. А коли Вацлав Пётр Жевуський у 1770-ті роки влаштував у палаці один із найкращих приватних театрів Європи, Підгірці стали називати не інакше як «галицький Версаль». Час не шкодував колишньої гетьманської резиденції, тож реставратори вже не перший десяток років намагаються повернути замку-палацу бодай частку колишньої величі. ■

Секретна бухта

АВТОР: Ігор Кручик
ФОТО: Анатолій Белов

У Балаклаві, місті-супутнику Севастополя, у лабіринтах скель містилася база підводного флоту СРСР. Тепер тутешня демілітаризована бухта – місце для пізнавального туризму, релаксу та масштабних мистецьких імпрез

Іду Балаклавою. Минаю пам'ятник Лесі Українці, гуляю вуличками цього невеличкого містечка під Севастополем, що не так давно навіть на картах не позначалося.

ЖІНКА НА КОРАБЛІ

Дехто тримає тут човен прямо у дворі. Виходжу до набережної.

На узгірку видно вежі генуезької фортеці Чембало XIII ст. Однак мілітарною репутацією Балаклава

завдячує насамперед військовим об'єктам. Місто на десятиліття було закрито від світу. Настільки, що навіть його назву цензура стерла з туристичних путівників Криму. Режим секретності не дозволяв вільно їздити у цю бухту навіть кримчанам, бо тут розташувалася секретна військово-морська база.

А ще у містечку мешкає Любов Матвєєва, цивільний морський штурман. На флоті зараз не більше 20-ти жінок-штурманів по всьому

світу, в Україні їх лише три. Матвєєва обіцяла взяти мене у рейс на теплоході «Тамань» — державному судні-лабораторії Севастопольського торгового порту.

«Штурман — начебто чоловіча робота?» — дивуюсь я, згадуючи загальновідому прикмету про жінку на кораблі.

«Я народилася в сім'ї капітанамореplавця, — каже Любов Матвєєва. — Мої батьки чекали на хлопчика... Народилася дівчинка. Але я

все ж закінчила Сахалінське мореходне училище».

Жінка засмагла, у зморшках. Під штурманським кітелем у неї светр. Жодних прикрас. Матвєєва пройшла всі океани земної кулі й понад 20 морів. Тепер служить удома на каботажному судні «Тамань», невеликому, з однією відкритою палубою. Воно обстежує бухти, шукає затонулі човни.

Наростає корабельна сирена. «Тамань» відчалює. Блищить море, біля пірсу качаються яхти, човни.

Штурман крутить дерев'яний штурвал, розповідає про своє судно. Його збудували в Батумі. «Тамань» довгий час плавала біля Грузії. Згодом уже в Криму виконувала рейси з Ялти до Євпаторії. «Наприкінці 1990-х судно возило українських «човників»-перекупників до Туреччини, — усміхається. — Попрацювала «Тамань» на малий бізнес».

Пливемо вздовж скель. Пейзажі видаються трохи знайомими, хоча я тут точно вперше. «Бачили десь ці місця? — розуміє мою збентеженість Матвєєва. — Багато хто їх упізнає. Це не дежа вю: тут знімали кадри фільму «Людина-амфібія».

Ну так! У море виступає мис Аїя. Державний заказник «Мис Аїя» створено 1982 року. Він займає площу 1340 га й морську акваторію 208 га. Чудове місце, ще не надто витопане натовпами туристів.

За дві години «Тамань» закінчує рейс. Йдемо назад у Балаклаву.

Матвєєва розповідає, що в 1906 році тут гостювала Леся Українка у подруги, акторки Соколової, якій належала будівля на набережній Назукіна.

Чорноморці розповідають, як вони закривали підземні ангари, власноруч готуючи «загибель ескадри» — похорон своїх військових богів

«Тамань» причалоє. Стрибаю на берег, подаю жінці руку. «О, які в нас сухопутні манери!» — усміхається пані штурман.

Згадую момент: ми пропливали гору Таврос. Саме біля неї, стверджують мистецтвознавці, відбувся один з епізодів поеми Гомера. І ось хтось із команди зауважив якусь дірку чи тунель у скелі й пожартував, мовляв, це печера Мінотавра.

«Там був завод із ремонту підводних човнів, — каже Матвєєва. — Можете подивитися, це недалеко».

ЛАБІРИНТ

Ми живемо у підводному човні.
Бітла

Холодна війна накинута на бухту щільну маскувальну сітку. Що ж там ховалося насправді?

Гора Таврос піднімається на 126 м над Балаклавською бухтою. Так, саме в її нутрощах пробурили лабіринт, де перехувалася база субмарин Чорноморського флоту СРСР.

ЯК ДОЇХАТИ, ДЕ ЖИТИ

Поїздом із Києва до Севастополя (160 грн), звідти маршрутною (4–10 грн).

У Балаклаві є кілька нових міні-готелів «Мрія», «Вояж», «Дакар» (200–800 грн на добу), мотель «Лістригон», санаторій, недорогий хостел «Балаклава» (близько 50 грн на добу), неважко також домовитися з місцевими власниками житла.

Циклопічний таємний світ: печери, підземні шхери, причали, шлюзові камери, цехи, арсенали, закапелки і сховища, кабінети офіцерів КДБ... Тут торпеди оснащували ядерними боеголовками для нанесення удару по НАТО та Європі.

Підземне містечко могло витримати пряме влучення атомної бомби потужністю до 100 кілотонн і після того місяць жити в автономному режимі з гарнізоном у 3000 солдатів.

Підводні човни запливали й випливали тільки вночі. Місцеві меш-

канці знали, що поруч перебуває якась військова частина, її охороняють вартові — й нічого більше. Між тим у секретних цехах сотні осіб забезпечували боеготовність «атомних томагавків».

Мешканка Балаклави Тетяна Борзих працювала на базі субмарин службовцем складу недоторканого запасу. «Зобов'язана була видавати майно для ремонту підводних човнів, запчастини, листовий метал, мастило», — розповідає Тетяна Серафимівна. Пропрацювавши там п'ять років і вже точно знаючи, де саме вхід у гору, Борзих, однак, із протилежного берега бухти не могла роздивитися цю нору, так ретельно її було замасковано.

Прийшов час. Холодна війна скінчилася. Ми перша у світі країна, що добровільно відмовилася від атомної зброї. Тож човни з ядерними боеголовками на території України теж виявилися «персонами нон грата». Але тільки в 1995 році каран субмарин покинув Балаклаву. ▀

Штурман Любов Матвеева здійснила дві навколосвітні подорожі

ВАРТО ПОБАЧИТИ

БАЛАКЛАВА

ЧЕМБАЛО – генуезька фортеця XIII ст. Стоїть на узгір'ї, з неї дуже добре видно море й усю бухту

МИС АЙЯ – державний заказник біля моря площею 1340 га. Чудове лісисте місце з реліктовими рослинами, поки ще невитоптане туристами

ПАМ'ЯТНИК ЛЕСІ УКРАЇНЦІ неподалік бази берегової охорони ВМС України на в'їзді у містечко. Леся гостювала тут у подруги, акторки Соколової

ВІЙСЬКОВИЙ МУЗЕЙ холодної війни у горі Таврос – саме там стояли на бойовому чергуванні підводні човни з атомною зброєю

Після битви, як відомо, на полі бою першими з'являються мародери. «З 1995-го об'єкт піддався тотальному розграбуванню. Там була, приміром, високовольтна підстанція, до неї йшло безліч кабелів. Їх зрізали, здали на брухт. Трансформатори, станини для ремонтних верстатів, вентиляційне обладнання – все вивозилося. Були сталеві герметичні двері – їх познімали також», – розповідає директор музейного комплексу «Балаклава» Олег Харівський.

Підрахувати складно, але місцеві кажуть, що з підземель вивезено кілька сотень тисяч тонн металу заради того, щоб поздавати на брухт за копійки. Припинилося це тільки в 2003 році, коли розпорядженням президента на базі секретного військового об'єкта відкрився військовий музей. За п'ять років роботи у «лабіринтах Мінотавра» відновили освітлення, вентиляцію.

За часи незалежності підземний комплекс у скелях побачили понад 300 тис. відвідувачів. «Тільки за минулий 2008 рік нас відвідало 94 тис. осіб. Ми активно працюємо з туроператорами, круїзними компаніями», – каже пан Олег.

АДМІРАЛИ АТОМНОГО ПІДПІЛЛЯ

*Почуйте нас на суші –
Врятуйте наші душі!*

В. Висоцький

Жовто-блакитна гама: бухта і сонячні хмари. Так починається фільм «Балаклавська Одиссея» продюсера Себастьяна Кайзера і режисера Романа Мархолья, який днями презентували у «Гете-інституті» в Києві.

Герої стрічки – колишні службовці військово-морської бази субмарин. Вони з любов'ю показують ці шхери-бомбосховища, де багато що побудовано з тієї самої марки бетону, що й Берлінську стіну.

Підводники-чорноморці розповідають, як вони закривали підземні ангари, власноруч готуючи «загибель ескадри» – похорон своїх військових богів. І досі у їхніх серцях похмурі бункери, перепустки і колючий дріт... Ветерани сумують за своєю службою як за втіленням військової потуги, свідченням супердержавності.

База субмарин, на яку витрачено сотні мільйонів рублів військового бюджету імперії, пере-

жила сама себе, вмерла від непотреби людям.

Гігантські масштаби покинутого скельного міста вражають будь-кого. Що ж робити з цими норами, якими плазували сталеві атомні черви?

НЮ ПРОТИ МІЛІТАРИЗМУ

Люди з відрами на голові — мабуть, гарматне сало холодної війни. Це одна із сотень картин, інсталяцій, об'єктів, що експонувалися у колишніх військових ангарах під час фестивалю медіа-арту і перформансу. Андеграунд у прямому сенсі, тобто підземелля, ще масштабніші й холодніші за столичний «Мистецький Арсенал», освоїли художники з дев'яти країн. У лабіринті лунко й урочисто лунав потужний перегук кількох хорів. Натхненники фесту Роман Мархолія і Себастьян Кайзер олюднили холодний простір шхер яскравим арт-хепенінгом, натовпом митців і відпочивальників. А потім усе це зафіксували для другої частини «Балаклавської Одиссеї».

Пан Мархолія каже: «На відкриття ми запросили адміралів, моряків, які служили в цих штольнях. Тобто людей радянської епохи, причому прийшли вони в місце, яке для них є святиною. Я боявся їхньої реакції. Тим більше, що спочатку мала виступати оголена акторка... Але виявилось, вони нас прийняли!».

Німецький продюсер вважає Балаклаву містом 2500-річної європейської історії і пишається тим, що вона знову повернулася у культурний контекст Європи. Завдяки тій-таки Єв-

Для мистецьких акцій простору вистачає

ропі, її фундаціям, що спонсорували фільм і фестиваль. Себастьян Кайзер зауважує про відвідувачів гіперболізованого фестивалю у штольнях: «Близько третини публіки — звичайні відпочивальники, а не типові відвідувачі арт-галерей».

Підземелля освоїли художники з дев'яти країн

Культура витісняє військовий дух, сприяє демілітаризації. Причому не лише бухти, міста, а й пострадянської свідомості. У лабіринтах мозку, немов Мінотавр, ховався страх. Перед чим? Перед НАТО,

абстракціонізмом, німцями, оголеними актрисами, Європою...

Роман Мархолія, одна з помітних особистостей українського театрального руху кінця 1980-х, чимало цікавого встиг свого часу поставити у Севастопольському драмтеатрі. Потім, як багато хто з талановитих пострадянських митців, став громадянином всесвіту, мандрівним режисером європейських театрів. Але ж від долі не втечеш.

ЗВАРИТИ КУЛЬТУРНУ ЮШКУ

Знову зі штурманом Матвєєвою: сидимо в одному з ресторанчиків, яких у бухті нині чимало. Для балаклавської юшки беруть рибу не менш як трьох сортів, кидають туди маслину, подають із сухарями, политими часником. Пані штурман розповідає ще про бардівський фестиваль, який відбудеться тут улітку. Весна, скоро романтиків і мистців побільшає. Матвєєва, за плечима в якої дві кругосвітні експедиції, багато може розповісти про свою малу батьківщину. Наостанок жінка показує рибальський барак біля моря, де народилася. Там розташована нині суднова інспекція, «морське ДАІ», бо бухтою зараз плаває багато суденць, як у Сінгапурі.

Потік туристів щороку зростає: демілітаризована Балаклава цікава багатьом. Тут сконцентровано все, що потрібно людині: море, гори, природа, фортеця, історія, а тепер і актуальна культура.

А Роман Мархолія обіцяє у 2010 році знову повторити грандіозний арт-хепенінг у підземеллях, де колись стояли субмарини. ■

Тут торпеди оснащувалися ядерними боеголовками

Льодове побоїще

АВТОР: Святослав Романчук

Збірна України з фігурного катання відбула до Лос-Анджелеса на Чемпіонат світу зі скрипом і скандалом

Єдиний наш шанс на американський п'єдестал — лідери команди Тетяна Волосожар і Станіслав Морозов — нищівно розкритикували керівників української Федерації фігурного катання. Президентів Федерації, Людмилі Супрун, закинули бездіяльність і нагадали, що вона нечастий гість на змаганнях із цього виду спорту. А на додачу Морозов поставив під сумнів саму участь у планетарному форумі, оскільки чиновники тривалий час зволікали з придбанням авіаквитків до Лос-Анджелеса.

ПО-БІДНОМУ

Заспокійливі слова прихильники фігуристів почули тільки від віце-президента Федерації Даніля Амірханова — під час візиту до Києва легендарної американської фігуристки Мішель Кван він запевнив, що Міністерство у справах сім'ї, молоді та спорту виділило кошти на купівлю квитків за океан. Та чи полегшило це загальну напружену ситуацію? Аж ніяк.

Досі не вдалося вирішити проблему з оплатою праці відомого німецького тренера Інго Штоєра, який сьогодні опікується спортивним дуєтом Волосожар — Морозов. Останній вдарив на сполох, що внаслідок безгрошів'я українсько-німецька співпраця вже невдовзі може припинитися. Найнеприємніше, що такий тривожний сигнал надійшов менше ніж за рік до Олімпійських ігор у Ванкувері. Авторитетний

Штоєр (свідчення його високої кваліфікації — успіхи екс-українки Олени Савченко, яка у парі з німцем Робіном Шолкови двічі виграла європейську першість і один раз — світову) зажадав символічну за світовими мірками суму за роботу з українським дуєтом — дві тисячі євро на місяць.

ЗАГАДКОВІ КЕРМАНІЧІ

Для порівняння: щоб стати учнем відомих тренерів Валентина Ніколаєва чи Галини Змієвської, які ще з середини 1990-х мешкають у США, потрібно вкласти \$100 за одне тренування. Топ-фігурист виходить на лід двічі на день. Елементарна арифметика — близько \$6 тис. на місяць мала б витратити Федерація за одного спортсмена, оплачуючи роботу наставника, який гарантує високий результат.

Таких грошей на розвиток фігурного ковзанярства держава виділити не спроможна, тому чиновники й озвучують альтернативний варіант: якщо Інго Штоєр чи будь-хто інший береться опікуватися українцями, то нехай залучає фігуристів у добре оплачувані шоу-програми. Німець і так возить пару Волосожар — Морозов на всі шоу, в яких

ФОТО: REUTERS

беруть участь Савченко та Шолкови. Проте фінансового зиску від наших поки не отримує. Наразі він погрожує відібрати половину призових клієнтів за ще не виграний Чемпіонат світу.

Навіть фахівці дивуються, чому вітчизняним фігуристам живеться так скрутно. Адже в кріслі почесного президента Федерації — міністр Юрій Павленко, який, вочевидь, мав би дбати про безтурботне життя «рідних» спортсменів. На наше запитання, чому пан міністр так мало уваги приділяє фігуристам, спортсмени лише розводять руками. Неймовірно, але факт: Юрій Павленко та Людмила Супрун півтора року не навідуються на Чемпіонат України з фігурного катання на ковзанах. Чи тямлять вони у цьому виді спорту — загадка.

СУДДІ — НА БОЦІ СУПЕРНИКІВ

Безсумнівно, з-поміж усіх наших фігуристів на медалі претендує лише згаданий «скандальний» тандем. На чемпіонаті Європи, який відбувся наприкінці січня, ця пара посіла четверте місце, що останнім часом стало недоброю традицією. Збоку видається, ніби Волосожар і Морозов самі

вперто зупиняються за крок чи два від п'єдесталу, не дотягуючи зовсім трішки. Натомість у розмові з кореспондентом **Тижня** українські фігуристи нарікають на слабкі позиції наших у суддівському корпусі — просто за українців немає кому «замовити слівце».

Саме через це неодноразово потерпав танцювальний дует Олени Грушиної та Руслана Гончарова. І хоча ця пара таки завоювала медаль на Олімпіаді в Турині, успіх прийшов лише по тому, як Міжнародна федерація 2004 р. реформувала правила оцінювання учасників.

Шестибальну систему замінили окремі оцінки за техніку й компоненти. До технічної парафії тепер належить виконання стрибків, обертань, доріжок, кроків і підтримки. Всі ці елементи мають свою базову вартість, яка, власне, унеможливає упереджене суддівство. На другу оцінку впливає хореографія, зв'язки між кроками, інтерпретація та навички катання. Ось ці складники якраз і є зручним майданчиком для суддівських хитрощів. Зазвичай Волосожар і Морозов отримують нижчі бали за компоненти.

Тож українці можуть покладатися хіба на власні сили й авторитет Інго Штоєра. 2006-го німець побив горщики з керівниками Федерації своєї країни й нині працює самостійно. Зате його чемпіонський дует автоматично надає ваги німецькій Федерації, а про її вплив на суддів зайве казати — він достатньо значний. Фахівці не ставлять під сумнів триумф пари Савченко — Шолкови в Лос-Анджелесі.

Олені та Робіну, які на голову сильніші за опонентів, тільки форс-мажорні обставини зможуть перекрити дорогу до «золота».

Найзапеклішою обіцяє бути боротьба за дві медалі нижчого ґатунку. На них претендують п'ять спортивних пар, з-поміж них — Тетяна Волосожар та Станіслав Морозов. Головними конкурентами наших фігуристів називають росіян Юку Кавагучі й Александра Смірнова: на останній європейській першості в Гельсінкі вони посіли друге місце. Не меншу загрозу становлять їхні співвітчизники Марія Мухортова та Максим Траньков — бронзові призери цих змагань. Упритул до них наближаються канадці Джессіка Дюбе і Брайс Девісон. Не можна також скидати з рахунку стрімко прогресуючих китайців: Дан Джанг з Хао Джанг та Цін Пан з Цзянь Тон. ■

ОЛЕНА ЛЯШЕНКО

Лідерка українського фігурного катання в одиночному розряді 1995 – 2006 рр.

Як на мене, спортсмен має зосередитися тільки на підготовці. Прикро, що наші фігуристи переймаються речами, про які мають подбати функціонери. Та що вдієш? Ми живемо в країні, яка не спроможна забезпечити спортсменам належні зручності. Ніде правди діти: в нас бракує команди, яка, зціпивши зуби, відстоювала б у суддівському корпусі високі оцінки. Ми завжди боролися не лише з суперниками, а й із суддями. Найупливівіші позиції, з цього погляду, мають американці, канадці, японці та росіяни.

МАРИНА АМІРХАНОВА

Головний тренер збірної України з фігурного катання

Я певна, що фінансовий бік ніяк не вплине на виступ українців у Лос-Анджелесі. Всі розуміють нинішню ситуацію в країні, яка й так не серед найзаможніших у світі. У зв'язку з браком грошей я не поїду на цей Чемпіонат світу. Змирилася. Головне, щоб Станіслав Морозов приїхав на турнір здоровим. Після європейської першості він був у Києві. Бачили б ви його ногу: вона так опухла, що нагадувала слонячу. Ніхто не знає причини гематоми. Стас змушений був пропустити десять днів тренувань. Але тепер із ним усе гаразд. Сподіваюся, ми побачимо добротний виступ українців.

Тетяна Волосожар і Станіслав Морозов на Чемпіонаті світу-2009 спробують нарешті застрибнути на п'єдестал

Салонні процедури

АВТОР: Лариса Даниленко
ФОТО: Анатолій Белов

Архаїчні риси сучасної скульптури

Центральною експозицією чергового Великого скульптурного салону стали кам'яні баби — на честь весни та обраного виставкового вектора. Хвилюючу тему розвивають два спецпроекти і роботи всіх помітних скульпторів країни. Особлива подяка Зурабу Церетелі: якби його витвори таки доїхали до столиці, Салон не справив би загалом позитивного враження.

УСЬОГО Й ПОБІЛЬШЕ

Кажуть, що українці — народ гостинний, а повага до всього великого глибоко сидить у наших генах. Ма-

буть, так і є, бо як інакше пояснити маніакальне бажання вітчизняних арт-форумів бачити на своїх святах Зураба Костянтиновича. Щоразу президент Російської академії мистецтв із ентузіазмом приймає запрошення, ретельно прояснює деталі й зрештою кокетливо зникає.

Великий скульптурний салон, який 3 березня стартував в Українському домі, не виняток. Спеціальний московський гість на відкриття форуму не приїхав і власних бронзових «візиток» не надіслав. Внесок Церетелі обмежився плакатними — приблизно два на півтора метра — світлинами. Ці транспаранти нагадують нам, чим займається головний різець Росії і завдяки чому він так зветься. Вразливим особам, які щиро вважають слова «скульптура» та «пластика» синонімами, на це краще не дивитися: може зробитися зле.

З-поміж наших митців гідне партнерство йому міг би скласти хіба Олег Пінчук. З усіх скульптур Салону-2009 його творіння тради-

ційно «най-най». Найдорожчий скульптор країни представив найбільших і найголосніших потвор — колючих бронзових жаб. Монументальність земноводних підкреслюють звуки авторського відео. Розташований поряд телевизор нашпигований фальшивим дівочим співом, чоловічими вигуками та іншими не-симпатичними фонетичними явищами в режимі форте і фортисимо. Треба віддати Пінчукові належне: первинне завдання митця XXI століття — за будь-яких умов привернути увагу глядачів — він завжди вирішує на «відмінно».

БАБИН ВІК І НОВА АРХАЙКА

Цілоком упоралися з ідейним навантаженням тимчасові мешканці першого поверху Українського дому. На почесних постаментах — кам'яні баби з косами, чашами, шаблями, стрілами та дорогіцінні історичні буличники з написами й різьбою. Це — половецькі «вартові степу». Зібрані по етнографічних музеях Дніпропетровська, Ки-

ева та Донецька, тепер унікальні експонати IV тис. до н. е. — XIII ст. н. е. колись прикрашали собою могили стародавніх воїнів-інтернаціоналістів, які невдало зазіхнули на чуже.

Пізніше скульптури виконували важливу роль стовпів в огорожах сільських хат. Зірка колекції — Керносівський ідол, знайдений у богом забутому хуторі Дніпропетровської області — здійняв фурор світового рівня на виставкових гастролях у Європі. Одна біда: вишукана краса баби з Керносівки вимагає спеціальних лабораторних умов, які неможливо створити на жодному з п'яти поверхів Українського дому. Будемо сподіватися, що своєрідне минуле зробило статую нечутливою до побутових негараздів.

Салон уперше в історії свого існування має чітко заявлену тему — архаїка. Її пульс б'ється не лише серед баб та бовванів (від іран. «паван» — богатир), але й поверхом вище, де розташувалася мала пластика сучасних українських майстрів. В унісон із головною піснею Салону-2009 співає Олександр Сухоліт. Наш славетний портфельний скульптор, якого — і це дивовижно — однаково глибоко шанують усі. А саме: олігархи, колекціонери, галеристи, мистецтвознавці, музейні бабусі та випадкові глядачі, які товчуться посеред спецпроекту «Моя архаїка» з десятої години ранку.

Тут жодного офіціозу, незрозумілих ідей чи зайвих претензій. Неначе вивалені в землі бронзові фігурки зайняли свої місця на підлозі, столиках, полицях і підставках. Первісність сухолітівських «Пастухів з тваринами», «Нахиленої фігури», «Батька з немовлям», «Сидячої жінки» тощо підкреслює стильна «недоробленість» форми й анонімність образів. Скульптор зупиняється в ту мить, коли зі шматка бронзи чи мармуру звільняється біблійна сутність майбутнього героя. «Недорізані» на цей момент істини подробиці такими й залишаються: в «Моїй архаїці» не місце особистим рисам. Сухоліт давно живе в метафізичному космосі, шукає першооснови буття і працює так щиро й відверто, мовби йому за це не платять численні замовники.

ЛІВОРУЧ ПІДЕМО?

Щодо вітчизняних різьбярів, які в космос не літають, то тут усе водночас і просто, і складно. Просто — тому що українська скульптура вже років сто нагадує пластиліновий мультфільм студії «Пілот»: шматок пластичного матеріалу, форма, перетворення на шматок пластичного матеріалу, знову форма... Збагнути, хто на кого вплинув або хто в кого передряпав цей нахил голови або ту ефектну позу — не проблема навіть для юних відвідувачів міських студій образотворчого мистецтва.

Труднощі починаються там, де потрібно зробити кроки ліворуч або праворуч від бронзового академізму. Поки нашим скульпторам це дається з величезним зусиллям, дарма що з-поміж них віртуозів у технічному сенсі не бракує. Салон-2009 пропонує

незламні ураганами сучасності традиційні жанри: ню (Юлія Укадер, Василь Корчовий, Володимир Протас, Назар Білик, Михайло Вертузов), сюрреалістичні композиції (Ігор Гречаник, Юрій Багаліка, Світлана Карунська, Наталія Мудрук), абстрактні художні об'єкти (Василь Татарський, Олександр Смирнов, Олександр Рідний), жанрові сцени та різновиди вертепів, до яких не звертався тільки ледачий.

Королями Салону відчують себе скульптори-архаїсти, які черпають наснагу в невмирущій трипільській культурі. Відверто кажучи, краще б усі ці неополовецькі кам'яні цикли, давно розтягнуті на декор дешевих українських сувенірів, залишилися б там, де народилися, — в майстернях. Тоді, може, національна скульптура перевернула б набридлу етнографічну сторінку та розпочала творчий пошук у принципово іншому напрямі. Наприклад, звернулася б до експериментів із матеріалом. Уже років 20 у новаторах цієї справи ходить харківський професор Олександр Рідний, спроможний зробити скульптуру не тільки з бронзи, дерева, мармуру й пісковика, а й зі сміття і пір'я. Про пластик, силікон, поролон, повітряні кульки, живі квіти та гумові іграшки, які з легкої руки британця Джеффа Кунса широко використовують у сучасній європейській скульптурі, в нас ще не чули.

ВОРОНОВ І КОМПАНІЯ

Якщо у когось виникає питання щодо цільової аудиторії Великих скульптурних салонів (у багатіїв є свої перевірені місця купівлі, бідним це не по кишені, фахівці більшість експонатів бачили на поточних виставках, а відомих закордонних арт-критиків і арт-дилерів до нас не запрошують), хай погляне на Ігоря Воронова — бізнесмена, шанувальника прекрасного і неодмінного учасника проектів «Арт-Киева».

У колекції Воронова близько 1000 витворів мистецтва — точніше він і сам не може сказати. Таке багатство потребує приміщення для показу, якого бракує бізнесменів. Нам на радість, він охоче ко-

Василь Татарський
«Паралельні світи»,
сталь, електро-
зварювання

ристується послугами Українського дому, час від часу демонструючи там роботи улюблених авторів.

Задану архаїчну тему підтримує жіноцтво спецпроекту «Кабінет Джакометті та історичний авангард у скульптурі». Чудернацький ніс юної коханки Пабло Пікассо Луїзи Вальтер, масивні зади неназваних грацій Олександра Архипенка, дистрофічні панночки Жака Ліпшиця, загадкові створіння Генрі Мура та Константина Бранкузі. Все це і багато чого іншого Воронов привіз із-за кордону.

В повітрі зависає питання — як дорого це йому обійшлося? Адже стогнуть наші збирачі артефактів здебільшого тому, що не можуть доправити на батьківщину придбане ні з Європи, ні зі Штатів: драконівські митні закони накладають на ввезення цінного товару величезні податки.

«Гроші — категорія відносна, — розмірковує Воронов. — Для багатой людини і мільйон — не гроші... А законодавство в Україні нормальне.

Наталія Мудрук
«Мандрівка», бронза

В будь-якій країні світу з цим є проблеми. Справді, купувати щось у нас набагато складніше, ніж у Європі. Але, я думаю, скоро все це зміниться.

Сподіваючись на краще, згадаймо один історичний анекдот про митницю США, що вже став хрестоматійним. За океаном усе навпаки: прикордонних поборів за ввезення художніх робіт немає. Яким же було обурення ди-

ректора нью-йоркського МоМА Едварда Стайхена, коли американські офіцери почали вимагати мито за абстракцію Бранкузі, яку директор транспортував із Європи. В чудернацькому предметі витвору мистецтва вони не розпізнали. Стайхен гроші дав, а потім звернувся до суду й виграв справу. Пізніше шедевр «Птах у космосі» Бранкузі було продано на аукціоні Sothbey's за рекордні для скульптури \$27, 5 млн. ■

Статуї з пісковика, половецькі племена XII – перша половина XIII ст.

Книга французької авторки Елен Блан

Спецслужби і ми...

43,20
ГРН.

У КНИГАРНІ «Є» ЗА НАЙКРАЩОЮ ЦІНОЮ

КНИГАРНІ «Є»

м. Київ,
вул. Лисенка, 3
тел.: +38 (044) 235 88 54

м. Володимир-Волинський,
вул. Ковельська, 6
тел.: +38 (03342) 2 19 57

м. Івано-Франківськ,
вул. Незалежності, 31
тел.: +38 (0342) 72 25 02

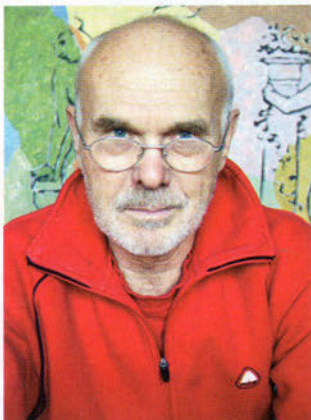
інтернет-магазин: www.book-ye.com • сайт мережі: www.book-ye.com.ua

Люзія легкості

АВТОР: Мар'яна Прут

Вільний
ескізний
малюнок
завжди
справляє
природне
враження

«Граємо любов», папір, пастель

ВОЛОДИМИР
ІСУПОВ
віртуоз начерку

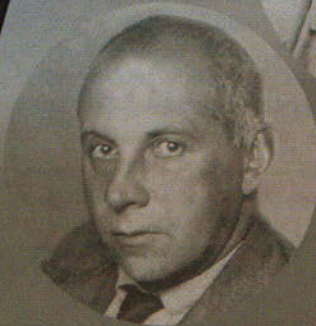
Буває так: обдивляєшся експозицію, стиха пересуваєшся залом, проходиш повз якогось громадянина, який сам собі шепоче: «П'ятий клас, друга чверть. І я так би міг». Необізнаний із таїною ремесла художника глядач має право думати, що простота рисунка доступна кожному. Але при цьому він не матиме рації. Саме такий ефект необов'язковості та іронічної миттєвості виникає при знайомстві з графічними аркушами відомого українського митця Володимира Ісупова. Його роботи у мішаній техніці, коли майстер використовує акварель, пастель і туш, а також послуговується всіма можливостями паперової фактури, видаються, на перший погляд, несерйозними, майже недбалими. Та за

«дитячим» спрощенням ховається вправність малювальника, міцна школа й розуміння того підґрунтя, на яке спирається видима легкість зображення.

За своєю спеціалізацією Ісупов — живописець-монументаліст, який працює з архітектурними об'єктами, створюючи панно, мозаїки, великі розписи. А масштабні роботи будь-що вимагають уміння використовувати велику кількість деталей, проте за жодних обставин митець не повинен загубитися в них. Саме такий досвід і дозволяє komponувати бездоганні за композицією, не переобтяжені графічні аркуші. Замисліться перед тим, як вигукнути: «А що тут складного? І я так би міг». На жаль, ні. Якби так могли всі, поняття «справжній художник» було б відсутнє як факт. ■

Студія **ВІАТЕЛ** презентує
серіал документальних фільмів «Гра долі»
з ведучою Наталкою Сопіт

Гра Долі

Дивіться на 5 каналі
історії кохання великих людей

Прем'єри березня: «Марко Кропивницький»
«Карпенко-Карий. Тобілевич»

Прем'єри квітня:
«Володимир Сосюра»
«Максим Рильський»
«Катерина Білокур»

Щосуботи о 14-40 | Щонеділі о 14-40

Перший Український Інформаційний

CD

Три акорди

У виданих монстрами року (Metallica, Motörhead, Whitesnake) свіжих альбомах є одна суттєва особливість — вони позбавлені бодай натяку на експерименти. Навпаки — всі гурти зятя тримаються хардових стандартів, і не лише в звучанні, а й у тематиці пісень. Пов'язано це з тим, що «важка» класика знову в ціні. Цю тенденцію засвідчує й перший за останні вісім років альбом AC/DC Black Ice («Чорний лід»). Готуючи подарунок для кількох поколінь своїх фанів, австралійські ветерани явно не сподівалися на колосальний резонанс, який затьмарив на певний час успіхи молодших і ніби актуальніших зірок. Що ж одержали нові-старі прихильники? З традиційного набору «sex, drugs, rock-n-roll» вони недоотримали хіба drugs. Натомість задовольнилися трьома — але якими! — класичними «ейсідішніми» акордами від 53-річного гітариста Ангуса Янга та наймовірнішим фальцетом 61-річного вокаліста Брайана Джонсона. Плюс мають низку композицій про екологічні негаразди — «Небо у вогні», «Штормить у травні», «Чорний лід». Цікаво, що 15 повноцінних треків тут тягнуть на подвійний вініл-овий альбом, але у випадку з AC/DC — це вже занадто, бо втомлює. Якби ж і саунд був не вилізано-рафінованим, а, як раніше, спонтанно-бруднуватим і нахабним, ніхто б не здогадався, що альбом зроблено торік. Але найпереконливішим аргументом на користь новоспеченого хардового млинця став відеоанонс, де Ангус Янг у коротких штанях виписує такі «кренделі», що стає зрозуміло: вічна молодість таки існує.

Олександр Євтушенко

AC/DC. Black Ice. — Columbia, 2009.

КІНО

На сторожі

Режисер Зак Снайдер зробив те, на що свого часу не спромоглися Террі Гільям, Даррен Аронофскі та Пол Грінграсс, — екранізував 12-серійний графічний роман «Хранителі» Алана Мура. Йому вдалося не лише втілити на екрані багатшаровий світ коміксу британця, а й реформувати закони екранізації цього жанру. Режисер відштовхується від стилістики нуару, відтво-

рюючи у стрічці натуралістично-криваві елементи трешу, гротескні кліше пародії і грандіозні образи антиутопії. Відтак візуальна палітра «Хранителів» скидається на масштабну експресивну картину, хаотично розфарбовану то в похмурі, то в яскраві кольори.

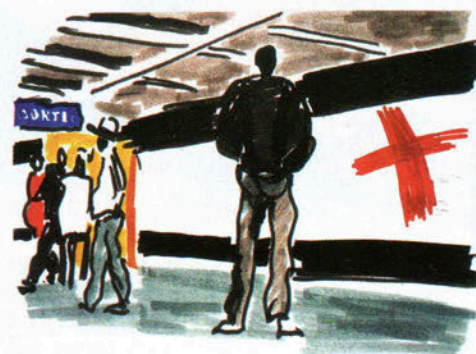
На тлі цього калейдоскопу розгортається альтернативна історія, в якій США виграли війну у В'єтнамі, а

ВИСТАВКА

Погляд упритул

Віктор Рижих — художник, за плечима якого довгий шлях розвитку: період «суворого стилю» змінювався захопленням декоративністю, а ця пристрасть оберталася зверненням до біблійних сюжетів. Об'єднувала ж роботи майстра принципова ризика — майже монументальна площинність зображення. Навіть рух у його картинах був так композиційно продуманий, що скидався на постановочні сцени. При цьому Рижих завжди був прихильником стриманої гами, що ефект статичності тільки посилювало.

Проте вірність собі не скасовує бажання експериментувати. Нинішня виставка «Париж зблизька», яку склали роботи 1990-х років, представляє зовсім іншого Рижих. Замість пензля він узяв фломастер, замість полотна — папір. Завдяки цьому графічна серія збагатилася, по-перше, нестримно яскравими ко-

льорами, а, по-друге, написаними неначе нашвидкоруч лініями. Буддійський спокій поступився рваним ритмам мегаполіса. Недарма серія називається «Париж зблизька» — на першому місці тут мить, погляд упритул, коли встигаєш зафіксувати образ лише на секунду.

До 25 березня

Галерея «Триптих»
(Київ, Андріївський узвіз, 34)

Ася Трошина

КНИГА

Вибране й обране

президента Ніксона обирають на третій термін через пряму загрозу ядерної війни з СРСР. Від застосування атомної бомби комуністів утримує професор Мангеттен — внаслідок невдалого наукового експерименту він перетворився на істоту, здатну розпадатися на наночастинки. До того ж, у цій паралельній реальності існують супергерої — звичайні люди з непоганими фізичними здібностями, але без права на безсмертя. Одного дня держава оголошує їх поза законом, і новоспечені маргінали ховають свої костюми у шафи, не залишаючи кволик спроб влитися в соціум. «Рослинне» існування без подвигів триває до вбивства одного з них — досвідченого і жорстокого Комедіанта. Перше «попередження» тасмного ворога змушує супергероїв об'єднатися, згадати молоді роки й затиснути свої постарілі тіла у завузьку амуніцію рятувальників — ефемерний символ невразливості.

У кінотеатрах України
з 5 березня

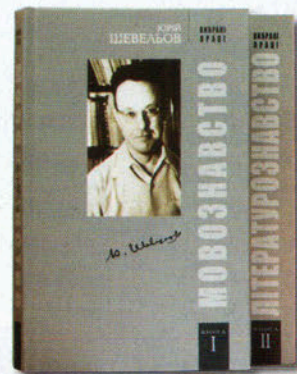
Наталія Петринська

6 березня Всеукраїнський рейтинг «Книга року 2008» підбив підсумки. Гран-прі дістався двотомнику діаспорного науковця та публіциста Юрія Шевельова (Шереха), спадщина якого повертається до України окремими порціями. 2003-го його фундаментальна «Історична фонологія української мови» уже отримувала найвищу відзнаку — і від рейтингу, і від львівського Форуму. 2009-го нагороду видавництву, що підготувало вибрані твори, можна розглядати і ширше: як вибачення за «тихий ювілей» — торік у грудні святкування 100-річчя Шевельова в Україні за межі фахових кіл так і не вийшло.

«Вибрані праці» справедливо поділено між мовознавством і літературознавством — царинами, в яких дослідник найбільше прислужився розвиткові науки. Центральне місце у першій частині посіли соціолінгвістичний текст «Українська мова в першій половині ХХ століття» і блискуча полеміка «Так нас навчали пра-

вильних проізношених» — розвідка, котра попри серйозність заявленої в ній проблематики, сприймається з фейлетонною легкістю. Укладач другого тому Іван Дзюба свідомо відмовився від хронологічної подачі матеріалу й майже 50 статей розташував за тематикою. Так постає своєрідна авторська історія української літератури — від Лазаря Барановича через романтиків, модерністів «материкових» і діаспорних до Василя Стуса та Юрія Андруховича. Як глибокий аналітик, Шевельов звертає увагу на ключові для вітчизняної культури явища. Як гуманіст — викладає їх у зрозумілій не лише спеціалістам формі, прагнучи «учитися в стиль і думки автора й донести їх до читача».

Вікторія Поліненко

Юрій Шевельов.
Вибрані праці: У 2-х книгах. — К.: КМА, 2008.

ТЕАТР

А дітям подобається

Позаяк не маю дітей, але маю педагогічну освіту, на виставах для малюків полюблюю упівока стежити за реакцією цільової аудиторії. А ще цікавіше спостерігати за реакцією батьків на реакцію їхніх нащадків. Вистава за безсмертним твором Марка Твена «Том Соєр» (п'єса Ярослава Стельмаха, режисер Тамара Трунова — сама щойно зі студентських пелюшок) дає багато польового матеріалу для сімейного психолога. «Ма, а чого вони воду розлили?» — питає хлопчик років п'яти. Від безхитрисного ока нічого не сховається — ні пусто-порожня гра, ні проколи режисури. Мама мовчить, бо запитання справді риторичне — воду актори розлили без будь-якого сенсу. «Ма, а в них кішка здохла чесно?» «Не, то чуело», — відказує байдуже. «Сама така», — думаю я. Он батько своєї дитині все пояснює тихенько на вухо. А от цій дівчинці, за мою спи-

ною, нічого пояснювати не треба — стоїть, вчепившись рукою в мое крісло, і розгойдується від захвату. Вистава, якщо відверто, не витримує порівняння з блискучою екранізацією Станіслава Говорухіна. І це зрозуміло — в коротке дійство психологічні нюанси не втиснути. А от деякі шокувальні естетичні ходи — будь ласка. Наприклад, на сцені споруджено «справжнє» кладовище, на якому Том і Гекльберрі виводили бородавки за допомогою мертвої кішки. Уявіть, розсувається завеса, а на авансцені — могила з хрестом. Моторошно. Але дітки — нічого, мабуть, ще й не те бачили в сучасних мультяках-ужастиках.

Знову ж таки, якимось не педагогічно актори на сцені вимахують ножами, лопатками б'ються. Добре, що в деякому затемненні.

Театр драми і комедії на Лівому березі Дніпра (Київ, Броварський пр-т, 25)

Наталія Шевченко

ВИСТАВКА

КЛАСИКА

ЛІТЕРАТУРА

ДЖАЗ

ЗА ТРАДИЦІЮ

ЖИВОПИС, ЛЯЛЬКАРСТВО

Виставка «Сакральний простір» представляє роботи двох митців, які вважають поняття «етнічне» синонімом «священного». Малярство Юрія Камишного — це втілені на полотнах звичайні речі та явища, що колись були основою внутрішньої гармонії наших предків, а нині зникають із нашого життя, затримуючись здебільшого на старих світлих або, як у цьому випадку, на картинах адептів реалізму. Майстер декоративно-прикладного мистецтва Валентина Бердник-Сокоринська свої ляльки-мотанки виготовляє з дотриманням старовинних ритуалів та обрядів, тому кожен її виріб має ім'я, відповідне символічне призначення й може слугувати оберегом. 14 березня о 17.00 художниця проведе майстер-клас, під час якого шанувальники давнього мистецтва зможуть долучитися до секретів технології й таїни сакрального.

13 – 29 березня

УЦНК «Музей Івана Гончара»
(Київ, вул. І Мазепи, 29)

НА ДВОХ

FeminaАмазонія — виставка графіки та фото Ганни-Оксани Липи та Ельшада Рустамова. Зокрема, серія малюнків, де упрямчене поглядом існування жінки в сучасному світі, створювалася у співтворстві: чоловіча рука за допомогою лінії формувала ідею образу та його контури, а жіноча декором і кольором довершувала асоціативну гру.

До 22 березня

Галерея LvivArt
(Львів, вул. Лесі Українки, 21)

СТРАСТІ ЗА ЛУКОЮ

ЦИКЛ Концертний цикл «Бажівські страсті», у межах якого диригент Володимир Сіренко здійснює місію музичного просвітника, досяг середини. Подія викликала неабиякий резонанс, але також дала привід для роздумів. Наприклад, що публіка й досі віддає перевагу брендам на кшталт «Страстей за Матфієм» і з меншим ентузіазмом сприймає реконструйовані дослідниками і вперше виконані у Києві «Страсті за Марком». Ще одна прем'єра, інтрига і великий знак питання — «Страсті за Лукою». Автентичність цього твору з орієнтовною датою написання — 1712 рік — не доведена. Проте його не без задоволення виконують Національний симфонічний оркестр, хоровая група Ансамблю класичної музики ім. Лятошинського та п'ятірка солістів: Ольга Фомічова (сопрано), Марія Ліпінська (меццо), Сергій Бортник (тенор), Євген Орлов та Андрій Гонюков (баси).

18 березня, 19.00

Національна філармонія України
(Київ, Володимирський узвіз, 2)

ТРУБА КЛИЧЕ

Тимофей Докшицер назавжди увійшов в історію виконавства, піднісши трубу до рівня елітного сольного інструмента. До четвертих роковин із дня смерті корифея концерт його пам'яті влаштують артисти Органного дому: трубачі Андрій Ільків і Геннадій Шепель, сопрано Олена Шинель та органістка Валерія Балаховська.

17 березня, 19.30

Національний будинок органної музики (Київ, вул. В. Васильківська, 77)

ХРАНИТЕЛЬ

ЧИТАННЯ Письменник Салім Атобу — людина непосидюща. Переїхавши з рідних Коморських островів до Франції, він і про батьківщину не забуває, і різними куточками світу їздить із задоволенням. Особливо його тішать зустрічі з аудиторією, під час яких автор романів, поем і казок розповідає про культуру свого краю. Власне, це своєрідне продовження традицій усної народної творчості у XXI ст., коли передача інформації здійснюється не технологічно, а безпосередньо. Розповідаючи африканські легенди і казки, Салім підтримує давні звичаї предків. Хоча називаються ці посиденьки тепер по-сучасному — літературні майстер-класи. Два побачення з публікою призначено у Києві: в «Антресолі» виступ письменника перекладатимуть, до книгарні «Є» запрошують знавців французької й тих, хто вивчає мову.

17 березня, 18.00

Книжкова кав'ярня «Антресоль»
(Київ, б-р Шевченка, 2)

18 березня, 14.00

Книгарня «Є»
(Київ, вул. Лисенка, 3)

ВЕРЛІБРИ

«М'яч у п'яті» — нова поетична книжка літератора і перекладача Остапа Сливинського, в якій зібрано написані протягом останніх чотирьох років верлібри. Під час презентації збірки демонструватиметься короткометражний фільм Наталії Ільчук «Безтілесні коханці», текст до якого створено головною дійовою особою цього вечора.

21 березня, 17.00

Арт-кафе «Агата»
(Харків, вул. Революції, 11)

«КАМЕРАТА»

ГАСТРОЛІ У складі джазової вокальної групи «Камерата» четверо жінок і троє чоловіків, а в репертуарі — тільки власні твори, за винятком кількох невмирущих госпелів і джазових стандартів. Складно сказати, до якого жанру зараховують себе білоруські майстри співу. Швидше мають рацію ті, хто називає їхні пісні чуттєвими баладами з елементами поп-жанру, помноженими на численні електронно-мікрофонні спецефекти. Тому не слід дивуватися, якщо на концерті «Камерати» раптом виникне ефект присутності великого симфонічного оркестру з екзотичними флейтами, зурнами і дудуками на додачу. Формат нового виступу — програма на замовлення. Продюсерський центр Jazz in Kiev на своєму сайті пропонує всім небайдужим долучитися до формування сет-листа концерту. Спосіб нехитрий — прослухати демо, натиснути на кнопку і проголосувати.

15 березня, 19.00

Національна музична академія
(Київ, вул. Городецького, 1 – 3/11)

ЗАНУРЕННЯ

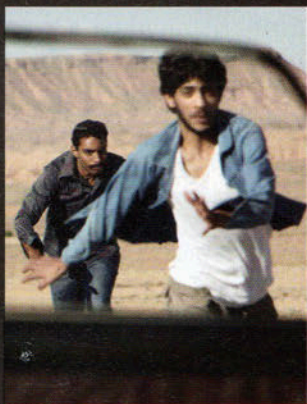
Черговий захід серії «Раңдеву з джазом» донецькі ентузіасти адресують шанувальникам мелодичного та спокійного джазу. Перепуска на тайнство — попередній запис, нагорода хоробрим — фотосесія та концертні відеозаписи культових композиторів і виконавців, серед яких знавці миттєво впізнають Кевіна Тоні, Брайана Сімпсона і Тео Бішопу.

15 березня, 13.30

Центр «Меридіан»
(Донецьк, вул. Шутова, 18)

ТЕАТР

КІНО

РОК

НОВИЙ САД

ДРАМА До спадщини Антона Чехова у рівненському музично-драматичному театрі зверталися лише тричі. Остання спроба видалася найгучнішою — «Вишневий сад» в інтерпретації Дмитра Лазорка (на жаль, ця робота стала останньою і в житті режисера). Головний смисловий акцент постановник розгорнув докола саду — аж ніяк не звичайної сукупності плодкових дерев, а співучасників і співрозмовників мешканців помістя. Тільки-но Раневская з донькою повертаються з далекої подорожі й згадують пережите, гілки, що завмерли над сценою, починають кружляти, ніби підіграючи героям п'єси та переживаючи разом із ними. За візуальне рішення вистави відповідалість розділили одеський сценограф Станіслав Зайцев і київський модельєр Олексій Залевський — розроблені ним костюми додали спектаклю відчутних нот сучасності.

19 березня, 19.00

Обласний музично-драматичний театр (Рівне, Театральна пл., 1)

МОНОЛОГ

Запорізький театр-лабораторія Vie відважився на експеримент з «Німецькою історією» австрійської письменниці Брігітти Швайгер — авторки, яка понад усе любить зображувати людину в межових ситуаціях. Вистава «Фюрер, накажи!» — монолог сліпо закоханій в тирана жінки, переконливо зіграний актрисою Світланою Лебедєвою.

14–15, 21 березня, 16.00

Театр Vie (Запоріжжя, о. Хортиця, Наукове містечко)

МОВОЮ КІНО

ФЕСТИВАЛЬ У програмі імпрези «Франкофонія: світ кіно» зібрано найкращі фільми останніх років із Франції, Швейцарії, Бельгії та Канади, що наголошують на соціальній проблематиці. «Велика спокуса» Жана-Франсуа Пулю, яка отримала приз глядацьких симпатій на фестивалі в Санденсі, оповідає про боротьбу з безробіттям мешканців портового села. У комедії «Карамель» ідеться про ліванське суспільство, відтворене крізь призму сприйняття чотирьох працівниць бейрутського салону краси. Швейцарський фільм «Анрі Дюнан. Червоне на хресті» присвячений пам'яті засновника добродійної організації «Червоний хрест». Канадці також вшанували свого національного героя — легенду хокею Моріса Рішара в однойменній біографічній стрічці. А Бельгію на фестивалі представлятиме «Чесний комерсант» — кримінальний трилер про наркоділків у режисурі Філіппа Бласбанда.

3 13 березня

Кінотеатр «Київ» (Київ, вул. В. Васильківська, 19)

ФЕМІНІСТКА

Суфражистки називали герцогиню Девонширську Джорджину Кавендіш своєю попередницею, а історики порівнюють її із принцесою Діаною. В історичному байопіку «Герцогиня» її образ створила зірка костюмованих драм Кіра Найтлі. Американська кіноакадемія оцінила стилізацію пишних придворних нарядів XVIII ст. і нагородила фільм «Оскар» за найкращі костюми.

У кінотеатрах України

з 12 березня

СВІТЛА АРМІЯ

АКУСТИКА Написаний Костем Москальцем і виконаний «Плачем Єремії» всенародний хіт «Вона» й досі співає молодь, зібравшись увечері як не на дитячому майданчику, то в столичній «трубі» під Майданом. З-поміж професіоналів композиції на вірші поета охоче включають до репертуару «Мертвий Півень» і «Четвертий кут» — дітище Віктора Морозова та Олега Яреми. Торік наприкінці осені збірна команда рок-виконавців за підтримки струнного ансамблю «Віртуози Львова» та гурту «Галичина» випустила альбом «Армія світла» з піснями на нові тексти Москальця. У презентації диска, крім його авторів, візьмуть участь Тарас Чубай та Михайло Барбара. Концерт відбудеться в межах всеукраїнського туру на підтримку альбому, проте відрізнятиметься від імпрез в інших містах тим, що музиканти виступатимуть акустично.

13 березня, 19.00

Український культурний центр «Юність» (Харків, вул. Університетська, 25)

С.К.А.Й-ШОУ

Заснований у 2001-му тернопільський гурт «С.К.А.Й» торік визнано найкращим у своєму жанрі за версією Ukrainian Music Awards, також він отримав нагороди за найкращий альбом і найкращий вокал. Наразі гурт зіграє роль сценічного локомотива для двох дніпропетровських формацій: «Віч на Віч» та Jungleman.

14 березня, 18.00

Клуб «Тайм-аут» (Дніпропетровськ, вул. Панікахи, 61)

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

MILITARIA UCRAINICA

Презентація книжкової серії, в якій здійснено одну з перших спроб подати фахові дослідження з військово-історичної тематики в доступній для масового читача формі. **13 березня, 17.00.** Книгарня «Є» (Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 31)

«ПІВДЕННИЙ БРУКЛІН»

Проект нью-йоркського фотохудожника Антона Трофімова. **13 – 27 березня.** Галерея «Тадзіо» (Київ, пров. Десятинний, 7)

DEGAGE

Балетний перегук старовини й сучасності: п'ять класичних мініатюр і хореографія в стилі модерн. **14 березня, 18.00.** Театр опери та балету (Дніпропетровськ, пр-т Карла Маркса, 72а)

«ЖАБА В ДИРИЖАБЛІ»

Повернення рок-гурту в оновленому складі після 10-річної відсутності. **14 березня, 22.00.** Клуб Route 66 (Київ, вул. Жиланська, 87/30)

ЕСО СНІС

Виставка робіт 14-ти шведських дизайнерів, які підтримують і пропагують екологічно раціональне ставлення до моди.

14 березня – 5 квітня. Центр сучасного мистецтва НАУКМА (Київ, вул. Сковороди, 2)

RM-TRIO

Джаз-вечір у стилі ф'южн за участі володаря гран-прі фестивалю-конкурсу «До#Дж» Романа Мірошніченка (гітара), Сергія Табацького (бас-гітара) та Андрія Лишака (ударні).

14 березня, 20.00. Кав'ярня «ПроJazz» (Дніпропетровськ, вул. Рогальова, 126)

ST. PATRICK'S DAY

Виступ формації «Мертвий Півень» — у повному складі та з новими піснями.

17 березня, 21.00. Клуб «Чеширський кіт» (Київ, вул. Скляренка, 9)

«СНІГ»

Адапована для лялькового театру сучасна казка за романом Максанса Ферміна у виконанні швейцарської трупи Les Vamboches. **19 березня, 19.00.** Театр «Воскресіння» (Львів, пл. Генерала Григоренка, 5)

ВСЕОСЯЖНИЙ ІНТЕРНЕТ

Півтора місяця тому нарешті провів додому швидкісний інтернет, і моя медіа-поведінка істотно змінилася. Я більше не вмикаю телевізора, хоч і маю доступ до кількочот супутникових телеканалів. Уже й забув, коли востаннє слухав ефірне радіо. Втім це не означає, що я не переглядаю телепрограми чи не слухаю музику — все це можна робити й он-лайн, до того ж у зручний час. Фактично з «офлайнових» медіа-продуктів у мого «меню» залишилися тільки журнали — їх, на відміну від газет, цікавіше читати на папері. Схоже, експерти мають рацію: якщо традиційні медіа не перейдуть в інтернет, на них чекає занепад. ■

▲
**ДМИТРО
ГУБЕНКО**

▼
**БОГДАН
БУТКЕВИЧ**

ПЛАНОВИЙ РЕМОТ Піднімаюся на ескалаторі, що на столичній станції метро «Вокзальна». Ескалатор забитий, що називається, під зав'язку — переважно бабцями з області, які поспішають на електричку. Настрій паскудний, у голові шумить вибите вчора, в кишені — вітер, в очах мерехтить від кравчучок тих самих бабць, які стоять навкруги. Раптом рухомі сходи під ногами судомно здригаються і завмирають. З репродукторів звучить голос, що віддалено нагадує людський: «Ескалатор зупинено на плановий ремонт. Просимо перейти всіх пасажирів на сусідній». І ось, матюкаючи все на світі, старі жінки деруться ввєрх із клунками, більшими за них самих. Як не крути, вмють у нашій країні дбати про людей. ■

ГЕНДЕРНІ РАДОЩІ Квітв у переддень жіночого свята хоч греблю гати, у підземних переходах не протиснутися. Це зобов'язує чоловіків і дає привід помріяти чарівною пані. Це свято жіноче. Народилися жінкою — ось вам і свято. Не важливо, маєте стосунок до руху легендарної Клари чи вважаєте її викрадачкою Карлових коралів. Те саме і в чоловіків — 23 лютого вітаємо і тих, хто відслужив (чи в радянській, чи в українській армії), і тих, хто завдяки плоскостопості, фальшивій довідці чи студентству пересидів призовний вік удома. Але вигляд у всіх урочистий, в очах — вогники, на столі — шампанське, а в понеділок вихідний. Тож дякуємо Кларі, хоч би за що вона боролася. ■

▲
**ВАЛЕНТИНА
КУЗИК**

▼
**ІННА
ЗАВГОРОДНЯ**

ЗАХІДНІ СОЛОДОЩІ Привезла з відпустки традиційні європейські солодощі — марципановий хліб (більше схожий на марципанову ковбасу). Як я й підозрювала, дехто з колег куштував його вперше. Почали пригадувати, хто як уявляв собі марципан. Найчастіше журналісти **Тижня** асоціювали слово «марципан» із мармеладом або цукатами. Ще дехто думав, що це інша назва круасана, але не звичайного, а аж вологого від смачнезної начинки. Ще один колега пригадав свою бабусю, яка казала йому в дитинстві: «Де я тобі візьму марципана!?» «Ну ось, нарешті дочекався», — сказав він, наминаючи шматочки марципана. Але найцікавіше, що ми так і не дійшли згоди, з чого ж він усе-таки готується. Сумніви розвіяла лише «Вікіпедія» — мигдаль плюс цукровий сироп. ■

«МИРУ» – МИР Знав я, що мій товстунчик «Мир» не юний, але щоб аж так! Знайшов оце технічний паспорт на «домашній автоматичний електрохолодильник» — виявляється, 1968 року випуску. І ганяє ж фреон нівроку. Нявчить, однак, уночі... Скільки разів подумки купував новий. Та й у кредит можна було. Але внутрішній опонент суперечив: навіщо? А раптом із надбанням виникнуть і нові клопоти — ми ж знаємо завдяки Бодріярові, що цивілізація нині налаштована на одноразові артефакти. Аж ось полегшало: споживчих кредитів не дають. Тож хай сало полежить у «Мирі». Він, як уся наша економіка, хоча й гуде, та фуричить. Треба тільки назвати холодильник антикризовим — і він знову буде модним. ■

▲
**ІГОР
КРУЧИК**

▼
**ВІКТОРІЯ
ПОЛІНЕНКО**

ДВА СВІТИ «Так скажи йому, щоб анкету уважно заповнив!». «Нет, не удалось. Час потратила — і нічево». «Тому що там розбиратися не будуть — як неправильно, то знову в черзі стоятиме». «Да, Саша обещал помочь. Сама я с ю-тьюб не справляюсь». «Якщо геть неспроможний, я ввечері приїду — розберуся». «Не очень срочно, но мне самой интересно». Ці двоє одночасно зайшли до маршрутки. Одночасно вийняли мобільні й, стоячи поруч, перекикували один одного, намагаючись утримати нитку розмови з невидимими абонентами. Раз у раз кидаючи зісні погляди на того, хто волає поруч. Поки одночасно не вийшли. Така сумна історія. Хоча вона могла обернутися зовсім інакше, якби озброєні мобілками симпатичні хлопець і дівчина на мить відволіклися від своїх надважливих справ і просто помовчали. ■

кінотеатр ●●
Україна
ІДЕАЛЬНИЙ КОМФОРТ
ТА ЯКІСТЬ ЗВУКУ!

www.kino-ukraine.com.ua

Наша адреса: м.Київ,
вул. Городецького, 5

БІГТ-ХІТ
КІНО З ГАРАНТІЄЮ

з 19 березня

8 премій
"Оскар"
2009

фільм ДЕННІ БОЙЛА

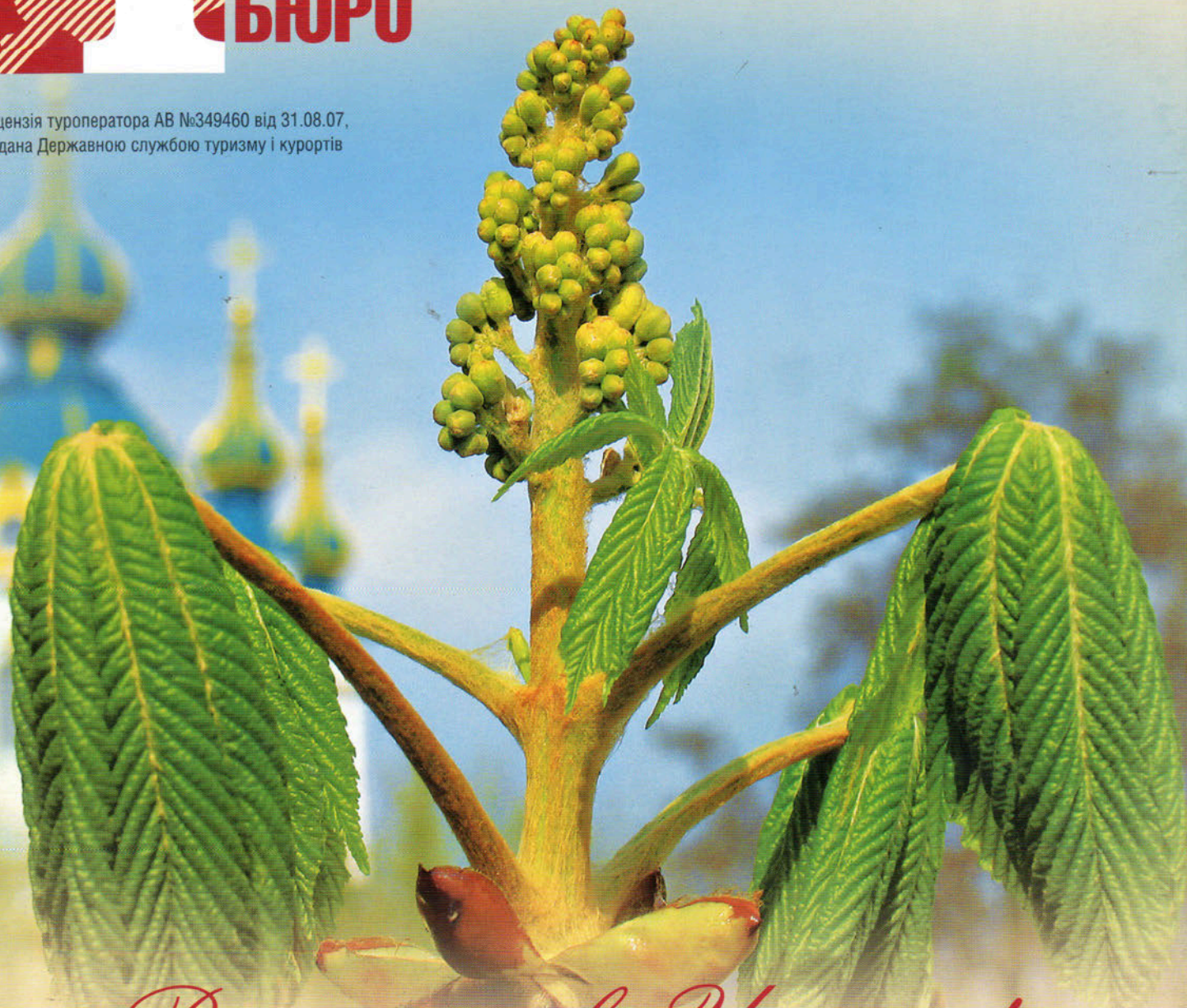
**МІЛЬЙОНЕР
З ТРУЩОБ**

www.1000000-film.com.ua

- ★ Автовідповідачі: 279-6301, 279-6302
- ★ Бронювання та доставка квитків:
279-6750, 279-8232

1 ПЕРШЕ ЕКСКУРСІЙНЕ БЮРО

Ліцензія туроператора АВ №349460 від 31.08.07,
видана Державною службою туризму і курортів

Відкрій дива України!

**ЕКСКУРСІЇ - ГІДИ-ПЕРЕКЛАДАЧІ - САНАТОРІЇ
ТУРИ ВИХІДНОГО ДНЯ - ТУРИ ЗА КОРДОН**

+38 (099) 55 00000 +38 (044) 22 777 78

www.primetour.com.ua